

UNGDOMSSTYRELSEN
www.ungdomsstyrelsen.se

Resultat
Dåligt

Bra.
Man fick höra.
Man kunde sig
viktig.
Typ min åsikt
påverkar.

ETT VAL I SIG

Utvärdering av
skolvalet 2010

BRA:
Debatten var
jätteintressant och
lärorik. Man
fick klarhet i
vad partierna
tyckte och även vad
ungdomsförbunden
tyckte. 👍

Dåligt:
För lite tid
i debatten.
Mer
Debatt

UNGDOMSSTYRELSEN
www.ungdomsstyrelsen.se

Ett val i sig

Utvärdering av Skolvalet 2010

Förord

I regeringens regleringsbrev till Ungdomsstyrelsen för 2010 stod att myndigheten skulle genomföra projektet Skolval 2010. Projektet riktade sig till elever i grundskolans årskurs 7–9 och gymnasiet (Integrations- och jämställdhetsdepartementet 2009a). I uppdraget ingick att följa upp och utvärdera genomförandet av skolvalet. I rapporten *Ett val i sig* presenterar vi resultaten från vår utvärdering av Skolval 2010. Elever, lärare, rektorer, politiska ungdomsförbund och andra inblandade organisationer får ge sin syn på Skolval 2010. Arbetet med utvärderingen har skett inom enheten för nationell och kommunal ungdomspolitik. Per-Erik Jalava har varit projektledare och genomfört arbetet tillsammans med Cecilia Narby. Även Linus Källander har bidragit till rapportens genomförande.

Vi vill framföra ett varmt tack till alla som har bidragit till rapporten. Ett alldeles särskilt tack vill vi rikta till läraren Fredrik Palmgren och klass 9E på Åsö grundskola som lät oss besöka deras valdebatt och även få vara med på en lektion för att samla in deras åsikter om skolval 2010. Även eleverna Emilie Dock och Julia Lind, på S:t Petri skola, som låtit Ungdomsstyrelsen ta del av deras eget projektarbete om Skolval 2010 ska ha ett särskilt tack.

Per Nilsson
generaldirektör, Ungdomsstyrelsen

Innehåll

Sammanfattning	5
Inledning	7
1.1 Innehåll och disposition	7
2 Organisering och genomförande av Skolval 2010	9
2.1 Aktörerna	9
2.2 Faktaruta – aktörerna.....	10
2.3 Intentionerna med Skolval 2010	11
2.4 Organisering och ansvarsfördelning	13
2.5 Genomförandet	16
2.6 En jämförelse över tid	22
2.7 Sammanfattande bild, effekter och fortsatt arbete	27
3 Röster om skolvalet	31
3.1 Eleverna.....	31
3.2 Rektorer och lärare	36
3.3 De politiska ungdomsförbunden	38
4 Skolvalet i media.....	40
5 Slutsatser.....	45

Bilaga 1: Ungdomsstyrelsens delrapport

Bilaga 2: Secos slutrapport

Bilaga 3: Projektarbete elever

Sammanfattning

Utvärderingen av Skolval 2010 visar att skolvalsprojektet blivit bättre för varje år och att aktörerna har hittat en form som fungerat väl vid organiseringen av projektet. De inblandade aktörerna är eniga om att skolvalet är en väldigt lyckad satsning. Rektorer och lärare ser skolvalet som ett sätt att uppfylla skolans demokratiuppdrag eller skolans kunskapsuppdrag och eleverna själva menar att skolvalet är en bra möjlighet då de får ta ställning och får nya perspektiv. Flera elever lyfter att den politiska debatten med tillhörande diskussion har varit det mest positiva med skolvalet. Att få möjlighet att lyssna till och även efteråt få prata med andra unga som är politiskt engagerade uppfattas som intressant och lärorikt.

Av politiska aktörer och organisationer så är det de politiska ungdomsförbunden som visat störst intresse för skolvalet. De är överens om att skolvalet är ett väldigt bra tillfälle att föra ett levande politiskt samtal på landets skolor och få elever intresserade av och insatta i politik. Deras möjlighet att delta på landets skolor har dock inte varit oproblematisk och det råder stor enighet bland de politiska ungdomsförbunden om att de upplevt att många skolor stängt dörrarna för dem.

Inledning

I regeringens regleringsbrev till Ungdomsstyrelsen för 2010 stod att myndigheten skulle genomföra projektet Skolval 2010. Projektet riktade sig till elever i grundskolans årskurs 7–9 och gymnasiet (Integrations- och jämställdhetsdepartementet 2009a). Finansieringen av projektet var två miljoner kronor. I uppdraget ingick att följa upp och utvärdera genomförandet av skolvalet. I regeringens strategi för ungdomspolitiken från 2009 finns det formulerat att syftet är att uppmuntra elever att rösta i skolvalet 2010 samt att öka kunskapen om, och skapa motivation för, hur man som ung kan påverka samhällsutvecklingen (rskr 2009/10:53). Vi har i vår utvärdering utgått från det syftet och delat in det i projektmål. Vi har även utgått från Sveriges elevråds centralorganisations projektmål att eleverna ska ta ställning för ett politiskt parti.

Utvärderingen av skolval 2010 svarar främst mot målen att:¹

- projektet ska uppmuntra eleverna att rösta i skolvalet
- projektet ska öka kunskapen om samhällsutvecklingen
- projektet ska skapa motivation för hur man som ung kan delta i och påverka samhällsutvecklingen
- eleverna tar ställning för ett politiskt parti.

1.1 Innehåll och disposition

Utvärderingen består av fyra olika delar samt bilagor. De olika delarna utgår från olika aktörers perspektiv och delvis olika metodansatser för att ge en helhetsbild av skolvalet. Först visar vi vilka intentioner som finns och hur organiseringen och genomförandet fungerat. Vi går igenom regeringens skrivelser som tar upp skolvalet samt de inblandade organisationernas slutrapporter. Vi gör även jämförelser med tidigare skolval för att ge ytterligare perspektiv på hur Skolval 2010 har genomförts. Organisationerna har också fått svara på kompletterande frågor.

I avsnitt 2 har elever, rektorer, lärare och politiska ungdomsförbund² tillfrågats om sin syn på skolvalet. De elever och lärare som frågorna ställdes till valdes för att de varit med och arrangerat skolvalet på sina respektive skolor. Frågorna handlar om varför man deltagit i skolvalet och röstningen samt vad som varit bra och vad som varit dåligt med skolvalet.

Förutom frågor till enskilda elever innehåller avsnittet även en sammanfattning av synpunkter från ett klassrumsbesök i Åsö grundskola samt ett projektarbete av två elever i St: Petri gymnasium som vi har tagit del av. Projektarbetet refereras till i utvärderingen men ger även i sin helhet, i bilaga 3, en inblick i hur ett skolvalsarrangemang kan se ut. Viktigt att nämna är att projektarbetet med innehåll, frågeställningar, resonemang och slutsatser helt är elevernas eget arbete.

¹ Mål ett till tre finns med i uppdraget medan mål fyra är från Seco.

² De ungdomsförbund som besvarat frågorna är Grön ungdom, LUF, MUF, SDU, SSU, Ung pirat och Ung vänster.

I avsnitt 3 har vi, för att ge ytterligare perspektiv på skolvalet, gjort en genomgång av tidningsartiklar om Skolval 2010. Det undersökta materialet består av 98 tidningsartiklar och den undersökta tidsperioden sträcker sig från mars till december 2010. Rapportens avslutande del, avsnitt 4, innehåller slutsatser och reflektioner.

Utvärderingen utgår från hur aktörerna själva ser på skolvalet och vi gör jämförelser över tid för att ge en enhetlig bild. Det kan ses som en begränsning att den endast vänder sig till aktörer som på ett eller annat sätt varit aktiva i skolvalet och att den kvalitativa metodansatsen gör att det inte går att generalisera resultaten. Vi tror dock att många kommer att känna igen sig i vår beskrivning.

”Det ni gör är värdefullt för mig, många elever samt även för Sveriges skolpolitik.”
(elev i gymnasiet)

2 Organisering och genomförande av Skolval 2010

Avsnittet beskriver organiseringen och genomförandet på ett övergripande plan. Fokus ligger på de inblandade organisationerna och myndigheterna. Vi utgår framförallt från de inblandade aktörernas projektredovisningar samt frågor till myndigheter och organisationer.

2.1 Aktörerna

Ungdomsstyrelsen har i genomförandet av Skolval 2010 samverkat med ett flertal aktörer: Valmyndigheten, Skolverket, Sveriges elevråds centralorganisation (Seco), Sveriges ungdomsråd, Sveriges elevråd (Svea), Rädda Barnens Ungdomsförbund och Centrum Mot Rasism.

Två konstellationer av organisationer ansökte om att få genomföra skolval tillsammans med Ungdomsstyrelsen. Den ena konstellationen var Sveriges elevråds centralorganisation (Seco) och Sveriges ungdomsråd. Den andra var Sveriges elevråd (Svea), Rädda Barnens ungdomsförbund och Centrum Mot Rasism.

Ungdomsstyrelsen beslutade att samarbeta med Seco och Sveriges ungdomsråd i genomförandet av Skolval 2010. Dessa organisationer beviljades medel för att praktiskt genomföra Skolval 2010. Den andra gruppen av organisationer, Svea, Rädda Barnens ungdomsförbund och Centrum mot rasism, beviljades också medel för att utveckla en pedagogisk metod för att arbeta med engagemang och politik samt för att genomföra en turné som gick under namnet *Interaktiv demokrati*. Denna satsning var också en del av projektet Skolval 2010 och beskrivs närmare i avsnittet *Interaktiv demokrati*.

Valmyndighetens uppgift var att tillhandahålla valsedlar och informationsmaterial om röstning till de deltagande skolorna. Skolverket fick i uppdrag av regeringen att ta fram en skrift kring *Politisk information i skolan* (U2010/1216/S) och Ungdomsstyrelsen har samverkat med Skolverket i framtagandet av skriften. Ungdomsstyrelsen har också samarbetat med ett flertal aktörer i framtagandet av Valboxen 2010. Valboxen 2010 är en dvd-box som samlar material från olika aktörer och som kan användas av både lärare och elever inför valet. Valboxen beskrivs mer utförligt under *Övriga insatser* (Ungdomsstyrelsen 2010).

2.2 Faktaruta – aktörerna

Ungdomsstyrelsen

Ungdomsstyrelsen är en statlig myndighet som arbetar för att unga ska få tillgång till inflytande och välfärd. Myndigheten har också i uppdrag att fördela statsbidrag till integrations-, jämställdhets- och folkrörelseorganisationer samt till projekt.

Valmyndigheten

Valmyndigheten är en statlig myndighet som har till uppgift att planera och genomföra val och folkomröstningar. Valen ska genomföras med största möjliga tillförlitlighet och effektivitet.

Skolverket

Skolverket är central förvaltningsmyndighet för det offentliga skolväsendet för barn, ungdomar och vuxna samt för förskoleverksamheten och skolbarnsomsorgen. Skolverket styr, stödjer, följer upp och utvärderar kommunernas och skolornas arbete för att förbättra kvaliteten och resultaten i verksamheterna.

Seco

Sveriges elevråds centralorganisation (Seco) är en samarbetsorganisation för elevråd och elevkårer på gymnasiet och i övre grundskolan. Secos syfte är att förbättra förutsättningarna för elevrådets och elevkårernas arbete genom att ge stöd och hjälp till elevråden.

Sveriges ungdomsråd

Sveriges ungdomsråd är en samarbets- och intresseorganisation för landets ungdomsråd som arbetar för att stödja och stärka landets ungdomsråd.

Svea

Sveriges elevråd (Svea) är en samarbetsorganisation av och för elevråd i övre grundskolan och i gymnasiet. Svea arbetar med att inspirera, stötta och utveckla elevråd, föra fram elevrådets och därigenom elevernas röster i skolpolitiken och öka kunskapen om elevernas rättigheter hos alla som verkar inom skolan

Rädda Barnens ungdomsförbund

Rädda Barnens ungdomsförbund arbetar för att det som står i FN:s konvention om barnets rättigheter, barnkonventionen, ska bli verklighet. Arbetet bedrivs lokalt, nationellt och internationellt i olika grupper samt genom samarbeten med andra.

Centrum mot rasism

Centrum mot rasism är en ideell, rikstäckande paraplyorganisation med ett hundratal medlemsorganisationer. Organisationen arbetar mot rasism, diskriminering, främlingsfientlighet, homofobi, antisemitism, islamofobi, antiziganism och afrofofi. De arbetar med att inhämta kunskap och skapa opinion.

2.3 Intentionerna med Skolval 2010

Initialt är det viktigt att klargöra vilka intentioner olika aktörer haft med projektet Skolval 2010.

2.3.1 Regeringen

I regeringens strategi för ungdomspolitikerna från 2009 presenteras ungdomspolitikens två övergripande mål: att unga ska ha verklig tillgång till välfärd och att unga ska ha verklig tillgång till inflytande. Ungdomspolitikerna är indelad i fem huvudområden *utbildning och lärande, arbete och försörjning, hälsa och utsatthet, inflytande och representation* samt *kultur och fritid*. I strategin från 2009 presenterar regeringen olika åtgärder för att förbättra ungas villkor inom dessa områden. Ett av de strategiska mål som regeringen sätter upp för ungdomspolitikerna är att öka ungas delaktighet, såväl i den personliga sfären som i samhället i stort. Det konstateras också att den viktigaste faktorn för ungas politiska intresse och engagemang är i vilken utsträckning de fått möjlighet att diskutera politiska och samhällsrelaterade frågor (rskr 2009/10:53).

Bland de åtgärder som regeringen i slutet av strategin formulerar kring ungas inflytande och representation återfinns att Ungdomsstyrelsen, tillsammans med en eller flera elevorganisationer, ska genomföra Skolval 2010 (åtgärd 31). Regeringen påpekar att projektet dels ska uppmuntra eleverna att rösta i skolvalet, dels öka kunskaperna om och skapa motivation för hur man som ung kan delta i och påverka samhällsutvecklingen.

2.3.2 Ungdomsstyrelsen

I regeringens regleringsbrev till Ungdomsstyrelsen för 2010 stod att myndigheten skulle genomföra projektet Skolval 2010. Projektet riktade sig till elever i grundskolans årskurs 7–9 och i gymnasiet och skulle genomföras i samråd med Valmyndigheten och Skolverket (Integrations- och jämställdhetsdepartementet 2009a). Finansieringen av projektet på två miljoner kronor, kom från anslag 6:1 Allmänna val och demokrati och disponeras av Ungdomsstyrelsen (Integrations- och jämställdhetsdepartementet 2009b).

Ungdomsstyrelsens utvärdering av skolvalet 2006 visade på ett lyckat resultat då eleverna på de skolor som arrangerade skolval var mer intresserade av politik och samhällsfrågor efter skolvalet än vad de var före valet. Dessutom ansåg en majoritet av eleverna att det var en bra förberedelse inför riksdagsvalet.³ Ambitionen med skolval tycks utifrån detta vara att eleverna ska bli mer intresserade av politik och samhälle samt att de ska lära sig mer om riksdagsvalet.

Ungdomsstyrelsen rekommenderar också att alla partier som ställer upp i riksdags-, landstings- och kommunvalen ska kunna delta i skolvalets aktiviteter. Detta då det är viktigt att unga får möjlighet att bilda sig en uppfattning om vad de tycker i olika politiska frågor genom att diskutera med och lyssna till olika politiska företrädare.⁴

³ Ungdomsstyrelsens webbplats: www.ungdomsstyrelsen.se, Skolval 2010, citerad 2011-03-08.

⁴ Ungdomsstyrelsens webbplats: www.ungdomsstyrelsen.se, Ungdomsstyrelsen arrangerar Skolval 2010, citerad 2011-03-08.

2.3.3 Seco och Sveriges ungdomsråd

På webbplatsen www.skolval2010.se, som Seco och Sveriges ungdomsråd ansvarade för, fanns material, handledning och information om Skolval 2010. På webbplatsen stod att poängen med ett skolval är att eleverna tar ställning för ett politiskt parti. Även här återfanns regeringens intentioner med Skolval 2010 i formuleringen ”*Regeringen stödjer projektet för att uppmuntra elever att delta i skolvalen och för att öka kunskapen och skapa motivation hos unga personer att påverka samhällsutvecklingen*”.⁵

Under rubriken *Vanliga frågor – för media och allmänheten* kunde webbplatsens besökare läsa om hur ett skolval arrangeras och varför projektet Skolval 2010 anordnas. Anledningen till att skolor väljer att genomföra skolval uppgavs vara att elever och lärare tycker att det är roligt och intressant att diskutera och debattera politik. Skolvalet är avslutningen på de aktiviteter som skett inför riksdagsvalet och är ett sätt för elever att ta ställning och synliggöra sina åsikter. Motivet bakom att genomföra projektet Skolval 2010 var enligt webbplatsen framförallt att de olika skolvalen ska kunna genomföras på ett så bra sätt som möjligt. Samordningen gör det också möjligt att sammanställa resultaten från samtliga skolval, och eleverna tar på så sätt inte bara ställning inför andra elever på sin skola utan inför alla deltagande elever och allmänheten som tar del av resultaten.⁶

2.3.4 Interaktiv demokrati

Utöver Seco och Sveriges ungdomsråd är även organisationerna *Sveriges Elevråd (Svea)*, *Rädda Barnens Ungdomsförbund* och *Centrum Mot Rasism* delaktiga i projektet som samarbetsorganisationer. Inom ramen för sin workshopturné, *Interaktiv demokrati*, tog man upp *demokrati* och *hur man kan forma en politisk åsikt*. Demokratidelen fokuserade på att aktualisera demokrati för unga människor genom att väcka ett engagemang bland eleverna. Den andra delen handlade om hur man kan konkretisera sitt engagemang genom att ha en politisk uppfattning. Denna del syftade till att ge eleverna verktyg för att forma sig en politisk åsikt som tar sin utgångspunkt i dem själva och deras engagemang, snarare än att reagera på befintlig politik.⁷

⁵ www.skolval2010.se, *Ansvariga myndigheter* och *Om skolval*, citerad 2011-03-08.

⁶ www.skolval2010.se, *Vanliga frågor – för media och allmänheten*, citerad 2011-03-08.

⁷ <http://interaktivdemokrati.se>, citerad 2011-03-08.

2.4 Organisering och ansvarsfördelning

Sammanlagt tre myndigheter och fem organisationer var inblandade i arbetet med Skolval 2010. Representanter från organisationerna, Valmyndigheten och Skolverket utgjorde tillsammans med Ungdomsstyrelsen ett samverkansråd som träffades vid ett antal tillfällen under projektets gång för att diskutera olika frågor och fatta beslut. Ungdomsstyrelsen och de två konstellationerna av organisationer har haft varsin projektledare som har arbetat med Skolval 2010.

Seco och Sveriges ungdomsråd har genomfört sin del av projektet som en integrerad del av Secos verksamhet. Arbetet med Skolval 2010 var organiserat som ett projekt inom Secos nationella avdelning. Även Secos administrativa enhet samt lokala och regionala avdelningar var inblandade i projektarbetet på olika sätt. För att garantera båda organisationernas inflytande över projektet utsåg organisationerna en gemensam styrgrupp med personer ur respektive organisations ledning (Ungdomsstyrelsen 2010).

2.4.1 Ansvarsfördelning

Seco och Sveriges ungdomsråd hade stora möjligheter att utforma projektet själva. De ansvarade för framtagande av material, handledningar, webbplats och kontakt med skolorna. Ungdomsstyrelsen tog ett större ansvar för framtagande av instruktionerna för valets genomförande än för övrigt informationsmaterial. I allmänhet skickades det material som skulle tryckas till Ungdomsstyrelsen för avstämning innan det skickades till tryckeriet.

Ungdomsstyrelsen ansvarade för koordineringen av distributionen av valsedlar och annat material till skolorna. Distributionen sköttes av Liber Distribution och bekostades av Valmyndigheten. Det datasystem som användes för att anmäla skolor och ta emot och visa upp resultat byggdes av Ungdomsstyrelsen men administrerades av Seco.

Ungdomsstyrelsen formulerade ett antal villkor för det beslut som fattades om bidrag till organisationerna. Dessa villkor var till för att reglera samarbetet och tydliggöra respektive aktörs roll. Villkoren rörde former för samverkan, ansvarsfördelning för informationsinsatser, skolvalets genomförande samt utvärdering (Ungdomsstyrelsen 2010).

Tillsammans tog Ungdomsstyrelsen och organisationerna även fram en kommunikationsplan och en varumärkesplattform. I kommunikationsplanen beskrevs de olika aktörernas roller, hur enskilda aktörer skulle kommunicera samt hur de olika turnéerna skulle marknadsföras. Diskussionerna kring hur de olika turnéerna skulle lyftas fram ledde enligt Seco fram till en bra lösning där Svea, Rädda Barnens ungdomsförbund och Centrum mot rasisms workshopturné ställdes bredvid Seco och Sveriges ungdomsråds båda turnéer men att denna turné hade sin egna grafiska profil och varumärkesplattform (Seco 2011).

2.4.2 Synpunkter på projektets organisering och ansvarsfördelning

Ungdomsstyrelsen har gett ungdomsorganisationerna och myndigheterna som varit involverade i projektet möjligheten att svara på frågor om hur de tycker att organiseringen av projektet fungerade.

- Var ansvars- och rollfördelning tydlig?
- Vad var bra med organiseringen?
- Vad var mindre bra/borde ha varit annorlunda?
- Vad tycker ni att man bör tänka på vad gäller organisering av ett eventuellt Skolval 2014?

Seco och Sveriges ungdomsråd

Seco och Sveriges ungdomsråd uppger i sina svar att de var nöjda med att projektledaren på Ungdomsstyrelsen hade ett tydligt mandat att fatta beslut tillsammans med ungdomsorganisationernas projektledare och att projektledaren vid Ungdomsstyrelsen fanns till hands och ansvarade för vissa arbetsuppgifter. Seco och Sveriges ungdomsråd upplevde det även som positivt att det fanns en flexibilitet i uppdelningen av arbetsuppgifter mellan organisationerna och Ungdomsstyrelsen. Arbetsuppgifterna kunde till viss del fördelas efterhand beroende på olika personers kompetens.⁸

Seco och Sveriges ungdomsråd tyckte att arbets- och rollfördelningen generellt sett var tydlig och att Ungdomsstyrelsens organisering av projektet fungerat bra. Organisationerna ansåg även att det var positivt att ha arbetat fram projektet tillsammans med myndigheten och att ansvarsfördelning och kommunikationsplan var något som diskuterats fram. Det ledde enligt dem till att projektet förankrades och innebar att det blev bättre. Seco och Sveriges ungdomsråd är nöjda med samarbetet med Ungdomsstyrelsen, men anser ändå att ett eventuellt Skolval 2014 bör samordnas av de organisationer som organiserar elever och inte av myndigheter.⁹

⁸ Mejlsvar från Seco och Sveriges ungdomsråd, 2011-02-28.

⁹ Mejlsvar från Seco och Sveriges ungdomsråd, 2011-02-28.

Svea, Rädda Barnens ungdomsförbund och Centrum mot rasism

Svea uppger i sina svar till Ungdomsstyrelsen att ansvarsfördelningen var tydlig och att det var bra att ha tydliga skriftliga regler att luta sig emot i samarbetet med Seco och Sveriges ungdomsråd.¹⁰

Ungdomsstyrelsen

Till utvärderingen har även projektledaren på Ungdomsstyrelsen fått frågor om hur organiseringen av Skolval 2010 fungerat. Det faktum att det i 2010 års skolval var två konkurrerande konstellationer av ungdomsorganisationer som ville anordna skolvalet innebar att Ungdomsstyrelsen tvingades vara tydligare med vilka kriterier som de olika konstellationerna skulle uppfylla om de fick ansvar för projektet. Detta gjorde ansvars- och rollfördelningen tydlig och det var också något som parterna kunde använda under projektets gång. I början av projektet lades mycket tid på att diskutera ansvarsfördelningen. Det var viktigt då ansvaret för projektet låg på Ungdomsstyrelsen medan det mesta av genomförandet gjordes av ungdomsorganisationerna.¹¹

Samarbetet mellan Ungdomsstyrelsen och organisationerna fungerade enligt myndighetens projektledare mycket bra.¹²

Valmyndigheten

Valmyndigheten uppger att de tycker att organiseringen och ansvarsfördelningen i projektet var bra och tydlig.¹³

Skolverket

Från Skolverkets håll uppges att organiseringen fungerat bra samt att det var positivt att flera organisationer var inblandade och att både Seco och Svea hade en roll i projektet. Myndigheten ansåg också att ansvars- och rollfördelningen var tydlig.¹⁴

¹⁰ Mejlsvar från Svea, 2011-03-11.

¹¹ Intervju med Ungdomsstyrelsens projektledare, 2011-03-03.

¹² Intervju med Ungdomsstyrelsens projektledare, 2011-03-03.

¹³ Telefonsamtal med Valmyndighetens representant, 2011-03-09.

¹⁴ Mejlsvar från Skolverket, 2011-03-16.

2.5 Genomförandet

2.5.1 Resultat

Skolval 2010 riktades till grundskolans årskurs 7–9 och till gymnasieskolor. Skolorna kunde anmäla att de ville arrangera ett skolval och fick då valsedlar och annat material som kunde användas som stöd för elever och lärare inför och under valet. Totalt rapporterade 1 383 skolor in sina valresultat till den nationella sammanställningen. På dessa skolor hade totalt drygt 440 000 elever möjlighet att delta i valet (Ungdomsstyrelsen 2010).

2.5.2 Kostnader för skolval

I beräkningen av kostnaderna för Skolval 2010 redovisas inte lokala kostnader, i form av till exempel skolornas avsatta lärartid, utan endast de kostnader som funnits på central nivå. Andra myndigheters eller organisationers kostnader för insatser som inte varit öronmärkta för skolvalet, men som ändå kommit skolvalet till del finns heller inte med.

Ungdomsstyrelsen tilldelades två miljoner kronor för att genomföra skolval 2010 som nådde ut till cirka 440 000 elever. En stor del av kostnaderna handlar om att ta fram och distribuera informationsmaterial, instruktioner och handledningar samt att skapa en webbplats.

En enkel beräkning på den totala kostnaden dividerat med antal nådda elever, $2\,000\,000/440\,000$, ger en kostnad på 4,50 kronor per elev.

Som en intressant jämförelse bör nämnas att en portion skolmat, per dag och per elev, i snitt ligger på 11 kronor¹⁵ och att en grundskoleelev kostar 83 000 kronor per år medan en gymnasieelev kostar 90 400 kronor per år.¹⁶ I jämförelse framstår då kostnaden för att anordna skolval vart fjärde år som ytterst marginell.

2.5.3 Insatser

Själva skolvalen arrangeras av elever och lärare på skolor ute i landet, medan projektet Skolval 2010 samordnade de lokala skolval som genomfördes. Inom ramen för projektet har dessutom en mängd insatser genomförts. De berörda parterna har bland annat arbetat med att svara på frågor om Skolval 2010, få fram och ta emot anmälningar, distribuera valsedlar, sammanställa och sprida resultatet samt lyfta fram skolvalen i traditionella och sociala medier.¹⁷ I följande avsnitt beskrivs några av insatserna mer ingående.

Informationsinsatser

Ett första utskick om anmälan till Skolval 2010 gick ut till skolorna i april 2010. Utskicket innehöll en anmälningsbroschyr och en flyer med information om informations- och utbildningsturnén. Därefter gjordes ytterligare utskick till samtliga skolor mellan april och september.

¹⁵ Per skoldag är kostnaden knappt 29 kronor per elev. I kostnaden ingår råvaror, personalkostnader, transporter och övriga förmödenheter såsom diskmedel. Av dessa 29 kr svarar livsmedlen för cirka 40 procent, alltså i snitt drygt 11 kronor per elev (<http://www.skolmatensvanner.se> 2009).

¹⁶ Skolverkets webbplats, www.skolverket.se, *Skolverkets officiella statistik 2010*

¹⁷ Enligt Secos projektredovisning var det 15 olika insatser som skulle genomföras; svara på frågor, ha en webbplats, få fram anmälningar, ta emot anmälningar, distribuera valsedlar, sammanställa och sprida resultatet, producera och distribuera anmälningsbroschyrer, producera och distribuera material, genomföra en informations- och utbildningsturné, genomföra en föreläsningsturné, genomföra en workshopturné, ringa runt till arrangörer och kontrollanter, ge visst utökad stöd till genomförandet på gymnasiet, lyfta fram skolvalen i traditionella medier, lyfta fram skolvalen i sociala medier, sköta kontakterna med de politiska partierna, de partipolitiska ungdomsförbunden och andra ungdomsorganisationer (Seco 2011).

Skriften *Instruktioner för valets genomförande* beskrev hur valet skulle arrangeras så att det liknade ett riksdagsval i så stor utsträckning som möjligt. Detta material var mycket uppskattat av arrangörerna. Hela 78 procent av de ansvariga lärarna gav betyget 4–5 på skalan 1–5 där 1 stod för *mycket lite* och 5 för *väldigt mycket* på frågan om *hur mycket stöd arrangörerna hade av dessa instruktioner*. Instruktionerna skickades ut till samtliga skolor som anmält sig till Skolval 2010. Dessutom togs fem handledningar fram som skolorna kunde beställa. Valmyndigheten tog fram en särskild affisch och ett kopieringsunderlag med information till elever om hur ett val går till, anpassat till skolval. Därtill trycktes affischer, pins och id-brickor för valfunktionärer som distribuerades tillsammans med valedlarna.

En avgörande del av insatserna för att sprida information inom ramen för projektet var webbplatsen www.skolval2010.se. På webbplatsen har det varit möjligt att få mer information om Skolval 2010, läsa mer om turnéerna och ladda ned samtliga handledningar och instruktioner. Det har även varit på hemsidan som arrangörer och kontrollanter anmält sig och senare rapporterat in resultat genom det databassystem som Ungdomsstyrelsen tillhandhållit. För allmänheten och medierna har webbplatsen sannolikt spelat störst roll vid publicering av resultatet för valet. Detta bekräftas av besöksstatistiken, sedan webbplatsen lanserades har den haft mellan 50 och 250 unika besökare varje dag, med 400–500 unika besökare under enskilda dagar. Under valdagen registrerades 16 000 unika besökare och de två efterföljande dagarna hade 8 000 unika besökare vardera (Ungdomsstyrelsen 2010).

I sin del av projektet genomförde Seco och Sveriges ungdomsråd två turnéer: informations- och utbildningsturnén samt föreläsningsturnén. Informations- och utbildningsturnén genomfördes i maj och besökte 17 städer, sammanlagt deltog 930 personer. Syftet med informations- och utbildningsturnén var att ge en grundläggande introduktion till Skolval 2010. Målgruppen var de elever och lärare som antingen skulle anordna eller var intresserade av att anordna ett skolval. Enligt de utvärderingar som genomfördes i samband med informations- och utbildningsturnén var turnén uppskattad och gav en god introduktion till arbetet med skolvalet. Mest diskussion uppstod kring den då aktuella debatten om politiska partier och partipolitiska ungdomsförbund i skolan, vilket gav ungdomsorganisationerna en möjlighet att förmedla de riktlinjer som Skolverket tog fram kring detta under våren 2010.

I augusti och september genomfördes en föreläsningsturné och drygt 40 skolor besöktes. Föreläsningarna hölls för runt 10 000 personer, de flesta var elever eller personal på grundskolan. Föreläsningsturnén syftade till att stärka ungas kunskap om och vilja att delta i demokratin. Många elever och lärare efterfrågade också föreläsningar som kunde sätta arrangerandet av ett skolval och deltagande i Skolval 2010 i ett sammanhang. Föreläsningsturnén utgick ifrån ett antal material som producerats av de arrangerande organisationerna. Föreläsningen handlade vidare om hur kommunen fungerar och eleverna fick en folder i fickformat som tagits fram särskilt för turnén (Ungdomsstyrelsen 2010).

Interaktiv demokrati

Svea, Rädda Barnens ungdomsförbund och Centrum mot rasism tilldelades medel för att utveckla en pedagogisk metod och genomföra en workshopturné inom ramen för Skolval 2010. Denna insats gick under namnet *Interaktiv demokrati*. Syftet med denna insats var att öka ungas intresse för demokrati och politik och att ge unga de verktyg de behöver för att kunna skilja mellan demokratiska och odemokratiska partier.

Projektet hade två målgrupper. Den primära målgruppen var elever i 7–9-skolor i förortsområden i Stockholm, Göteborg och Malmö. Den sekundära målgruppen var elever i 7–9-skolor och gymnasiet i storstadsområden. Totalt genomfördes drygt 60 workshops med i genomsnitt 25 deltagare (Ungdomsstyrelsen 2010).

Projektet hade tre målsättningar:

- Att elever ska känna ett värde av demokrati och förstå vilka komponenter som påverkar demokratin.
- Att elever ska få verktyg för att med utgångspunkt i sig själva kunna skapa sig en politisk uppfattning.
- Att öka elevernas politiska självförtroende.

Varje workshop var tre timmar lång och genomfördes klassvis. Den metod som utvecklades i *Interaktiv demokrati* bygger på interaktivitet och upplevelsebaserat lärande. Eleverna får känna, göra och tänka själva och det finns inga färdiga svar om vad som är rätt eller fel.

Projektledarna har fått väldigt mycket positiv respons både från lärare och från elever som deltagit i workshopen. De har uttryckt att detta har varit ett bra och roligt sätt att få arbeta med dessa frågor och att övningarna har erbjudit ett bra komplement till den ordinarie undervisningen i dessa ämnen (Ungdomsstyrelsen 2010).

Övriga insatser

Ungdomsstyrelsen har även genomfört nedanstående insatser i samband med projektet Skolval 2010:

Utveckling och uppdatering av skolmaterial

Ungdomsstyrelsen anlidade GR Utbildning under våren 2010 för att uppdatera de två rollspel och lärarhandledningar som togs fram i samband med Skolval 2006. Dessutom förändrades deras format så att de nu går att distribuera digitalt. Rollspelen har namnen *Det nya landet* och *När du får bestämma*. Därtill utvecklades en skrift om upplevelsebaserad metodik, en om pedagogiken bakom rollspelen samt en skrift om Icebreakers som kan användas inför ett rollspel. Dessa material har spridits genom Valboxen 2010 som distribuerades till samtliga 7–9-skolor och gymnasieskolor.

Valboxen 2010

Tillsammans med ett större antal aktörer¹⁸ har Ungdomsstyrelsen samlat och spridit material som kan användas av lärare och elever i undervisningen inför valet. Valboxen sammanställdes första gången 2006 av Myndigheten för skolutveckling som fick ett särskilt uppdrag av regeringen att göra detta. Den gången tog valboxen formen av en fysisk låda med material från Ungdomsstyrelsen, Skolverket, Utbildningsradion, Skolval 2006 och Valmyndigheten. Inför valet 2010 fick ingen myndighet ett särskilt uppdrag att sammanställa en valbox. Erfarenheterna från 2006 var dock så goda att Ungdomsstyrelsen ändå valde att sammanställa en valbox inom ramen för projektet Skolval 2010. Produktions- och distributionskostnaden har delats lika mellan Ungdomsstyrelsen, Sveriges riksdag, Valmyndigheten och Utbildningsradion. Avsändare för Valboxen 2010 var Ungdomsstyrelsen och Skolverket. Materialet i boxen delades in i kategorierna *Demokrati och politik i undervisningen*, *Engagemang och inflytande för elever och lärare* och *Politisk information i skolan*.

Valboxen sammanställdes i form av en dvd-box med en folder och tre dvd-skivor. Den distribuerades till samtliga kommunala och privata grundskolor, årskurs 7–9, och gymnasieskolor. Därefter kunde de skolor som ville beställa fler exemplar från Ungdomsstyrelsens webbplats. Totalt har 400 exemplar sålts via webbplatsen. På skivan med digitalt material fanns ett statistikverktyg inbyggt som visade hur många som använde skivan och vilka dokument som öppnades. Totalt har skivan använts ungefär 1 700 gånger.

Politisk information i skolan

I slutet av februari 2010 gav Utbildningsdepartementet Skolverket i uppdrag att *informera om förutsättningarna för opinionsbildande verksamhet i skolan* (U2010/1216/S). Skolverket skulle enligt uppdraget ta fram ett informationsmaterial för huvudmän och skolor om förutsättningarna för opinionsbildande verksamhet i skolan. Framförallt skulle Skolverket belysa förutsättningarna för att bjuda in politiska partier till skolan utifrån gällande regelverk. Ungdomsstyrelsen har deltagit som en samrådande part i arbetet, men framförallt har ett samarbete mellan Ungdomsstyrelsen och Skolverket gått ut på att sprida informationen (Ungdomsstyrelsen 2010).

En mer detaljerad beskrivning av de olika insatserna finns i Ungdomsstyrelsens delrapport om Skolval 2010 (bilaga 1).

¹⁸ Sveriges riksdag, Regeringskansliet, Ungdomsstyrelsen, Skolverket, UR, Valmyndigheten, Sveriges Kommuner och Landsting, Centrum för lättläst, Barnombudsmannen, Arbetsmiljöverket och Rädda Barnens Ungdomsförbund.

2.5.4 Synpunkter på genomförandet

De berörda organisationerna och myndigheterna har även fått svara på frågor om genomförandet av projektet via mejl. Följande frågor skickades ut till myndigheterna och organisationerna:

- Hur tycker ni att genomförandet av projektet gick?
- Vad gick bra? Varför tror ni att det gick bra?
- Vad gick mindre bra? Varför tror ni att det gick mindre bra? Hade det gått att göra på något annat sätt?
- Vad bör man tänka på i genomförandet av ett eventuellt Skolval 2014?

Seco och Sveriges ungdomsråd

Seco och Sveriges ungdomsråd uppger i sitt svar att de är nöjda med genomförandet av projektet. Detta då de nådde sina mål med antalet deltagande elever och antalet deltagande skolor och kunde genomföra i stort sett alla planerade insatser utifrån de överenskommelser som funnits med Ungdomsstyrelsen. Särskilt nöjda menar organisationerna att de varit med materialen till Skolval 2010 och den informations- och utbildningsturné som lockade fler än 900 deltagare. Samarbetet med Ungdomsstyrelsen kring genomförandet gick enligt organisationerna också mycket bra.¹⁹

Seco och Sveriges Ungdomsråd uppger dock att de var mindre nöjda med sin föreläsningsturné och genomslaget som projektet fick i traditionella medier. Lägre intresse än väntat från politiska partier och ungdomsorganisationer – dock inte från de partipolitiska ungdomsförbunden, innebar också mindre samarbete med dessa organisationer än planerat.

Inför eventuellt kommande skolval anser organisationerna att de allra flesta av de insatser som genomfördes inom projektet 2010 bör genomföras även nästa gång som skolvalen samordnas. Det som skulle kunna tas bort är antagligen föreläsningsturnén och workshopturnén, som hade ett värde när det handlar om att sprida kunskap om politisk påverkan och om mänskliga rättigheter och demokrati, men som i sig inte hade särskilt stor betydelse för genomförandet av själva skolvalen. Organisationerna tillägger även att eventuella insatser mot andra organisationer framförallt borde riktas mot partipolitiska ungdomsförbund, snarare än politiska partier och andra ungdomsorganisationer.²⁰

¹⁹ Mejlsvar från Seco och Sveriges ungdomsråd, 2011-02-28.

²⁰ Mejlsvar från Seco och Sveriges ungdomsråd, 2011-02-28.

Svea, Rädda Barnens Ungdomsförbund och Centrum mot rasism

Enligt Svea påverkade det sena beskedet om vilken konstellation av organisationer som skulle få anordna Skolval 2010 genomförandet i hög grad. Det sena beslutet berodde på att Ungdomsstyrelsen inte fick uppdraget förrän i mitten av december 2009 och detta innebar att organisationerna var tvungna att genomföra sina workshoppar under en relativt kort tidsperiod, vilket hade negativa effekter på kvaliteten. Organisationen var dock mycket nöjd med det koncept som togs fram till workshoppen. Det lyckade konceptet innebar att det var lätt för workshopledarna att genomföra bra workshops.²¹

Ungdomsstyrelsen

Från Ungdomsstyrelsens håll menar projektledaren för skolvalet att de olika insatserna i stort genomfördes på ett mycket bra sätt. Uppdraget att genomföra Skolval 2010 handlade dels om att genomföra valet, dels om att arbeta med demokrati. Seco och Sveriges ungdomsråd ansvarade för genomförandet av valet och arbetade dessutom med demokratifrågor, medan Svea, Rädda Barnens ungdomsförbund och Centrum mot rasism arbetade med demokratifrågor. Ungdomsstyrelsen anser att både delarna genomfördes på ett bra sätt.²²

Valmyndigheten

Valmyndigheten tycker att genomförandet av projektet fungerat jättebra. Myndigheten har inte några särskilda åsikter om de andra parternas insatser utan menar att de tycks ha fungerat bra. Deras egen insats som ansvariga för valsedlarna har fungerat mycket bra.²³

Skolverket

Skolverket anser att skolvalsprojektet blivit bättre och bättre för varje år. Skolverkets egna insatser bestod i att ta fram skriften *Politisk information i skolan* och att informera om förutsättningar för opinionsbildande verksamhet i skolan. Myndigheten anser att detta uppdrag gärna hade fått komma tidigare och menar att planering och genomförande blir bättre om information om skolval kan gå ut tidigare till skolorna. De påpekar också att det material som skickas ut, till exempel Valboxen, bör skickas ut redan under våren för att skolorna ska kunna arbeta med demokratifrågor under längre tid och inte endast som en punktinsats i samband med valet.²⁴

²¹ Mejlsvår från Svea, 2011-03-11.

²² Intervju med Ungdomsstyrelsens projektledare, 2011-03-03.

²³ Telefonsamtal med Valmyndighetens representant, 2011-03-09.

²⁴ Mejlsvår från Skolverket, 2011-03-16.

2.6 En jämförelse över tid

2.6.1 Skolval 2002

Skolval 2002 arrangerades av Ungdomsstyrelsen i samarbete med Sveriges elevråd – Svea, Valmyndigheten och Skolverket. Till att börja med var även Elevorganisationen i Sverige inblandad, men de drog sig sedan ur samarbetet. Svea var de som drev projektet. Ungdomsstyrelsens roll i Skolval 2002 var att sköta alla kontakter mot kommunerna samt att ha hand om sammanställningen av inrapporterade resultat. Ungdomsstyrelsen var även ansvarig för presentationen av resultatet. Valmyndighetens roll i projektet var att ha hand om tryck och utskick av valsedlar och kuvert till skolorna. Skolverket fanns med som samverkanspartner, men hade inga praktiska arbetsuppgifter kopplade till projektet (Svea 2002).

Inom projektet genomfördes, utöver hanterandet av valsedlar och själva sammanställningen av resultaten, ett antal olika insatser. Bland annat skapades en särskild webbplats för projektet, två handledningar om förberedelse och genomförande av valet togs fram och en utbildningsturné besökte tio olika platser i landet och informerade om valet.

I Sveas utvärdering av projektet riktas kritik mot flera punkter. Till exempel påpekar Svea att ansvarsfördelningen mellan Ungdomsstyrelsen och Svea inte var tillräckligt tydlig och att det var svårt att veta vem som hade hand om projektet. Synen på vem som var ansvarig för projektet och vilka roller de olika parterna hade tycks ha skiljts sig åt mellan Svea och Ungdomsstyrelsen. Det fanns också oenighet i hur informationen om Skolvalet skulle kommuniceras och vem som skulle stå som avsändare. En tydlig ansvars- och rollfördelning samt ett gemensamt syfte och mål med projektet borde ha formulerats i inledningen av projektet, menar Svea i sin rapport (Svea 2002).

Det uppstod även meningsskiljaktigheter i kommunikationen mellan projektet och skolorna där olika budskap sändes ut från Ungdomsstyrelsen respektive Svea vilket ledde till förvirring ute på skolorna. Bland annat hade Ungdomsstyrelsen en egen webbplats som drevs parallellt med Skolval 2002:s officiella webbplats vilket också skapade förvirring ute på skolorna.

Ett problem, kopplat till projektets genomförande, som Svea lyfter i sin utvärdering rör distributionen av valsedlar. På Valmyndighetens inrådan skickades valsedlarna inte direkt till de olika skolorna utan till kommunen, där skolorna sedan fick hämta valsedlar. Detta innebar problem då vissa kommuner inte visste att de skulle distribuera valsedlar till skolorna utan skickade tillbaka valsedlarna till Valmyndigheten. Det fanns även fall där valsedlar kom bort eller där kommunen endast delade ut valsedlar till de kommunala skolorna (Svea 2002).

2.6.2 Skolval 2006

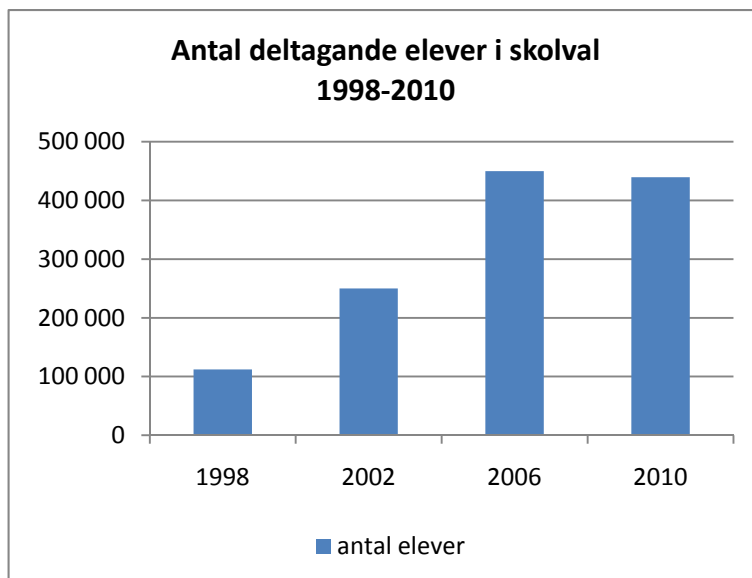
Skolval 2006 genomfördes av Ungdomsstyrelsen i samarbete med Sveriges elevråd (Svea), Sveriges ungdomsråd, Valmyndigheten och Myndigheten för skolutveckling. Dessa organisationer och myndigheter bildade tillsammans en samordningsgrupp som diskuterade övergripande frågor och problem och fattade beslut i vissa frågor. Den dagliga ledningen av kampanjen och merparten av det praktiska arbetet utfördes av Svea och Sveriges ungdomsråd. Ungdomsstyrelsen ansvarade för insamling och redovisning av resultatet. Även 2006 byggdes en webbplats upp för projektet, en handledning om valet skickades ut och en informationsturné genomfördes. Dessutom tog Myndigheten för skolutveckling fram en valbox med informations- och undervisningsmaterial till skolorna (Ungdomsstyrelsen 2007).

Samordningsgruppen genomförde ett utvärderingsmöte under hösten 2006 där man kom fram till att Skolval 2006 varit ett framgångsrikt projekt, att samarbetet mellan de medverkande myndigheterna och organisationerna präglades av flexibilitet och god kommunikation samt att distributionen av valsedlar via Liber Distribution fungerat mycket bra. Samordningsgruppen identifierade även några utvecklingsområden inför kommande skolval. Dessa områden rörde framförallt att informationen till skolorna behövde bli tydligare (Ungdomsstyrelsen 2007).

Samordningsgruppen beslutade att endast riksdagspartiernas valsedlar och blanka valsedlar skulle distribueras till skolorna, med hänvisning till att det var det som gällde i Skolval 2002. Detta beslut kritiserades senare av Sverigedemokraterna, som hänvisade till reglerna för allmänna val som säger att partier som fått mer än en procent i något av de två senaste riksdagsvalen ska få sina valsedlar tryckta och distribuerade på statens bekostnad. Samordningsgruppen valde dock att inte ändra sitt beslut. Gruppen höll med Sverigedemokraternas om att skolvalet ska vara så likt riksdagsvalet som möjligt, men menade samtidigt att skolvalet inte är bundet av de regler som reglerar allmänna val och att det vore svårt att så nära inpå valet ändra beslutet (Ungdomsstyrelsen 2007). Svea och Sveriges ungdomsråd ansåg dock att skolvalet borde följa samma principer som allmänna val och att partier som fått mer än en procent av rösterna i något av de två föregående valen ska få sina valsedlar distribuerade (Svea 2007).

I Sveas projektredovisning av Skolval 2006 konstaterades att vissa förändringar skett sedan Skolval 2002. Bland annat var ansvarsfördelningen mellan organisationerna och myndigheterna tydligare 2006 än 2002. I rapporten framkom att projektledaren på Svea arbetat mycket nära den ansvarige tjänstemannen på Ungdomsstyrelsen och att samarbetet och ansvarsfördelningen fungerat mycket bra. Ansvarsfördelningen för själva valet uppges dock ha varit något otydlig. Ansvaret låg officiellt på Ungdomsstyrelsen men Svea och Sveriges ungdomsråd fick göra mycket av jobbet med att ta emot anmälningar etcetera. Projektet var självständigt från Svea och Sveriges ungdomsråd, vilket enligt projektredovisningen innebar att projektet kunde vara mer effektivt. Nackdelen var dock att projektet ibland förlorade förankringen hos organisationerna (Svea 2007).

2.6.3 Utvecklingen över tid

Figur 2.1 Antal deltagande elever i skolval

Sedan 1998, när skolval för första gången samordnades nationellt,²⁵ har antalet deltagande elever ökat markant. År 1998 röstade ungefär 112 000 elever i cirka 370 skolor. År 2002 hade antalet elever och skolor ökat till cirka 250 000 elever och 1 100 skolor. Mellan skolvalet 2002 och 2006 skedde den största ökningen då det i Skolval 2006 var hela 450 000 elever som röstade i sammanlagt 1 400 skolor. År 2010 hade antalet deltagande elever och skolor sjunkit en aning, men de var fortfarande höga. Nästan 440 000 elever i knappt 1 400 skolor nåddes i Skolval 2010.

Att antalet röstande elever sjönk mellan 2006 och 2010 kan bero på att kraven på en godkänd röst var högre 2010 och att fler röster därmed diskvalificerades. De skolor som var anmälda 2010 hade också färre elever än de skolor som var anmälda 2006, vilket också kan ha påverkat minskningen av antalet deltagande elever mellan 2006 och 2010. I skolvalet 2010 var det cirka 30 skolor vars resultat inte godkändes på grund av att de inte nådde upp till de ställda kriterierna.²⁶

Genomförandet

I skolvalsprojekten 2002, 2006 och 2010 finns många likheter i de insatser som genomfördes. Informationsmaterial, turnéer och webbplats för projektet är exempel på insatser som genomförts vid samtliga skolval. Vissa skillnader kan självklart också identifieras mellan åren. I Skolval 2002 beslutades till exempel under projektets gång att personval skulle vara möjligt, något som upplevdes som svåradministrerat och därför togs bort till Skolval 2006, och som inte heller användes i Skolval 2010. Att ta in Liber Distribution till att distribuera valsedlarna i de två senare skolvalen, och att valsedlarna då skickades direkt till skolorna och inte till kommunen för distribution, tycks ha varit en lyckad förändring.

²⁵ Vid skolvalet 1998 var dock inga ungdomsorganisationer med och drev projektet.

²⁶ I Skolval 2010 gäller samma regler kring giltiga och ogiltiga röster som i det riktiga riksdagsvalet.

Det tycks i flera anseenden som att de erfarenheter som dragits i tidigare skolval har tagits tillvara av efterkommande projektgrupper och att problem och svårigheter som uppstått i tidigare skolval därmed i stor utsträckning gått att undvika i efterkommande skolval. En skillnad mellan Skolval 2006 och Skolval 2010 var att även Sverigedemokraternas valsedlar distribuerades tillsammans med riksdagspartiernas i valet 2010, vilket inte skedde i valet 2006. Samtliga parter var till Skolval 2010 överens om att valet i så stor utsträckning som möjligt skulle likna riksdagsvalet och att alla partier som fått mer än en procent av rösterna i något av de två senaste riksdagsvalen därmed skulle få sina valsedlar distribuerade i skolvalet.

Organisering

Det finns också tecken på att ansvars- och rollfördelning blivit tydligare genom åren. I utvärderingen från 2002 framgår att ansvars- och rollfördelningen mellan Ungdomsstyrelsen och Svea var bristfällig vilket ledde till oenighet och svårigheter att driva projektet. Till Skolval 2006 hade ansvarsfördelningen blivit tydligare tack vare tydliga formuleringar i projektansökan och ett nära samarbete mellan Ungdomsstyrelsen, Svea, Sveriges ungdomsråd och samordningsgruppen. Viss tveksamhet fanns dock kring ansvaret kring valet, som skulle ligga på Ungdomsstyrelsen men som i praktiken till viss del hamnade på organisationerna.

Till Skolval 2010 förtydligades ansvarsfördelningen ytterligare i och med de villkor som sattes upp för projektet samt den beslutade kommunikationsplanen och varumärkesgrunden. Även i detta fall uppstod det dock någon situation där Ungdomsstyrelsen och organisationerna inte var överens. Att slå fast en tydlig ansvarsfördelning och gemensamma ståndpunkter kring avgörande frågor i inledningen av projektet samt att föra en kontinuerlig dialog mellan parterna under projektets gång, tycks vara avgörande faktorer för en väl fungerande organisation. Något som i sin tur underlättare projektets genomförande. Svea är dock kritisk till att beslutet om vilka organisationer som skulle få hålla i projektet dröjde så pass länge. Vikten av att få beslut i god tid påpekades av organisationen redan efter Skolval 2006.

Även i den interna organisationen hos organisationerna finns vissa skillnader mellan åren. Det var endast en organisation som arbetade med Skolval 2002, medan det 2006 och 2010 var två organisationer som gemensamt drev projektet. År 2006 låg projektet fristående från de två organisationerna medan det 2010 låg som ett projekt inom Secos ordinarie verksamhet. År 2010 var det dessutom ytterligare tre organisationer som var involverade i projektet genom workshopturnén. Svea rapporterade i sin projektredovisning för 2006 att beslutet att ha två organisationer som drev projektet innebar att projektet förankrades på bredare front. Det fanns dock tillfällen då ansvarsfördelningen var något otydlig mellan de två organisationerna (Svea 2006).

Lärdomar och sammanfattning

Ungdomsstyrelsens projektledare uppger att man till Skolval 2010 noga studerade utvärderingarna från tidigare skolval inom projektet, och att man utifrån detta försökte undvika att upprepa de problem som tidigare uppstått. En framgångsfaktor som identifierades redan 2006 och som togs tillvara i arbetet 2010 var att ha en god relation mellan Ungdomsstyrelsen och organisationerna. Ungdomsstyrelsens projektledare har även identifierat ytterligare några positiva förändringar mellan valet 2006 och valet 2010. Till exempel var det informationsmaterial som togs fram till 2010 bättre samordnat mellan myndigheterna och organisationerna, den tekniska plattformen hade utvecklats ytterligare och tydligare regler hade tagits fram för hur skolor som vill vara med och rapportera in sina resultat ska agera.

Tabell 2.2 Sammanfattning av organisation och genomförande av skolval 2002, 2006 och 2010

	2002	2006	2010
Tilldelade medel	500 000 kronor	1 300 000 kronor	2 000 000 kronor
Kostnad*	2 kronor/elev	2,50 kronor/elev	4,50 kronor/elev
Antal deltagande elever	250 000	450 000	440 000
Antal deltagande skolor	1 100	1 400	1 400
Valdeltagandet i procent**	90 %	87 %	76 %
Organisation	Svea samt Ungdomsstyrelsen, Valmyndigheten och Skolverket	Svea och Sveriges ungdomsråd samt Ungdomsstyrelsen, Valmyndigheten och Myndigheten för skolutveckling	Seco och Sveriges ungdomsråd samt Svea, Rädda Barnens ungdomsförbund och Centrum mot rasism samt Ungdomsstyrelsen, Valmyndigheten och Skolverket
Ansvarsfördelning	Otydlig. Oklart vem som var ansvarig för vad.	Tydlig. Klargjordes i projektansökan och via nära samarbete mellan aktörerna.	Tydlig. Klargjordes i villkor, kommunikationsplan samt i nära samarbete mellan aktörerna.
Typ av insatser	Informations-material, turnéer och webbplats för projektet	Informations-material, turnéer och webbplats för projektet, valboxen	Informationsmaterial, turnéer och webbplats för projektet, valboxen*** och workshopturné
Valsedlar	Personval möjligt, distribution via kommunerna, Sverigedemokraternas valsedlar distribuerades inte	Personval inte möjligt, distribution direkt till skolorna av Liber distribution, Sverigedemokraternas valsedlar distribuerades inte	Personval inte möjligt, distribution direkt till skolorna av Liber distribution, Sverigedemokraternas valsedlar distribuerades

* De medel som regeringen tilldelade till projekten varierade något mellan åren. För 2002 tilldelades 500 000 kronor, för 2006 tilldelades 1 300 000 kronor och för 2010 tilldelades 2 000 000 kronor. Posten tilldelade medel innefattar endast de medel som Ungdomsstyrelsen blivit tilldelade.

** De medel som regeringen tilldelade till projekten varierade något mellan åren. För 2002 tilldelades 500 000 kronor, för 2006 tilldelades 1 300 000 kronor och för 2010 tilldelades 2 000 000 kronor. Posten tilldelade medel innefattar endast de medel som Ungdomsstyrelsen blivit tilldelade.

*** Produktions- och distributionskostnaden har delats lika mellan Ungdomsstyrelsen, Sveriges riksdag, Valmyndigheten och Utbildningsradion. Avsändare för Valboxen 2010 var Ungdomsstyrelsen och Skolverket.

2.7 Sammanfattande bild, effekter och fortsatt arbete

2.7.1 En genomgående positiv bild

Det generella intrycket är att organiseringen och genomförandet av Skolval 2010 har fungerat mycket bra. Samarbetet mellan de olika organisationerna tycks ha varit framgångsrikt och organisationen och ansvarsfördelningen har varit tydlig och underlättat genomförandet. I sin projektredovisning till Ungdomsstyrelsen uppger Seco och Sveriges ungdomsråd att organisationerna genomfört de insatser som de avsett att genomföra. De anser också att i princip samtliga insatser genomfördes utan större problem.

Svea uppger i sin projektredovisning till Ungdomsstyrelsen att projektet förändrades efter att det beviljades, då organisationerna inte fick den summa de ansökt om. Det innebär att de endast beviljades medel för workshopturnén och inte för hela den strategi för genomförandet av hela skolvalet som de först ansökt om. Tanken med projektet hade dock hela tiden varit att fokusera på demokrati och politik, vilket det även gjorde efter att förutsättningarna för projektet förändrats.

I Valmyndighetens årsredovisning för 2010 kommenterar myndigheten kort genomförandet av skolvalet. Myndigheten menar att projektet Skolval har hittat en form som fungerat väl när det gäller såväl anmälan som beställning av material och rapportering av resultat (Valmyndigheten 2011).

Det tycks också som att de lärdomar som dragits i projekten 2002 och 2006 tagits tillvara i arbetet med Skolval 2010, vilket har lett till att genomförandet och organisationen fungerat bra.

Ett problem som lyfts av flera aktörer är den tidsbrist som uppstod på grund av att beslutet om uppdragen kom så pass sent. Det sena beslutet berodde på att Ungdomsstyrelsen inte fick uppdraget förrän i mitten av december 2009. För att projektet ska hinna planeras och genomföras på bästa möjliga sätt vore det enligt aktörerna bättre om besluten kunde fattas i november året innan skolvalets genomförande.

2.7.2 Meningsskiljaktigheter och problem

Som tidigare nämnts har samtliga aktörer uppgett att organiseringen och genomförandet av Skolval 2010 fungerat mycket bra. Det tog dock lite tid innan samverkansformerna föll på plats. Den kritik som kommit fram har varit på en så detaljerad nivå att Ungdomsstyrelsen inte anser att det finns behov av att lyfta dem i detalj här. Kritiken har framförallt handlat om vad som uppfattats som sena beslut på grund av att regeringsuppdraget kom så nära valet, och därmed bristande tid till insatser, samt i något fall meningsskiljaktigheter kring tolkningen av kommunikationsplanen och bristande synergier mellan de olika insatserna.

I genomförandet är det framförallt tidsbrist som varit ett problem. Både i planeringen av insatser och när till exempel material skulle skickas ut till skolorna. På det hela taget tycks dock aktörerna vara nöjda med genomförandet av insatserna.

2.7.3 Effekter och fortsatt arbete

Arbetet med Skolval 2010 tycks på olika sätt ha gett effekter på de medverkande organisationernas verksamheter. Seco uppger att arbetet med att samordna Skolval 2010 påverkat hur de organiserar andra projekt. De hoppas att deras arbete med projektet även ska påverka hur nästa skolval kommer att organiseras i framtiden (Seco 2010).

Organisationerna som arbetet med *Interaktiv demokrati* har startat ett samarbete med projektet *Ung&Dum*, som drivs av samma tre organisationer. Genom samarbetet utvecklades ett magasin som innehåller inspiration och konkreta verktyg, bland annat kring hur man kan genomföra projekt, påverka och skapa sig en egen politisk uppfattning. Magasinet är en uppföljning till workshopen. Projektet som kommer att pågå fram till 2013 kommer att arbeta vidare med frågor som rör val och inflytande.²⁷ Interaktiv demokrati har under projekttiden även inlett ett samarbete med Malmö stads demokratisatsning mot förstagångsväljare, *Demokratiambassadörerna*. Samarbetet har bestått av att Demokratiambassadörerna har fått använda workshopkonceptet i Malmö (Sveas bidragsredovisning till Ungdomsstyrelsen).

2.7.4 Lärdomar inför framtiden

Arbetet med Skolval 2010 har generellt sett fungerat bra, när det gäller organisation och genomförande. Ansvars- och rollfördelningen har varit tydlig, de flesta insatser har genomförts enligt plan och samarbetet mellan de olika aktörerna har fungerat bra. Det tycks även som att de inblandade aktörerna i stor utsträckning tagit till sig av det som fungerade mindre bra i tidigare skolval och arbetat för att undvika dessa problem.

De lärdomar som kan dras kring organisation och genomförande är vikten av att även i fortsättningen ha en tydlig ansvars- och rollfördelning mellan de olika inblandade aktörerna. Det är även viktigt att i ett tidigt stadium diskutera vad man anser vara målet och syftet med projektet och vad det får för effekter på själva genomförandet. Vissa frågor och problem kan vara svåra att förutse, men med en tydlig ansvarsfördelning och samsyn kring viktiga frågor kan många problem säkert undvikas. Svea påpekar även vikten av att organisationerna som ska anordna skolvalet får reda på detta i god tid, senast i december året innan valet.

De finns olika sätt som kommande skolval skulle kunna samordnas och genomföras på, och olika konstellationer av aktörer som skulle kunna göra det. Seco menar i sin projektredovisning att det finns fördelar med att flytta ansvaret från Ungdomsstyrelsen till elev- och ungdomsorganisationerna för att på så sätt säkerställa att skolvalen anordnas av eleverna själva. Även Svea menar att framtida skolval bör ha ett tydligare barn- och ungdomsperspektiv. Ungdomsstyrelsen anser dock att det finns goda skäl att behålla den ordning som finns idag. Organisationen har fungerat bra och Ungdomsstyrelsen är den aktör som varit med att arrangera samtliga skolval sedan 1998. Utöver detta har Ungdomsstyrelsen goda erfarenheter av och kompetens att arbeta med ideella organisationer och att koordinera myndigheter och ideella organisationer.

Valmyndigheten uppger att de i nuläget ser att de kan ställa upp på samma sätt som i Skolval 2010 vid ett eventuellt Skolval 2014. De anser att projektet fungerat mycket bra och att det vid eventuella förändringar bör stå klart att dessa leder till en förbättring av projektet.

²⁷ Mejlsvar från Svea, 2011-03-22.

Om Ungdomsstyrelsen får i uppdrag att även 2014 samordna skolval finns några punkter som myndigheten anser skulle kunna utvecklas ytterligare:

- Beslut om uppdraget bör komma tidigare.
- Den tekniska plattformen, som visserligen förbättrades från 2006 till 2010, behöver förbättras och utvecklas ytterligare.
- Valboxens innehåll bör ses över så att dess innehåll motsvarar de behov som skolorna har.
- En diskussion behöver föras kring hur öppna skolorna ska vara för de politiska ungdomsförbunden.

3 Röster om skolvalet

3.1 Eleverna

I Ungdomsstyrelsens utvärdering av skolvalet 2010 har följande frågor ställts till elever som varit med och arrangerat skolvalet på sina respektive skolor:

- Varför röstade/röstade du inte i skolvalet?
- Vad har varit bra med skolvalet?
- Vad har varit dåligt med skolvalet?
- Har du lärt dig något av skolvalet eller arbetet som skett i samband med skolvalet?
- Hur kan man få elever som inte är intresserade av att vara med i skolvalet att bli intresserade?

3.1.1 Att rösta eller inte rösta

”Spännande att rösta, samt att vara delaktig i skolvalet för att visa på opinionen bland ungdomar.”

(Elev i årskurs 7–9)

Flertalet av de svarande eleverna menar att skolvalet ger en bra möjlighet till att ta ställning och få nya perspektiv, att elever får uttrycka sina åsikter och visa vad de tycker samt att det är intressant att se den egna skolans valresultat. Det flera av eleverna lyfter fram är att politikerdebatten var väldigt intressant och lärorik. Att få träffa de politiska deltagarna efteråt vid bokborden och ställa frågor var också uppskattat.

Eleverna ser även en möjlighet att påverka politiker, både på lokal- och riksnivå, genom sin röst. Här nämns att politikerna genom skolvalet får se var ungdomarna står politiskt och att nästa generations röster lyfts fram.

För framtiden menar flera av eleverna att skolvalet är en bra förberedelse inför det riktiga valet. Man lär sig hur det går till rent praktiskt samtidigt som man får information om de politiska partierna och deras åsikter.

”Jag röstade i valet. Jag röstade i skolvalet också.

Det var 3–4 killar som hade skolvalet som projektarbete, det var exakt samma koncept som när du går in i en vallokal. Skolvalet var ju innan det riktiga valet, så jag visste ju hur det gick till i det riktiga valet, hela proceduren.”

(Elev i gymnasiet)

Andra elever resonerar att skolvalet i sig inte är på riktigt och att det inte hjälper att rösta där, men de har ändå tänkt rösta i det riktiga valet då de anser att det leder till något.

3.1.2 Positiva upplevelser

En av de saker som många elever anser varit bra med skolvalet, och som tidigare nämnts, är att skolvalet går till precis som ett riktigt val. På så sätt lär sig eleverna hur det är att rösta på riktigt. Genom att delta i skolvalet känner eleverna sig delaktiga och att deras åsikt spelar roll. En sak som lyfts fram är att det upplevs som intressant att se hur vuxenvärlden resonerar kring resultatet i skolvalet. Själva röstningsförfarandet är inte alltid det viktigaste, en elev uttrycker det som:

”Debatten var jätteintressant och lärorik. Man fick klarhet i vad partierna tyckte och även vad ungdomsförbunden tyckte. Superintressant och kul att också bli en del av det. Att få rösta var ett kul plus, dock inte det mest intressanta. Att få prata med ungdomsförbunden och fråga om allt man ville veta.”

(Elev i årskurs 9)

På frågan om hur det är möjligt att väcka intresse hos dem som inte är intresserade av delta i skolvalet menar en av de intervjuade att det inte enbart handlar om att få elever att gå och rösta:

”Man röstar om man är delvis intresserad av politik och får chansen att påverka något.”

(Elev i gymnasiet)

Det är främst två strategier som tas upp som viktiga för att öka det politiska intresset. Dels att ta upp frågor som berör unga och där det går att påverka, dels att ge mer information om skolvalet och politik i stort. När det gäller information så är ett förslag att det läggs mer fokus på att bjuda in politiker och på politiska debatter för att det är lättare att ta till sig information på det sättet än genom att bara rösta och läsa valmanifest. En elev menar att det är bra att det är politiker från ungdomsförbunden som deltar i debatten då dessa förstår eleverna bättre än äldre politiker. Ett exempel där frågor som berör unga togs upp var en skola där eleverna fick skicka in egna frågor till den politiska debatt som skulle hållas i skolan. Resonemanget gick ut på att även de elever som är ointresserade av politik har vissa ämnen som de är intresserade av.

”Eleverna pratade verkligen om valet och de kändes verkligen delaktiga i det. Elever som annars inte kanske är så intresserade utav politik blev mycket mer intresserade och de pratade mycket och ofta om just detta.”

(Elev i gymnasiet)

3.1.3 Negativa upplevelser

”Lite dåligt att några bara struntade i att rösta och att en del inte var seriösa och sedan sa att de aldrig skulle rösta på det partiet på riktigt. Att informera lite mer innan om partierna, inte bara på tråkiga lektioner och att få till så det blir lite mer allvar hade varit bra.”

(Elev i årskurs 7–9)

Det eleverna främst lyfter fram som mindre bra i skolvalet är upplevelsen att vissa elever inte tog valet seriöst. En elev menar att det kanske är naturligt att inte alla är politiskt insatta eller intresserade, men då kan man ändå göra det tydligt att det är möjligt att rösta på andra partier än de som har färdigtryckta valsedlar. En annan elev menar att brist på information eller brist på engagemang kan ha bidragit till att vissa klasser var mindre seriösa. Några elever hade velat ha mer debatt i skolan, fler frågor, fler ämnen och fler partier.

”Vi fick inte ha någonting på vår skola som var politiskt och kunde därför inte ha någon debatt eller föreläsning och det var jättejättetråkigt.”

(Elev i högstadiet)

3.1.4 Lärdomar

På frågan om de arrangerande eleverna lärt sig något genom skolvalet svarar en elev att:

”I samband med valet arrangerade vi också en debatt innan då vi bjöd in politiker från alla riksdagspartier. Det var ett grupparbete så det gällde att samarbeta, ha koll på vad var och en skulle göra samtidigt som det fanns en tidspress. Vi fick ha en öppen dialog med politiker, ringa samtal, boka lokaler och med det menar jag att man hade ett stort ansvar.”

(Elev i gymnasiet)

Genom att vara med och arrangera valet lärde sig eleverna hur arbete och organisering kring ett val går till och även en inblick i hur politiken fungerar. Flera elever lyfter fram att de fått en känsla för hur det är att arbeta genom att vara med och arrangera skolval på sin skola.

”Jag har fått mer kunskap om var de olika partierna står i olika frågor i och med debatten som var på skolan innan valet.”

(Elev i årskurs 7–9)

3.1.5 Två skolors erfarenheter kring vad som varit bra respektive dåligt med skolval

Utöver frågorna som tidigare nämnt har även ett klassrumsbesök genomförts hos den niondeklass som arrangerade skolvalet i Åsö grundskola. Eleverna fick lista vad som varit bra respektive dåligt med skolvalet. Även eleverna i projektarbetet (bilaga 3) har svarat på vad de tyckt varit bra respektive dåligt med skolvalet. Nedan presenteras elevernas egna åsikter i punktform uppdelat på de olika skolorna.

Åsö grundskola

Bra med skolvalet

- Valdebatten i skolan var intressant och lärorik. Man fick veta vad partierna och ungdomsförbunden tyckte. Efteråt vid bokborden var det jättebra att man fick träffa personer från ungdomsförbunden och att man kunde få svar på olika frågor
- Roligt att diskutera i klassrummet
- Möjligheten att få rösta gör att man känner sig viktig, vuxen och att man känner att ens åsikt spelar roll
- Bra att få uttrycka sin åsikt så att regeringen och politiker får veta vad unga människor tycker.

Dåligt med skolvalet

- Hade varit bra med fler partier i debatten, även småpartier
- Fler frågor om fler ämnen och mer debatt
- För lite information om partierna
- För lite tid i debatten
- För lite diskussion om vad de olika partierna vill och hur man kan tänka när man röstar
- Att inte alla partier kom.

St: Petri gymnasium

Bra med skolvalet

- Man fick en bättre inblick i var varje parti står och därmed en bättre syn på riksdagsvalet
- Ämnena som diskuterades var intressanta vilket gjorde att man faktiskt lärde sig något
- Debatten var bra och det var positivt att debattörerna var unga .
- Allt var organiserat, välskött och dessutom lärorikt eftersom så många partier deltog
- Skolvalet gör att man blir mer engagerad inför riksdagsvalet och motiverar en ännu mer att gå och rösta seriöst till riksdagen.

Dåligt med skolvalet

- Publiken borde ha fått delta mer under debatten och publikfrågorna borde ha varit organiserade på förhand
- Valet kändes oseriöst därför att det ändå inte gör någon skillnad i det riktiga valet
- Att inte Sverigedemokraterna och andra småpartier deltog
- Debattörerna var för skrikiga och det var för mycket personangrepp
- Många tar det oseriöst och alla debattörer var inte engagerade.

På båda skolorna framkommer det att debatten och tillhörande diskussion har varit det mest positiva med skolvalet. Att få möjlighet att lyssna till och även efteråt få prata med andra unga som är politiskt engagerade uppfattas som intressant och lärorikt. Flera av eleverna ger uttryck för att man vill ha mer debatt, fler frågor och att även mindre partier ska bjudas in.

I projektarbetet framkommer också att eleverna inte enbart lärt sig mer om samhälle och politik utan även fått en inblick i och erfarenhet av vad som krävs för att anordna större arrangemang (bilaga 3).

Ungdomsstyrelsen har även i sin delrapport om Skolval 2010 (Ungdomsstyrelsen 2010) genomfört en uppföljande enkät som skickades ut till samtliga lärarkontakter på de skolor som anmält deltagande. I enkäten ställs bland annat frågor om huruvida politiska partier bjudits in till aktiviteter i skolan.

Där framkommer att hela 55 procent av skolorna valt att inte alls bjuda in politiker. Av de som har bjudit in politiker har de allra flesta skolor arrangerat en auladebatt eller liknande. Den vanligaste aktiviteten är dock att eleverna har fått besöka valstugor (bilaga 2).

3.2 Rektorer och lärare

I Ungdomsstyrelsens utvärdering av skolvalet 2010 ställdes följande frågor till fem rektorer och 20 lärare:

- Varför ordnade ni skolval på er skola?
- Vad upplevde ni målet/syftet med skolvalet var?
- Vad har varit bra med skolvalet?
- Vad har varit dåligt med skolvalet?
- Hur kan man få elever som inte är intresserade av att vara med i skolvalet att bli intresserade?

3.2.1 Rektorerna

”Det är viktigt att arbeta med demokrati och bland annat lära eleverna ett medborgaransvar med vikten av att gå och rösta, och att eleverna såklart får kunskap om processen och om de olika partierna.”
(Ansvarig för årskurs 4–9)

Rektorerna pekar såväl på skolans demokratiuppdrag som på skolans kunskapsuppdrag när de svarar på varför deras skolor anordnat skolval. De menar även att det är ett bra sätt att göra undervisningen mer praktisk och att själva valdagen då blir ett konkret mål för undervisningen och arbetet med politik.

Det som lyfts fram som positivt med skolvalet är att det både utvecklar elevers kritiska tänkande och att det är en bra förberedelse inför vuxenlivet. Även att arbetet med skolvalet skapat engagemang, delaktighet och intresse tas upp. En rektor menar till exempel att det blivit många diskussioner bland elever och personal på rasterna.

3.2.2 Lärarna

Flera av lärarna lyfter fram det positiva med att eleverna ges möjlighet att rösta på riktigt och få inblick i hur demokratiska val går till. Att förfarandet är verkligt leder även till att demokratin blir mer verklig och genom skolvalet uppmärksammas eleverna på att det är val i Sverige.

”Eleverna fick en god praktisk träning på hur ett val går till och detta är en god möjlighet att få inblick i den demokratiska processen i vårt land.”
(Lärare i årskurs 7–9)

Genom att anordna debatter i skolan och bjuda in politiker ges eleverna möjlighet att få diskutera politik där det förhoppningsvis väcker intresse och leder till ett ökat engagemang samt ökat intresse för samhällsfrågor. Skolvalet ses ofta som en final på den samhällsundervisning som pågått innan.

”Eleverna har visat ökat intresse för det riktiga valet och det har varit diskussion om de mål och syfte vi hade.”
(Samordnare i gymnasieskola)

När det gäller syfte med skolvalet hänvisar flera av lärarna till kurs- och läroplansmål och att man ska uppfylla läroplanens övergripande demokratiska mål. En lärare menar att arbetet med värdegrund och demokrati är en viktig del i läroprocessen. Det lyfts även fram att det är viktigt att visa på att det finns flera partier att rösta på och att de tycker lika eller olika. Skolvalet är också ett sätt att skapa intresse och att öka kunskapen kring valet.

”Det väcker intresse för politik bland eleverna och är mycket givande för de elever som var med och arrangerade valet på skolan.”
(Lärare i gymnasiet)

Det som enligt de svarande lärarna varit bra med skolvalet handlar dels om organisation och genomförande och dels om ökat engagemang och intresse. De elever som varit valfunktionärer och rösträknare har blivit bra insatta i hur ett val organisatoriskt genomförs och en lärare menar att denna praktiska kunskap stannar kvar på ett annat sätt än om det varit rent teoretiskt. Skolvalet väcker ett intresse för politik bland eleverna och genom politiska debatter mellan ungdomsförbunden ser eleverna vilka möjligheter det finns att påverka.

”En del av de elever som till en början inte var särskilt intresserade drogs med av kamraters engagemang.”
(Lärare i årskurs 7–9)

Förutom klasskamraters engagemang lyfts det fram att engagerade lärare och ett drivande elevråd kan påverka elever till att rösta. Att ge elever som från början inte är intresserade av att delta i skolvalet större del i arrangemanget, att ha obligatoriska valdebatter och att röstning sker på bestämda lektionstider är andra exempel på metoder för att öka intresset. En lärare menar att arrangemanget i stort kring skolvalet gör att elever blir mer intresserade. Några negativa saker som tas upp är att det gick åt mycket arbetstid till att få allt att fungera och att det var tråkigt att inte alla inbjudna partier dök upp till debatten. En lärare tycker att valresultatet presenterades för sent.

”Förstår inte varför ni publicerade resultatet så sent. Blev ointressant. Gör publiceringen på fredagen innan valsöndagen. Vi publicerade vårt resultat i lokalpressen veckan innan.”
(Lärare i gymnasiet)

3.3 De politiska ungdomsförbunden

I Ungdomsstyrelsens utvärdering av skolvalet 2010 ställdes följande frågor till de politiska ungdomsförbunden:

- Vad har varit positivt med skolvalet?
- Vad har varit negativt med skolvalet?
- Hur tycker ni man kan arbeta för att nå unga som inte är intresserade av politik och samhällsfrågor?

3.3.1 Positiva upplevelser

De politiska ungdomsförbunden är överens om att skolvalet är ett väldigt bra tillfälle att föra ett levande politiskt samtal på landets skolor och att få elever intresserade av och insatta i politik. Eleverna ges möjlighet att få uttrycka sina åsikter och göra sina röster hörda samtidigt som de får närmare kontakt med politik och de redan engagerade (vid skolbesök).

”Det ger en positiv effekt för demokratin, den politiska debatten och möjligen även ett högt valdeltagande bland unga.”

(Liberala ungdomsförbundet)

Andra positiva aspekter som förs fram är att skolvalet är en viktig del i valrörelsen och att det är positivt att ett så stort antal skolor ställt upp. Flera av ungdomsförbunden är nöjda med organisationen kring skolvalet men missnöjda med annat.

”Det genomfördes på ett bra sätt och de som arrangerade det gjorde ett bra jobb som vi är väldigt nöjda med. Problemet ligger hos skolcheferna som inte tillåter politisk närvaro.”

(MUF)

3.3.2 Negativa upplevelser

På frågan om vad som varit negativt med skolvalet råder det stor enighet bland ungdomsförbunden att de upplevt att många skolor stängt dörren för politiska ungdomsförbund och att detta är ett stort demokratiskt problem.

”Vi har upplevt att det under flera år har blivit svårare för oss som politiskt ungdomsförbund att komma in på skolor för att ha bokbord, hålla klassrumspresentationer och delta i debatter. För vår del tycker vi att det är mycket allvarligt. Det måste bli lättare för de politiska ungdomsförbunden att komma in i skolan. Det har ett värde för demokratin, för oss som ungdomsorganisationer men framförallt också för skolans mål att fostra demokratiska samhällsmedborgare. De politiska ungdomsförbundens deltagande i skolan får inte reduceras till sporadiska besök vart fjärde år när det är valrörelse, utan vi måste få möjlighet att vistas ute på skolorna kontinuerligt”

(Ung Vänster)

Ytterligare negativa aspekter som tas upp är upplevelsen av brist på objektivitet hos en del skolor/skolledningar/rektorer och att det på vissa skolor förekommit regleringar av vilka som får delta och vilka man får rösta på. Vissa partier känner att de blivit

motarbetade ute på skolorna och även att det varit svårt att få ut sina valsedlar till skolorna om ens moderparti fått under en procent av rösterna i förra riksdagsvalet.²⁸

*”Detta är väldigt tragiskt då det undergräver
den demokratiska trovärdigheten.”*
(Ung pirat)

Moderata ungdomsförbundet menar att det vore ett grovt övertramp att använda skolvalets siffror för att mäta det politiska intresset eller ungas ställningstagande eftersom så många skolor vägrade släppa in politiska ungdomsförbund.

*”Om inte skolcheferna och rektorerna ändrar sig behöver Moderata
Ungdomsförbundet överväga vårt framtida deltagande i skolvalet.”*
(Moderata ungdomsförbundet)

3.3.3 Att få elever politiskt intresserade

De politiska ungdomsförbunden är även överens om att skolan är en av de viktigaste arenorna för att komma i kontakt med unga människor och då framförallt de unga som inte sedan tidigare är intresserade av politik och samhällsfrågor. Ungdomsförbunden anser att det bör diskuteras mycket mer i skolan. Genom att bjuda in debattörer, politiskt oberoende organisationer och politiska ungdomsförbund är det möjligt att både skapa diskussioner om samhället i stort och att ta upp frågor som rör ungas vardag mer specifikt.

*”Det är väldigt bra om eleverna får möjlighet/blir tvungna att följa
med i de aktuella samhällsfrågorna. Att lärare på lokalnivå ser till att de läser
dagstidningar och tittar på nyheterna, kanske i samband med lektioner. Sedan närmare
inpå valen är det bra om eleverna får ta del av partiernas olika åsikter genom att dessa
skickar representanter till skolorna så att frågestunder och debatter kan anordnas.
Många politiker är duktiga på att inspirera unga människor.”*
(Sverigedemokratisk ungdom)

Det finns idéer hos ungdomsförbunden som enligt dem skulle öka betydelsen av skolval. En idé är att skolvalets resultat, och inte riksdagsvalets resultat, bör spela roll för nästa skolval.

*”Lägg ut de partiets valsedlar som fick
över en procent i föregående skolval.”*
(Ung pirat)

En annan idé är att skolvalet bör genomföras och resultaten presenteras mycket tidigare än vad fallet varit hittills.

*”Att man inte genomförde det under våren och att resultatet inte
presenterades under sommaren, då hade vi fått chansen att träffa
treorna som tog studenten. Vi hade även fått en tydlig indikation
om hur stora vissa partier är bland unga och hur hårt vi behöver
anstränga oss inom vissa politiska områden för att undvika detta.”*
(LUF)

²⁸ Den så kallade 1-procentregeln innebär att ett parti som fått mer än en procent av rösterna vid något av de två tidigare valen har rätt att få sina valsedlar utskickade.

4 Skolvalet i medierna

En analys av hur skolvalet skildrats i medierna, och då i dagstidningar, bidrar till ytterligare perspektiv och blir en viktig del i att skapa en helhetsbild av hur skolvalet fungerat och hur det uppfattats av olika aktörer. Det är dock viktigt att komma ihåg att bilden som presenteras är den som journalisterna och tidningarna valt att lyfta fram. De tidningar som ingår i analysen är uteslutande lokaltidningar av den enkla anledning att det är dessa som främst skrivit om skolvalet. Materialet, som består av 98 tidningsartiklar, är hämtat genom pressbevakningsverktyget Findagent och sökordet har varit ”Skolval”. Den undersökta tidsperioden sträcker sig från mars till december 2010.

Av 98 tidningsartiklar om skolvalet handlar 51 artiklar om förberedelser och genomförande inför skolvalet medan 47 artiklar handlar om valresultatet.

4.1.1 Genomförande av skolval på skolorna

”För eleverna har det varit ett frenetiskt jobb för att få samman allt, men de känner att tiden varit väl investerad. – Det har varit slitit, vi har fått jobba mycket hårt med det här projektet, men förhoppningsvis uppskattas det och jag tror det behövs.”

(Ur Valdebatt på ungdomarnas villkor i Sydöstran 2010-12-27)

I tidningarna rapporteras att de elever och lärare som har varit med och arrangerat skolval på sina skolor överlag har lagt ner ett stort arbete på att förbereda inför valet. Det har bjudits in till temadagar med besök av kommunalråd, riksdagsledamöter och ungdomsförbund där det anordnats bokbord och debatter. Inom SO-undervisningen och på samhällslektionerna har det på flera skolor arbetats med presentation av val, partier och hur Sverige styrs. På en del skolor har klasser haft som projekt att förbereda inför debatter och utfrågningar och även ansvarat för skolvalet.

På andra skolor har man valt att inte bjuda in politiker eller andra till skolan utan istället låtit eleverna besöka valstugor eller skaffa information på annat sätt.

”Eleverna har under veckorna fram till valet besökt lokala partiföreträdare vid valstugorna på torget. Svaren har sedan resulterat i grupparbeten och projekt”.

(Ur Flest röster i skolval till socialdemokrater i Norra Skåne 2010-09-17)

Det finns även exempel på att det satsas på skolvalet på kommunnivå. Skolvalet ses i dessa fall som ett av flera sätt att öka valdeltagandet och det politiska intresset bland unga. I Malmö utbildades ett femtiotal ungdomar till demokratiambassadörer med huvuduppgift att engagera ungdomar i skolvalet och även sprida information till de många unga som var förstagsångsväljare i riksdagsvalet.

”Ska man lyckas vända trenden och få fler att rösta ska man börja med de yngre förstagångsväljarna. Om de unga ser möjligheten att få sina röster hörda kommer vi successivt att få ett högre valdeltagande, säger utbildningsdirektör Matz Nilsson som är ansvarig för satsningen.”

(Ur unga ska lockas att rösta i P4 Malmöhus 2010-04-26)

4.1.2 Varför röstar/röstar eleverna inte?

En del av de elever som framträder i tidningsartiklarna menar att skolvalet är en bra erfarenhet både inför framtida som stundande riksdagsval. Flera uttrycker att det är bra att få lära sig hur ett val går till. Flera elever menar att det är viktigt att vara med och forma sin framtid och att få uttrycka vad man tycker och tänker.

”Jag tycker det är bra att vi har skolval så politikerna får veta vad vi tycker. Och så blir det lite uppvärmning inför söndag, jag har fyllt arton och får rösta på riktigt.”

(Ur Vi unga måste också få tycka i Skånskan 2010-12-28)

Andra elever menar att om man går tredje året i gymnasiet och får rösta i riksdagsvalet så känns det viktigare än skolvalet eller om man är yngre så kan det personliga engagemanget vänta tills man får rösta i riksdagsvalet.

”Jag går bara i ettan så jag är inte så engagerad som de som går i trean, det är ju flera år tills jag får rösta på riktigt.”

(Ur Första rösten i skolvalet i Jnytt 2010-09-15)

4.1.3 Om debatten

Flera elever lyfter fram politiska debatter i skolan som direkt avgörande för hur de röstade i skolvalet. En del hade bestämt sig för ett parti innan men ändrade sig efter debatten medan andra fick hjälp att välja block men fortfarande inte var säkra på vilket parti de skulle rösta på.

”För henne var det enkelt och beslutet togs efter en politisk debatt och utfrågning på skolan två dagar tidigare. – Det var en bra och rolig debatt. En av representanterna gav bra svar tyckte jag och det partiet har jag röstat på.”

(Ur Hög valtemperatur på Strömbacka i Piteå-tidningen 2010-12-28)

Någon röstade för att de blivit uppmanade att göra det medan en annan röstade blankt i protest. En elev fick utifrån debatten hjälp med att välja bort ett parti.

”Man märker vilka frågor som verkar otroligt känsliga att debattera om. Debatten har väl hjälpt mig att bestämma vilket parti jag inte ska rösta på.”

(Ur På jakt efter unga röster i Helsingborgs dagblad 2010-09-16)

4.1.4 Vad säger lärarna?

”Eleverna håller helt i det här. De har gjort det bra, säger M som är SO-lärare. Jag tycker dessutom att det är jättebra att de engagerar sig. Det är lättare att förstå vad en demokrati är för något om man får vara med om något sådant här”.

(Ur Val på Läredalsskolan i Norra Skåne nyheter 2010-09-17).

Ett viktigt syfte som lyfts fram i flera artiklar är att eleverna genom skolvalet får möjlighet till åsiktsutbyte med varandra och att de får känna på hur det är att påverka. En gymnasiechef menar att många av deras elever aldrig har träffat en politiker och att det är bättre att partierna själva får berätta om vad de vill göra än att lärarna gör det. Genom debatter inom skolvalet och genom att eleverna själva deltar och är med och arrangerar är det möjligt att skapa en förståelse för hur demokratin fungerar.

En gymnasiechef menar att det är viktigt att arbeta med det demokratiska perspektivet i skolan och att skolan har stor betydelse för utvecklingen i kommunen.

”Det är viktigt att vi satsar på ungdomarna.”

(Ur Skolan satsar på fler unga röster i Dagbladet i Sundsvall 2010-12-27)

4.1.5 Vilka frågor är viktiga?

”Att arbeta mot mobbning och ge en bra utbildning så att alla får chans att klara betygen och komma vidare i sina studier nämns av flera unga skolväljare som viktigt. Likaså att det finns arbete och bostäder som unga har råd att flytta in i.”

(Ur Bostäder, jobb och skola när unga väljer i Skånskan 2010-12-28)

Det är en stor bredd på de frågor och frågeområden som unga framför som intressanta och viktiga i tidningsartiklarna. Nedanstående sammanställning, som bygger på frågor som diskuterats och nämnts i de genomgångna artiklarna, visar att unga till stor del är intresserade av samma valfrågor som den övriga befolkningen.

- Skolfrågor
- Studiebidrag
- Bostadspolitik
- Kollektivtrafik
- Invandringspolitik
- Arbetsmarknadspolitik
- Integrationspolitik
- Miljöpolitik
- Skattefrågor
- Skattepolitik
- Fildelning

4.1.6 Vilka som kommer till tals

Som tidigare nämnts handlar 51 artiklar om förberedelser och genomförande inför skolvalet medan 47 artiklar handlar om valresultatet. Förutom att använda oss av artiklarna i beskrivande syfte har vi även tittat på vilka som får komma till tals i dem (tabell 4.1).

Tabell 4.1 Vilka som kommer till tals

	Artiklar om genomförande	Artiklar om resultat
Elevperspektiv	33	3
Lärary- vuxenperspektiv	13	16
Övriga artiklar	5	28
Antal artiklar	51	47

I de artiklar som tar upp hur skolor förberett och genomfört skolval ser vi att elever i mycket stor utsträckning får komma till tals. Även lärare och andra vuxna får komma till tals och överlag är det en positiv bild av skolvalet som förmedlas i de flesta artiklar.

Av de artiklar som handlar om skolvalsresultatet så tar 35 av 47 artiklar upp Sverigedemokraternas framgångar. Även i de fall där andra partier fått fler röster.

*”Sverigedemokraterna har gått fram stort, även i skolvalet.
I Boxholm, Finspång, Kinda, Söderköping och Åtvidaberg blev partiet
det andra största bland skoleleverna. Även i Mjölby och Vadstena
fick partiet ett stort stöd, där SD blev det tredje största partiet.”
(Ur SD – Näst största partiet i flera skolval i Östnytt 2010-09-20)*

Mediernas rapportering om resultatet skiljer sig något från rapporteringen om genomförandet i skolorna. Viljan att låta eleverna själva komma till tals är avsevärt lägre. Av de 19 artiklar där någon får komma till tals om resultatet är det i 16 av artiklarna lärare eller andra vuxna som intervjuas och i 3 av artiklarna elever. I ett flertal av artiklarna ges förklaringar av valresultatet som ofta utgår från att de ungas röst på Sverigedemokraterna egentligen är uttryck för något annat, såsom att rösterna inte var på riktigt och att man inte brytt sig om valet, att unga vill chockera, att det funnits grupptrick eller att det handlat om ren okunskap.

*”Man kan spåra ett visst mått av trotsighet i resultatet, vilja att obstruera.
Många elever menar säkert att utfallet inte haft någon betydelse och
därför har det kittlat att vara emot alla varningar från etablerade partier.
Hade rösterna gällt på allvar tror jag utfallet skulle ha blivit ett annat, menar hon.”
(Ur Främlingsfientliga - men bara på skoj i Piteåtidningen 2010-09-21)*

En del av artiklarna kopplar valresultatet till social problematik som arbetslöshet, såväl hos unga som hos vuxna, medan andra tar upp att tendenser i samhället i stort även avspeglas i skolvalet.

”Reine är också samhällslärare på skolan och han tror att en förklaring ligger i den arbetarbakgrund som många elever har. Skolan har nästan uteslutande praktiska program och han menar att de som går där är barn till de som drabbats av arbetslöshet och utanförskap och därför vänder sig till Sverigedemokraterna.”
(Ur Lärare förvånas inte av starkt SD-stöd i SR 2010-09-21)

I en av artiklarna sätts frågan i ett större sammanhang.

”Jag tror också att det är mycket viktigt att ge ungdomarna hopp om en bra framtid. Kampanjer biter inte om man tror att man själv går mot ett dåligt liv.”
(Ur SD överlägset störst på Kunskapskällan i Alingsås tidning 2010-09-20)

I en av de artiklar där elever får komma till tals, om än inte elever som faktiskt röstat på Sverigedemokraterna, så lyfter eleverna att:

”Vi ungdomar känner väl att rutavdrag och förmögenhetsskatt inte är frågor som griper tag i våra liv, säger Malin. Sedan talar de länge om hur fel det var att inte ta debatten. Sverigedemokraterna skulle inte ha censurerats, de skulle ha tagits på allvar.”
(Ur I skolan är SD större i Aftonbladet 2010-09-21)

5 Slutsatser

I detta avslutande kapitlet följer Ungdomsstyrelsen upp och reflekterar över de mål som beskrevs inledningsvis. Målen med Skolval 2010 var att:

- projektet ska öka kunskapen om samhällsutvecklingen
- projektet ska skapa motivation för hur man som ung kan delta i och påverka samhällsutvecklingen
- projektet ska uppmuntra eleverna att rösta i skolvalet
- eleverna tar ställning för ett politiskt parti.

Öka kunskapen om samhällsutvecklingen

Rektorer och lärare refererar till skolvalet som ett sätt att uppfylla skolans demokratiuppdrag eller skolans kunskapsuppdrag och att eleverna lär sig inflytande och demokrati. Eleverna själva anger att skolvalet är en bra möjlighet till att ta ställning och få nya perspektiv. Att arrangera skolval på sin skola tycks vara arbetsamt och tidskrävande, både för lärare och elever, men samtidigt kul och lärorikt. I vår utvärdering menar en del av de arrangerande eleverna att de inte enbart lärt sig mer om samhälle och politik utan även fått en inblick i och erfarenhet av vad som krävs för att anordna större arrangemang.

De politiska ungdomsförbunden ser skolan som en av de viktigaste arenorna för att komma i kontakt med unga människor och då framförallt de unga som inte sedan tidigare är intresserade av politik och samhällsfrågor. Det framkommer även att elever som innan inte varit så intresserade dragits med av andra elevers engagemang. Lärare i vår utvärdering menar att skolvalet bidragit till ett ökat engagemang och samhällsintresse.

Här är det viktigt att påpeka att mycket av kritiken i vår utvärdering handlar om skolors förhållningssätt kring politiska ungdomsförbunds närvaro på skolor som, enligt ungdomsförbunden själva, blivit mindre välkomnande under senare år. I ljuset av att många elever pekar på mötet med unga politiker som positivt är det olyckligt om dörren stängs för dessa. I Ungdomsstyrelsens rapport *Fokus 2010* lyfts det fram att det är önskvärt med en skola som är öppen för samarbete med ideella organisationer, både för att ge unga en bild av vilka möjligheter som finns för dem att engagera sig och för att organisationerna många gånger har kunskaper inom sakområden som kan berika undervisningen och underlätta för skolan att genomföra sitt demokratiuppdrag (Ungdomsstyrelsen 2010b).

Hur man som ung kan delta i och påverka samhällsutvecklingen

Det är främst två strategier som används i skolorna för att motivera unga att delta i och påverka samhällsutvecklingen. Den vanligaste är att låta eleverna besöka valstugor och träffa vuxna politiskt aktiva. Denna strategi kan sägas utgå från att man vill visa de unga hur de politiskt kan påverka i framtiden den dagen de har rösträtt på riktigt. En annan strategi är att bjuda in politiska representanter till skolan. Att bjuda in representanter till skolan, och då framförallt ungdomsförbund, innebär till skillnad från den förra strategin, att eleverna får en bild av hur de kan påverka här och nu. Mellan dessa strategier behöver det inte finnas någon konflikt men det är viktigt att se skillnaden. I projektarbetet från St Petri gymnasium ser de arrangerande eleverna debatten i skolan som en metod för att öka elevers kunskap och engagemang inför skolvalet och att det är positivt att debattörerna är unga. Även här vill vi hänvisa till Ungdomsstyrelsens rapport Fokus 2010 som lyfter att det är önskvärt med en skola som är öppen för samarbete med ideella organisationer.

Uppmuntra elever att rösta i skolvalet

Med ett valdeltagande på 76,2 procent där projektet nått ut till 440 000 elever bör projektmålet anses vara uppfyllt. Att antalet deltagande elever sjönk mellan 2006 och 2010 kan bero dels på att kraven på en godkänd röst var högre 2010 och att fler röster därmed diskvalificerades, dels på att många skolor som deltog hade färre elever än skolorna som deltog 2006. Trots att skolvalet i det stora hela framstår som ett väldigt lyckat projekt finns det fortfarande grupper av elever som är svåra att få intresserade. Att uppmuntra dessa elever och få dem intresserade av att rösta i skolvalet är en fråga som kräver fortsatt tanke kring.

Uppmuntra att eleverna tar ställning för ett politiskt parti

Antalet deltagande elever har ökat markant sedan 1998 som var första gången som skolvalet samordnades nationellt. Med 1-procentregeln²⁹ så har det även tydliggjorts vilka partier som ska få sina valsedlar distribuerade vilket underlättat för elever att ta ställning för ett politiskt parti.

Det som är intressant att konstatera är att en stor del av den unga väljargruppen som uppmuntrats att rösta i skolvalet, som tagit ställning för ett politiskt parti och som kanske gjort sitt första demokratiska val någonsin framställs som oseriösa eller okunniga i flera av de tidningsartiklar vi tittat på. Ungdomsstyrelsens ståndpunkt är att skolvalet är elevernas eget val och att deras röster ska tas på allvar.

En viktig iakttagelse som Seco gjort i sin slutrapport är att intresset för skolvalet från de politiska partierna har varit lägre än väntat medan detta inte gällt för de partipolitiska ungdomsförbunden. Här bör det föras en diskussion om det är de partipolitiska ungdomsförbunden som skolorna i större utsträckning bör samarbeta med och inte moderpartierna.

Skolans viktiga roll

Både denna utvärdering och den tidigare utvärderingen av skolval 2006 pekar entydigt på att skolan är en viktig plats för att nå unga människor. Ungdomsstyrelsen har också i rapporter för andra områden lyft fram skolan som en viktig aktör (se Ungdomsstyrelsen 2010b). Även om allt inte kan läggas på skolans ansvar eller på lärarnas bord så går det inte att bortse från att skolan är en central plats och aktör då det är där de allra flesta unga finns. Här menar vi dock att en arbetsbesparing kan ske om skolan i högre grad är öppen för det civila samhället i allmänhet och för olika ungdomsorganisationer i synnerhet. De är i allra högsta grad en viktig del av den samhällsutveckling som måste vara öppen för alla unga att vara en del av.

Skolans viktiga roll lyfts även i två rapporter från Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) och Malmö stad (Utbildningsförvaltningen 2011). Rapporterna behandlar frågan om förstagångsväljare och deras valdeltagande. Anledningen till att de tas upp i denna rapport är att de kan kopplas till frågan om skolvalet har några långsiktiga effekter på valdeltagande bland unga. Något sådant uttalat syfte finns förvisso inte med i uppdraget men frågan dyker ofta upp vilket gör att den ändå bör diskuteras.

Sveriges Kommuner och Landsting visar i rapporten *Valdeltagande bland förstagångsväljare* att valdeltagandet är jämförelsevis lågt bland dem under 30 år, men att valdeltagandet inom gruppen är något högre bland dem som hör till den äldre halvan av åldersgruppen 18–30 år. Ett undantag är dock personer som är 18 år där valdeltagandet är relativt högt. En viktig skillnad som lyfts fram är att de flesta 18-åringar går i gymnasieskolan i samband med valet. Sveriges Kommuner och Landsting menar då att en

²⁹ Den så kallade 1-procentregeln innebär att ett parti som fått mer än en procent av rösterna vid något av de två tidigare valen har rätt att få sina valsedlar utskickade.

tänkbar förklaring till det höga valdeltagandet bland 18-åringar är att gymnasieskolan är en bra plattform för att nå ut med information kring valsystemet och de politiska partiernas åsikter (SKL 2009).

I en annan rapport som handlar om Malmö stads satsning på demokratiambassadörer³⁰ så lyfts det fram att projektet synliggjort förstagångsväljarnas valdeltagande, att fler unga Malmöbor har kommit till tals och att det utvecklats nya metoder för att nå ut till unga. I rapporten lyfts det också att projektet bidragit till att öka valdeltagandet bland förstagångsväljare i Malmö. Projektet samarbetade även med Svea inom deras workshopturné interaktiv demokrati i skolvalet och då en stor andel av förstagångsväljarna fanns i gymnasieskolan blev det en naturlig mötesplats för projektet att vistas i.

Det går inte utifrån dessa rapporter eller denna utvärdering belägga långsiktiga effekter av skolvalet. För detta skulle krävas större kvantitativa studier över en längre tidsperiod. Rapporterna och utvärderingen visar dock att skolan har en viktig roll för att öka de demokratiska kunskaperna och man bör kunna anta att ett skolval, med debatter och dylikt, har mycket att bidra med.

Framtida utmaningar

Bilden som ges i vår utvärdering är att skolvalsprojektet blivit bättre och bättre för varje år och att man har hittat en form som fungerat väl för att organisera projektet. Det råder stark enighet hos samtliga aktörer om att skolvalet är en väldigt lyckad satsning. Samarbetet mellan de olika organisationerna tycks ha varit framgångsrikt och organisationen och ansvarsfördelningen har varit tydlig och underlättat genomförandet. I utvärderingen lyfts dock kritik från de inblandade aktörerna mot att uppdraget kom lite sent. Skolverket menar att förutsättningarna för planering och genomförande blir bättre om information om skolval kan gå ut tidigare till skolorna. Svea menar att beslutet om vilken konstellation av organisationer som skulle få anordna skolval 2010 borde ha kommit tidigare.

Som tidigare nämnts ser de politiska ungdomsförbunden skolan som en viktig arena för att nå unga och då framförallt unga som inte redan är intresserade av politik och samhällsfrågor. Ett av ungdomsförbunden menar även att det hade varit önskvärt att ha skolvalet på våren så att de elever som tog studenten också hade fått delta. En variant som kan diskuteras är att ha skolvalsarrangemang oftare än vart fjärde år för att nå fler elever och för att få fler elever intresserade av politik och samhällsfrågor. I vår utvärdering pekar flera aktörer, och då framförallt eleverna själva, på att den politiska debatten var minst lika viktig som själva valet. Att låta skolval och politisk debatt bli ett mer återkommande inslag och att släppa in såväl politiska ungdomsförbund som andra aktörer som representerar det civila samhället skulle troligen än mer öka kunskapen om och skapa motivation för hur man som ung kan påverka samhällsutvecklingen både här och nu och på längre sikt.

Avslutningsvis vill vi lyfta fram att kostnaden för skolval 2010 var 4,50 kronor per elev, vilket är mindre än hälften av vad en skolmåltid kostar. Slutsatsen är att skolvalet är ett kostnadseffektivt projekt som ger mycket demokratiska kunskaper för pengarna.

³⁰ År 2010 anställde Malmö stad 45 unga Malmöbor som demokratiambassadörer. Under fem månader arbetade ambassadörerna utåtriktat och träffade tusentals Malmöbor. De anordnade bland annat samtalsforum, workshops och andra aktiviteter i staden och på internet. De har även samarbetat med Svea i projektet interaktiv demokrati.

5.1.1 Tryckta referenser

Integrations- och jämställdhetsdepartementet (2009a). *Regleringsbrev för budgetåret 2010 avseende Ungdomsstyrelsen*, IJ2007/26/UF.

Integrations- och jämställdhetsdepartementet (2009b). *Regleringsbrev för budgetåret 2010 avseende anslag 6: 1 Allmänna val och demokrati*, IJ2009/2169/DEM (delvis) IJ2009/2274/DEM.

Malmö stad, utbildningsförvaltningen (2011). *Utvärdering av demokratiambassadörer*.

Regeringens skrivelse 2009/10:53 *En strategi för ungdomspolitiken*.

Seco (2011). *Projektredovisning Skolval 2010*.

Seco (2011). Bidragsredovisning till Ungdomsstyrelsen (Oden).

Svea (2002). *Vad har gått mindre bra och vad har gått bra med projektet?*

Svea (2007). *Skolval 2006. Projektredovisning*.

Svea (2011). Bidragsredovisning till Ungdomsstyrelsen (Oden).

Sveriges Kommuner och Landsting (2009). *Valdeltagande bland förstagångsväljare, 2009*.

Ungdomsstyrelsen (2007). *Skolval 2006 – Ungdomsstyrelsens slutrapport*. Stockholm: Ungdomsstyrelsen.

Ungdomsstyrelsen (2010a). *Skolval 2010 – delrapport december 2010*. Stockholm: Ungdomsstyrelsen.

Ungdomsstyrelsen (2010b). *Fokus 10 – En analys av ungas inflytande*. Stockholm: Ungdomsstyrelsen.

Ungdomsstyrelsen (2010c). *Av egen vilja*. Stockholm: Ungdomsstyrelsen.

Valmyndigheten (2011). *Årsredovisning för Valmyndigheten avseende budgetåret 2010*.

5.1.2 Elektroniska referenser

Interaktiv demokratis webbplats: <http://interaktivdemokrati.se/>

Skolmatens vänners webbplats: www.skolmatensvanner.se

Skolval2010.se:s webbplats, *Ansvariga myndigheter*:
<http://www.skolval2010.se/omskolval.php?s=ansvarigamyndigheter>

Skolval2010.se:s webbplats, *Om skolval*: <http://skolval2010.se/omskolval.php?s=omskolval>

Skolval2010.se:s webbplats, *Vanliga frågor – för media och allmänheten*:
http://www.skolval2010.se/pdf/fragor/fragor_mediaallman.pdf

Skolverkets webbplats, *Skolverkets officiella statistik 2010*: www.skolverket.se

Ungdomsstyrelsens webbplats, *Skolval 2010*:
www.ungdomsstyrelsen.se/art/0.2072.8137.00.html

Ungdomsstyrelsens webbplats, *Ungdomsstyrelsen arrangerar Skolval 2010*:
<http://www.ungdomsstyrelsen.se/art/0.2072.8197.00.html>

5.1.3 Övriga referenser

Intervju med Ungdomsstyrelsens projektledare, 2011-03-03.

Mejlsvar från Seco och Sveriges ungdomsråd, 2011-02-28.

Mejlsvar från Skolverket, 2011-03-16.

Mejlsvar från Svea, 2011-03-11 och 2011-03-22.

Telefonsamtal med Valmyndighetens representant, 2011-03-09.

SKOLVAL
2010

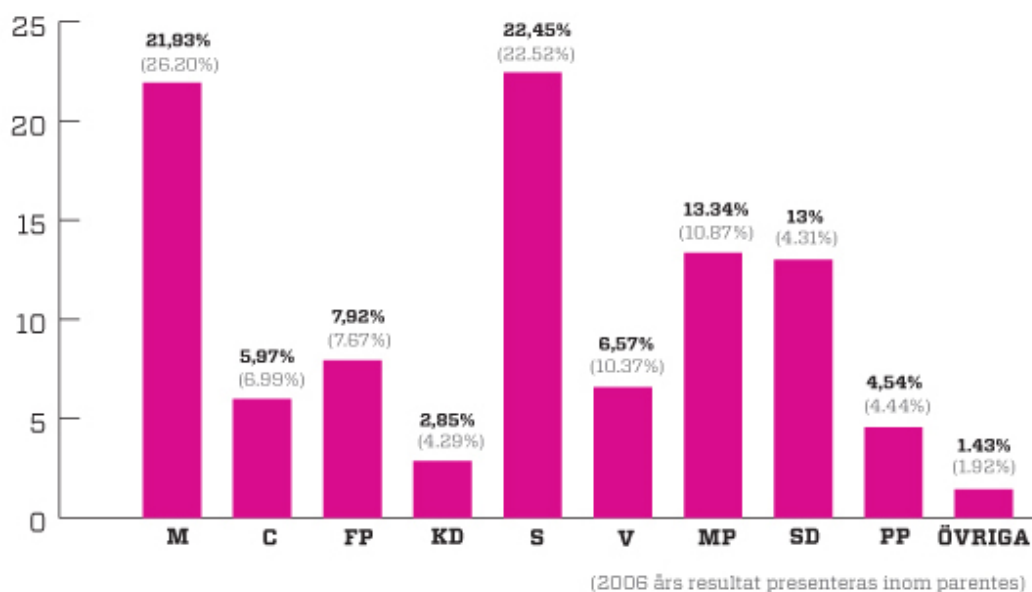
Delrapport december 2010

Sammanfattning

Skolval 2010 har genomförts av Ungdomsstyrelsen i samarbete med Sveriges elevråds centralorganisation, Sveriges Ungdomsråd, Valmyndigheten och Skolverket. Ytterligare organisationer och myndigheter har varit inblandade i avgränsade delar av projektet.

Totalt rapporterade 1383 skolor in sina valresultat till den nationella sammanställningen. På dessa skolor hade totalt drygt 440 000 elever möjlighet att delta i valet.

Slutgiltigt resultat för Skolval 2010

Förutom själva valet har Ungdomsstyrelsen genomfört ett flertal andra insatser inom ramen för uppdraget. Tre större utbildningsturnéer har genomförts med olika innehåll och målgrupper. En särskild satsning har gjorts på grundskolor i socialt utsatta områden i Stockholm, Göteborg och Malmö.

Ungdomsstyrelsen har också sammanställt Valboxen 2010 tillsammans med ett antal organisationer och myndigheter. Valboxen innehåller material som kan användas i undervisningen inför de allmänna valen.

Ungdomsstyrelsen har också samverkat med Skolverket för att ta fram och sprida skriften *Politisk information i skolan*.

Som en del av uppdraget att arrangera Skolval 2010 har Ungdomsstyrelsen påbörjat en fördjupad utvärdering. Denna utvärdering inlämnas till regeringen 1 juni 2011.

Inledning och bakgrund

Ungdomsstyrelsen fick genom regleringsbrevet (IJ2007/26/UF) i uppdrag att genomföra projektet Skolval 2010. Enligt uppdraget skulle projektet rikta sig till elever i grundskolans årskurs 7-9 och till elever i gymnasiet. Syftet med Skolval uppgavs vara att uppmuntra elever att rösta i skolvalet 2010 samt att öka kunskapen om och skapa motivation för hur man som ung kan påverka samhällsutvecklingen (U200/1216/S).

I enlighet med uppdraget inkommer Ungdomsstyrelsen här med en delrapport av uppdraget. I delrapporten redovisar Ungdomsstyrelsen skolvalets resultat och hur uppdraget har genomförts.

Ungdomsstyrelsen har tilldelats 2 miljoner kronor för att genomföra projektet. Delar av verksamheten som genomförts av samarbetsorganisationerna har också finansierats genom projektmedel från det statliga stöd till ideella organisationers arbete för barn och ungdomar på lokal nivå som Ungdomsstyrelsen förfogar över, samt genom samfinansiering av Valmyndigheten, Utbildningsradion och Sveriges riksdag.

1.1 Historik

Skolval har genomförts på svenska grund- och gymnasieskolor åtminstone sedan 60-talet. Längre var det något som skolorna själva tog initiativ till och genomförde på egen hand och det gjordes inga nationella sammanställningar av resultaten. Första gången som resultatet sammanställdes nationellt var 1998. Den nationella sammanställningen genomfördes då som en kampanj för att främja ungas politiska deltagande. De som deltog i kampanjen var Ungdomsstyrelsen, SVT, Riksskatteverket och Skolverket. I sammanställningen redovisades röster från knappt 112 000 elever i cirka 370 gymnasie- och högstadieskolor. 2002 arrangerades Skolval genom ett samarbete mellan Ungdomsstyrelsen, Skolverket, Valmyndigheten och Sveriges elevråd – SVEA. 250 000 elever röstade och totalt 1 100 skolor deltog. 2006 samordnades projektet av Ungdomsstyrelsen, Valmyndigheten, Myndigheten för Skolutveckling, Sveriges elevråd – SVEA och Sveriges Ungdomsråd. De två ungdomsorganisationerna genomförde också en turné riktad till elever engagerade i elevråd och ungdomsråd. Valresultat rapporterades in från cirka 1 400 skolor i årskurs 7-9 och gymnasiet. Totalt röstade cirka 450 000 elever i valet. När skolvalsprojektet avslutats genomförde Ungdomsstyrelsen en fördjupad utredande slutrapport som bland annat visade att ungas intresse för samhällsfrågor är direkt beroende av hur ofta och hur mycket utrymme de får att diskutera samhällsfrågor (Ungdomsstyrelsen, 2007).

Det skolval som genomfördes 2010 har många likheter med de val som arrangerades 2002 och 2006 sett till vilka myndigheter som samverkade kring genomförandet och hur samarbetet med ungdomsorganisationerna fungerat.

1.2 Projektets utformning och aktörer

Ungdomsstyrelsen har i genomförandet av Skolval 2010 samverkat med ett flertal aktörer.

Två konstellationer av organisationer ansökte om att få genomföra Skolval tillsammans med Ungdomsstyrelsen. Den ena konstellationen bestod av Sveriges elevråds centralorganisation, SECO, samt Sveriges Ungdomsråd. Den andra konstellationen

bestod av Sveriges elevråd – SVEA, Rädda Barnens ungdomsförbund samt Centrum mot rasism.

Utifrån ett antal kriterier beslutade Ungdomsstyrelsen att samarbeta med SECO och Sveriges Ungdomsråd i genomförandet av Skolval 2010. Dessa organisationer, fortsättningsvis benämnda samarbetsorganisationerna, beviljades medel för att genomföra Skolval 2010 (se *Skolvalets genomförande*).

Den andra konstellationen av organisationer bestående av Sveriges elevråd – SVEA, Rädda Barnens ungdomsförbund och Centrum mot rasism beviljades också medel för att utveckla en pedagogisk metod för att arbeta med engagemang och politik samt för att genomföra en turné som gick under namnet *Interaktiv demokrati*. Denna satsning var också en del av Ungdomsstyrelsens projekt Skolval 2010 och kallas fortsättningsvis för Interaktiv demokrati (se *Interaktiv demokrati*).

Representanter för samarbetsorganisationerna, Interaktiv demokrati, Valmyndigheten och Skolverket utgjorde tillsammans med Ungdomsstyrelsen ett samverkansråd som träffades vid ett antal tillfällen.

Ungdomsstyrelsen har också samarbetat med ett flertal aktörer i framtagandet av Valboxen 2010. Valboxen 2010 är en DVD-box som samlar material från olika aktörer som kan användas av både lärare och elever i undervisningen inför valet. Denna satsning beskrivs närmare under *Övriga insatser*.

Ungdomsstyrelsen har dessutom samverkat med Skolverket i framtagandet av skriften ”Politisk information i skolan” som Skolverket fick i uppdrag att ta fram (U2010/1216/S). Även detta beskrivs mer utförligt under *Övriga insatser*.

2 Skolvalets genomförande

Skolval 2010 riktades till grundskolans årskurs 7-9 och gymnasieskolor. Skolor kunde anmäla att de ville arrangera ett skolval och fick då valsedlar och annat material som kunde användas som stöd för elever och lärare inför och under valet. De skolor som anmält sitt deltagande och som följt Ungdomsstyrelsens instruktioner för valets genomförande har också kunnat skicka in sina resultat så att dessa kunnat sammanställas nationellt.

För att säkerställa det nationella resultatets kvalitet har Ungdomsstyrelsen och samarbetsorganisationerna vidtagit flera åtgärder för att se till att alla val ska ha arrangerats likvärdigt. Bland annat har varje skola utsett en kontrollant och resultat från skolor som inte intygat att de genomfört valet i enlighet med medföljande instruktioner har uteslutits ur den nationella sammanräkningen.

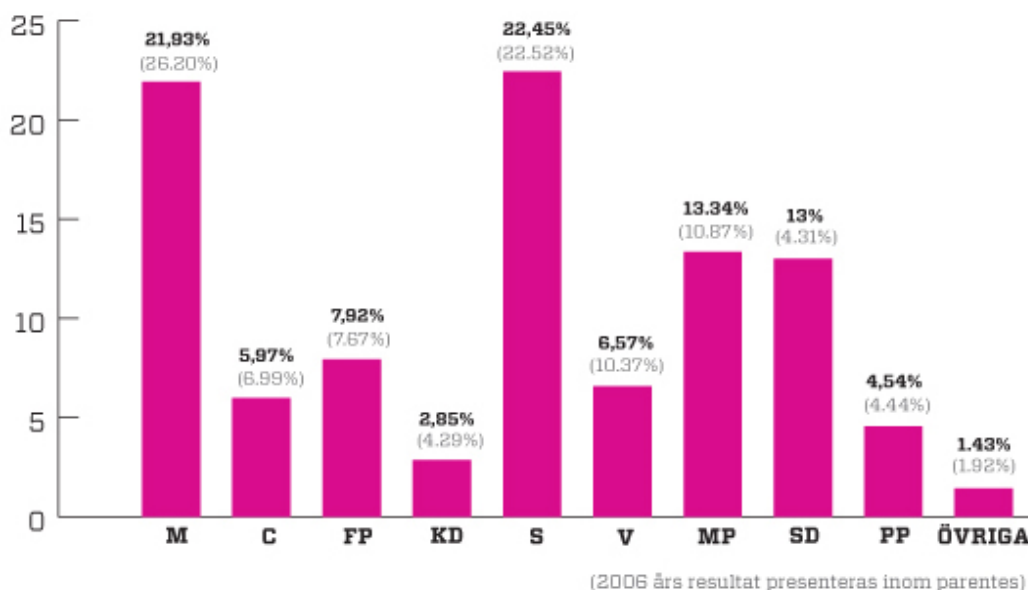
2.1 Resultat

Totalt anmälde 1536 skolor att de ville genomföra ett skolval. Antalet är i princip detsamma som vid skolvalet 2006. Av dessa valde 1383 att rapportera in resultat till den nationella sammanställningen. Ett mindre antal skolor, 29 stycken, fick sina resultat underkända på grund av att de inte följt instruktionerna för valets genomförande eller för att det inte riktat sig enbart till elever i årskurs 7-9 och gymnasiet. På de skolor som rapporterat in resultat hade cirka 440 000 elever chans att delta i valet. Även om antalet skolor som deltog i årets val var detsamma som i valet 2006 så var den stora skillnaden att många skolor i år anmälde sig tidigare. Inför sommarlovet hade drygt 880 skolor anmält deltagande; motsvarande siffra vid förra valet var 150 skolor färre. Valdeltagandet var 76,2 procent, vilket är 10 procentenheter lägre än 2006.

Att valdeltagandet var så mycket lägre den här gången beror sannolikt på att det i vissa fall var obligatoriskt för elever att delta i 2006 års val, något som bland annat kritiserades i media. I årets val vidtogs flera åtgärder för att säkerställa att valet skulle vara frivilligt för alla elever. Bland annat hade varje skola en särskilt kontrollant som hade till uppdrag att garantera att valet följde de kriterier som satts upp för att skolans resultat skulle räknas samman med det nationella resultatet. Informationen som riktades till arrangörer och röstande elever var också förtydligad gällande detta.

På hemsidan www.skolval2010.se kunde journalister, elever, lärare och allmänheten se resultaten för skolvalet nationellt och också ta fram egna resultat på läns- kommun- och skolnivå. Det har också gått att särredovisa högstadieskolor och gymnasieskolor. Ett preliminärt valresultat släpptes till allmänheten och media när vallokalerna stängde söndagen den 19 september. Ungdomsstyrelsen deltog senare under kvällen i TV4s valvaka för att presentera resultatet.

Slutgiltigt resultat för Skolval 2010

2.2 Verksamheten på skolorna

Ungdomsstyrelsen har genomfört en uppföljande enkät som skickades ut till samtliga lärarkontakter på de skolor som anmält deltagande. Enkäten skickades till 1034 lärarkontakter. Av dessa har endast 248 besvarat enkäten. Trots den låga svarsfrekvensen bedömer vi underlaget som tillräckligt omfattande för att dra ett antal generella slutsatser. Enkäten som skickades till lärarna innehöll frågor om hur valet organiserats på skolan. Hela 95 procent uppger att initiativet till att arrangera skolval kom från lärare på skolan. 15 procent att initiativet kommit från elever och lika många att initiativet kommit från rektor (det har varit möjligt att ange flera alternativ). Tabell 2.1 visar vem som tog störst ansvar för valets genomförande. På en tredjedel av skolorna har ansvaret delats lika mellan elever och lärare men på de flesta skolorna har lärare tagit det största ansvaret.

Tabell 2.1 Vilka tog störst ansvar för genomförandet av skolvalet? 2010. Procent.

Lärare	52
Elever	15
Elever och lärare/tjänsteman tog lika mycket ansvar	33

Kommentar: N=247

Ett överraskande resultat i enkäten är att 46 procent uppger att det funnits en strategi för att fånga upp det engagemang som skapats i samband med valet. 37 procent svarar *nej* på frågan och övriga *vet ej*.

Tabell 2.2 och tabell 2.3 visar om politiska partier bjudits in till aktiviteter i skolan. Det är särskilt anmärkningsvärt att hela 55 procent av skolorna valt att inte alls bjuda in politiker. Av de som har bjudit in politiker har de allra flesta skolor arrangerat en

auladebatt eller liknande. Sett över samtliga skolor är dock den vanligaste aktiviteten att elever har fått besöka valstugor.

Tabell 2.2 Har företrädare för de politiska partierna eller deras ungdomsförbund deltagit på något av följande? 2010. Procent	
	Andel
Auladebatt eller liknande	44
Bokbord eller liknande	31
Presentation i klassrummen	14
Elever har fått besöka valstugor	61
Elever har skrivit brev eller ringt till politiker	25
Annat:	15
<i>Kommentar: Informanten har kunnat ange mer än ett alternativ. N=217</i>	

Tabell 2.3 Om skolan bjudit in politiker, vilka partier har bjudits in? 2010. Procent	
	Andel
Riksdagspartierna (före valet)	35
Partier representerade i kommunfullmäktige (före valet)	15
Sverigedemokraterna	13
Piratpartiet	7
Feministiskt initiativ	6
Annat/andra	6
Skolan har inte bjudit in politiker	55
<i>Kommentar: Informanten har kunnat ange mer än ett alternativ. N=232</i>	

2.3 Organisering

Skolval 2010 har genomförts i nära samverkan mellan Ungdomsstyrelsen, Valmyndigheten, Skolverket och de två ungdomsorganisationerna SECO och Sveriges Ungdomsråd.

Ungdomsstyrelsen ställde ett antal villkor för det beslut som fattades om bidrag till ungdomsorganisationerna. Dessa villkor var till för att reglera samarbetet och tydliggöra respektive aktörs roll. De informationsinsatser och den organisering av skolvalet som genomförts av organisationerna har genomförts som en integrerad del av SECOS verksamhet. För att garantera båda organisationernas inflytande över projektet har organisationerna utsett en gemensam styrgrupp med två personer ur respektive organisations ledning.

Ungdomsorganisationerna hade stora möjligheter att utforma projektet själva. Organisationerna ansvarade för framtagande av material, handledningar, hemsida och kontakt med skolorna. Ungdomsstyrelsen tog ett större ansvar för framtagande av instruktionerna för valets genomförande än för övrigt informationsmaterial.

Ungdomsstyrelsen ansvarade för koordinering av distributionen av valsedlar och annat material till skolorna. Distributionen sköttes av Liber Distribution och bekostades av Valmyndigheten.

Det datasystem som användes för att anmäla skolor och ta emot och visa upp resultat byggdes av Ungdomsstyrelsen men administrerades av SECO.

2.4 Informationsinsatser

Ett första utskick om anmälan till Skolval 2010 gick ut till skolor i april 2010. Utskicket innehöll en anmälningsbroschyr och en flyer med information om informations- och utbildningsturnén. Därefter gjordes ytterligare utskick till samtliga skolor mellan april och september.

2.4.1 Tryckt material

Skriften *Instruktioner för valets genomförande* beskrev att och hur valet skulle arrangeras så att det efterliknade ett riksdagsval i så stor utsträckning som möjligt. Detta material var mycket uppskattat av arrangörerna. Hela 78 procent av de ansvariga lärarna gav betyget 4-5 på skalan 1-5 där 1 stod för *Mycket lite* och 5 för *väldigt mycket* på frågan om *hur mycket stöd arrangörerna hade av dessa instruktioner*. Instruktionerna skickades ut till samtliga skolor som anmält sig till Skolval 2010.

Förutom instruktionerna för valets genomförande producerades fem handledningar: *Handledning för arrangörer*, *Handledning för kontrollanter*, *Handledning för lärare*, *Handledning för temadagar* och *Handledning för moderatorer*. Dessa handledningar kunde beställas av skolorna mot portoavgift.

Valmyndigheten tog fram en särskild affisch och ett kopieringsunderlag med information till elever om hur ett val går till, anpassat till skolval. Därtill trycktes affischer, pins, och ID-brickor för valfunktionärer som distribuerades tillsammans med valsedlarna.

2.4.2 Hemsidan

En avgörande del av insatserna för att sprida information inom ramen för projektet var hemsidan www.skolval2010.se. En första hemsida släpptes 1 mars, när projektet blev offentligt. Sidan innehöll ett antal dokument med vanliga frågor och grundläggande information om projektet. Från 1 april fanns den fullständiga hemsidan uppe och samtidigt öppnades möjligheten att anmäla sig till projektet.

På hemsidan har det varit möjligt att få mer information om Skolval 2010, läsa mer om turnéerna och ladda ned samtliga handledningar och instruktioner. Det har även varit på hemsidan som arrangörer och kontrollanter anmält sig och senare rapporterat in resultat, genom det databassystem som Ungdomsstyrelsen tillhandhållit. För allmänheten och media har hemsidan sannolikt spelat störst roll vid publicering av resultatet för valet. Detta bekräftas av besöksstatistiken; sedan hemsidan lanserades har den haft mellan 50 och 250 unika besökare varje dag, med 400-500 unika besökare under enskilda dagar. Under valdagen registrerades 16 000 unika besökare med 8 000 unika besökare de efterföljande två dagarna vardera.

2.5 Turnéer

I sin del av projektet genomförde SECO och Sveriges Ungdomsråd två turnéer.

2.5.1 Informations- och utbildningsturnén

En viktig stödinsats till de elever och lärare som anordnade Skolval 2010 var informations- och utbildningsturnén. Den genomfördes i maj och besökte 17 städer, med sammanlagt 930 deltagande personer. I tabell 2.4 redovisas vilka städer som besöktes och hur många deltagare som fanns på plats i varje stad. De allra flesta stoppen på turnén genomfördes på skolor och var cirka tre timmar långa.

Syftet med informations- och utbildningsturnén var att ge en grundläggande introduktion till Skolval 2010. Målgruppen var de elever och lärare som antingen skulle anordna eller var intresserade av att anordna ett skolval.

Enligt de utvärderingar som genomfördes i samband med informations- och utbildningsturnén var turnén uppskattad och gav arrangörerna och kontrollanterna på plats en god introduktion till arbetet med skolvalet. Mest diskussion uppstod kring den då aktuella debatten om politiska partier och partipolitiska ungdomsförbund i skolan, vilket gav ungdomsorganisationerna en möjlighet att förmedla de riktlinjer som Skolverket tog fram under våren.

Tabell 2.4 Turnéplan och deltagarantal, Informations- och utbildningsturnén, 2010

Turnédatum	Stad	Antal deltagare
3 maj	Östersund	18
4 maj	Umeå	34
5 maj	Luleå	18
6 maj	Sundsvall	24
7 maj	Gävle	29
10 maj	Uppsala	53
11 maj	Stockholm	127
12 maj	Västerås	20
17 maj	Linköping	47
18 maj	Örebro	49
19 maj	Karlstad	26
20 maj	Jönköping	23
21 maj	Göteborg	102
24 maj	Malmö	132
25 maj	Helsingborg	87
27 maj	Växjö	60
28 maj	Kalmar	62
Summa antal deltagare		911

2.5.2 Föreläsningsturnén

Föreläsningsturnén genomfördes i augusti och september och besökte drygt 40 skolor. Föreläsningarna hölls för runt 10 000 personer; de flesta var elever eller personal på grundskolan. Föreläsningsturnén syftade till att stärka ungdomars kunskap om och vilja att delta i demokratin. Många elever och lärare efterfrågade också föreläsningar som kunde sätta arrangerandet av ett skolval och deltagande i Skolval 2010 i ett sammanhang.

Föreläsningsturnén utgick ifrån ett antal material som producerats av de arrangerande organisationerna. Först och främst tog föreläsningarna avstamp i rapporten ”Ungdomar i demokratin” som Sveriges Ungdomsråd tagit fram. Rapporten handlar om ungas demokratiska rättigheter och Ungdomsstyrelsens statistik som visar att unga till stor del vill påverka i samma frågor som vuxna. Föreläsningen handlade vidare om hur kommunen fungerar och eleverna fick en folder i fickformat som tagits fram särskilt för turnén.

Förutom möjligheten att påverka kommunen och engagera sig i andra föreningar och organisationer, var föreläsningens ram främst det faktum att eleverna skulle delta i ett skolval. Det innebar att det i början och slutet av föreläsningarna presenterades vad ett skolval var och vilken poäng det fanns att delta i ett sådant.

3 Interaktiv demokrati

Sveriges elevråd – SVEA, Rädda Barnens ungdomsförbund och Centrum mot rasism tilldelades medel för att utveckla en pedagogisk metod och genomföra en workshopturné inom ramen för Skolval 2010. Denna insats gick under namnet *Interaktiv demokrati*. Syftet med denna insats var att öka ungas intresse för demokrati och politik och att ge unga de verktyg de behöver för att kunna skilja mellan demokratiska och odemokratiska partier.

Projektet har haft två målgrupper. Den primära målgruppen har varit elever i 7-9-skolor i förortsområden utanför de tre storstäderna Stockholm, Göteborg och Malmö. Den sekundära målgruppen har varit elever i 7-9-skolor och gymnasiet i storstadsområden. Särskild marknadsföring har enbart gjorts till skolor inom den primära målgruppen och skolor inom den sekundära målgruppen har deltagit när de själva sökt upp projektet. Totalt har drygt 60 workshops genomförts med i genomsnitt 25 deltagare.

Projektet har haft tre målsättningar:

- Att elever ska känna ett värde av demokrati och förstå vilka komponenter som påverkar demokratin.
- Att elever ska få verktyg för att med utgångspunkt i sig själva kunna skapa sig en politisk uppfattning.
- Att öka elevernas politiska självförtroende.

En workshop har varit tre timmar lång och har genomförts klassvis. Den metod som utvecklades i *Interaktiv demokrati* bygger på interaktivitet och upplevelsebaserat lärande. Eleverna får känna, göra och tänka själva och det finns inga färdiga svar om vad som är rätt eller fel.

Den första övningen är ett demokratispel där eleverna får ta ställning till olika beslut om hur det påhittade landet Swankasien ska utvecklas. Under spelets gång blir landet mer och mer demokratiskt och fler och fler av deltagarna får rösträtt. Diskussionen efteråt handlar om vad som påverkar en demokrati och demokratins utveckling samt vad som kan göra ett land mer eller mindre demokratiskt.

Den andra övningen är ett finansministerspel där alla elever får en egen förenklad version av statsbudgeten och får agera finansministrar. Under spelets gång får de prioritera och omprioritera vilka delar av statsbudgeten de tycker är viktig utifrån händelser som sker i spelet. Spelet syftar till att eleverna med utgångspunkt i sig själva ska få fundera kring vad de tycker är viktigt att satsa på i ett samhälle och på så sätt kunna forma sin egen politiska uppfattning. Diskussionen efter spelet fokuserar på varifrån ens åsikter kommer och hur de påverkas av till exempel andra man känner eller media.

Workshopen avslutas med en inspirationsföreläsning om personer som försökt åstadkomma förändring genom att utgå från sina egna styrkor och förutsättningar. Föreläsningen fokuserar på följande frågeställningar: *Vad är viktigt/skulle jag vilja förändra?; Vad är jag duktigt på?; samt Vad tycker jag är roligt?* Denna övning syftar till att stärka elevernas politiska självförtroende.

Projektledarna har fått väldigt mycket positiv respons både från lärare och från elever som deltagit i workshopen. De har uttryckt att detta har varit ett bra och roligt sätt att få arbeta med dessa frågor och att övningarna har erbjudit ett bra komplement till den ordinarie undervisningen i dessa ämnen.

Interaktiv demokrati har samarbetat med projektet *Ung&Dum*, som drivs av samma tre organisationer. Genom samarbetet utvecklades ett magasin som innehåller inspiration och konkreta verktyg, bland annat kring hur man kan genomföra projekt, påverka och skapa sig en egen politisk uppfattning. Magasinet är en uppföljning till workshopen som beskrevs ovan. Interaktiv demokrati har under projektiden även inlett ett samarbete med Malmö stads demokratisatsning mot förstagångsväljare, *Demokratiambassadörerna*. Samarbetet har bestått av att Demokratiambassadörerna har fått använda workshopkonceptet i Malmö.

4 Övriga insatser

Ungdomsstyrelsen har vidtagit ett flertal övriga insatser för att genomföra projektet Skolval 2010. Dessa redovisas här.

4.1 Uppdatering av skolmaterial

Ungdomsstyrelsen anlidade GR Utbildning under våren 2010 för att uppdatera de två rollspel och lärarhandledningar som togs fram i samband med Skolval 2006. Rollspelen uppdaterades utifrån de erfarenheter som redovisades av dåvarande skolvalsinformatorer som använde materialet. De uppdaterade versionerna har också testats på målgruppen. Dessutom förändrades deras format så att de nu går att distribuera digitalt.

Rollspelen har namnen *Det nya landet* och *När du får bestämma*. Därtill utvecklades en skrift om upplevelsebaserad metodik, en om pedagogiken bakom rollspelen samt en skrift om Icebreakers som kan användas inför ett rollspel.

Rollspelet *Det nya landet* syftar till att öka elevers kunskaper och intresse för demokratiska processer och hur man som ung kan påverka samhällsutvecklingen. Spelet riktar sig till elever på gymnasiet och grundskolans senare del. Eleverna får genom spelet besluta om och prova på demokratiska processer för att i efterhand diskutera jämförelser mellan spelet och verkligheten.

Genom *När du får bestämma* får deltagarna möjlighet att delta i ett val för en kommun eller ett landsting. Målgruppen är även här elever på gymnasiet eller i grundskolans senare del. Deltagarna får i spelet bland annat testa att representera ett parti, rösta som medborgare och slutligen ta ställning till beslutsfattande och kompromisser som vald politiker.

Dessa material har spridits genom Valboxen 2010 som distribuerades till samtliga 7-9 och gymnasieskolor.

4.2 Valboxen 2010

Tillsammans med ett större antal aktörer; myndigheter och organisationer har Ungdomsstyrelsen samlat och spridit material som kan användas av lärare och elever i undervisningen inför valet. Valboxen sammanställdes första gången 2006 av Myndigheten för skolutveckling som fick ett särskilt uppdrag av regeringen att göra detta. Den gången tog valboxen formen av en fysisk låda med material från Ungdomsstyrelsen, Skolverket, Utbildningsradion, Skolval 2006 och Valmyndigheten. Inför valet 2010 tilldelades ingen myndighet ett särskilt uppdrag att sammanställa en valbox. Erfarenheterna från 2006 var dock så goda att Ungdomsstyrelsen valde att sammanställa en valbox inom ramen för projektet Skolval 2010. Produktions- och distributionskostnaden har delats lika mellan Ungdomsstyrelsen, Sveriges riksdag, Valmyndigheten och Utbildningsradion. Avsändare för Valboxen 2010 var Ungdomsstyrelsen och Skolverket.

Materialet i boxen delades in i kategorierna *Demokrati och politik i undervisningen*, *Engagemang och inflytande för elever och lärare* och *Politisk information i skolan*.

Demokrati och politik i undervisningen

Här finns spel och texter som handlar om det svenska demokratiska systemet. Materialet kan användas direkt i undervisningen. De som bidragit med material är:

- Ungdomsstyrelsen
- Regeringskansliet
- Valmyndigheten
- Centrum för lättläst
- Sveriges riksdag
- Utbildningsradion
- Sveriges Kommuner och Landsting.

Engagemang och inflytande för elever och lärare

Här ligger fokus på hur elever och lärare tillsammans kan skapa och bibehålla engagemang inför och efter valet. Materialet kan användas i undervisningen eller spridas till eleverna direkt. Materialet har producerats av:

- Barnombudsmannen
- Arbetsmiljöverket
- Rädda Barnens ungdomsförbund
- UD och Unicef (två versioner av Barnkonventionen, en lättläst från UD och en komplett från UNICEF).

Politisk information i skolan

Här ges vägledning för lärare och rektorer hur de ska tänka kring politiska partiers närvaro på skolan. Valboxen innehåller kontaktuppgifter till de politiska partierna och deras ungdomsförbund samt fördjupande material från:

- Skolverket
- Sveriges Kommuner och Landsting.

Valboxen sammanställdes i form av en DVD-box med en folder och tre DVD-skivor. En skiva innehöll samtliga textmaterial i digitalt format. En skiva innehöll inslag och delar av programserier från Utbildningsradions valsatsning *Valet är ditt*. En skiva innehöll en film om att rösta som Valmyndigheten tagit fram.

Den folder som följde med boxen innehöll presentationer av allt material och tips om hur de olika materialen kunde användas. I produktionen samrådde Ungdomsstyrelsen med föreningen för samhällskunskapslärare; lärare från gymnasiet och grundskolan deltog som referenspersoner. Lärarna bidrog också med egna texter till foldern.

Valboxen distribuerades till samtliga kommunala och privata grundskolor, årskurs 7-9, och gymnasieskolor. Därefter kunde de skolor som ville beställa fler exemplar från ungdomsstyrelsens hemsida. Totalt har 400 exemplar sålts via hemsidan. På skivan med digitalt material fanns ett statistikverktyg inbyggt som visade hur många som använde skivan och vilka dokument som öppnades. Totalt har skivan använts drygt 1700 gånger. De dokument som öppnats flest gånger är Ungdomsstyrelsens rollspel *Det nya landet* och skriften från Centrum för Lättläst som innehöll enkel information om partierna.

I uppföljningsenkäten som besvarades av lärare som ansvarat för skolvalet ställdes frågor om Valboxen. Hela 80 procent av lärarna uppger att de fått valboxen och 71 procent uppger att Valboxen varit ett stöd för dem i undervisningen inför valet.

4.3 Politisk information i skolan

I slutet av februari gav Utbildningsdepartementet i uppdrag åt Skolverket att *informera om förutsättningarna för opinionsbildande verksamhet i skolan* (U2010/1216/S).

Skolverket skulle enligt uppdraget ta fram ett informationsmaterial för huvudmän och skolor om förutsättningarna för opinionsbildande verksamhet i skolan. Framförallt skulle Skolverket belysa förutsättningarna för att bjuda in politiska partier till skolan. I bakgrunden till uppdraget nämns att frågan aktualiserats bland annat genom Ungdomsstyrelsens uppdrag att arrangera Skolval 2010.

Ungdomsstyrelsen har deltagit som en samrådande part i arbetet, men framförallt har ett samarbete mellan Ungdomsstyrelsen och Skolverket gått ut på att sprida informationen. Direkt efter att skriften *Politisk information i skolan* färdigställts bjöd Ungdomsstyrelsen och Skolverket in till ett samtal där samtliga riksdagspartier och deras ungdomsförbund samt Piratpartiet och Sverigedemokraterna och deras ungdomsförbund bjöds in för att särskilt informeras om innehållet i Skolverkets skrift. Träffen hos Ungdomsstyrelsen syftade också till att informera om Skolvalsprojektet.

4.4 Ungdomsstyrelsens rikskonferens

Under Ungdomsstyrelsens årliga rikskonferens arrangerade eller deltog representanter för Skolvalsprojektet i tre seminarier. Ett handlade om politiska partiers närvaro på skolan och syftade till att i ett samtal mellan panelen och publiken tränga djupare i debatten kring – och effekterna av – att de politiska partierna inte ges tillträde till skolan. Ett annat seminarium hade titeln *Är det något speciellt med unga väljare?* Här diskuterades röstningsmönstren för förstagsångsväljare. Slutligen arrangerades ett seminarium om Interaktiv demokrati där Sara Haraldsson, dess projektledare, berättade om erfarenheterna av att arbeta med upplevelsebaserade metoder för att fördjupa elevernas insikter om demokrati och engagemang.

4.5 Utvärdering av Skolval 2010

I uppdraget att arrangera Skolval 2010 ingår också att utvärdera genomförandet. Ungdomsstyrelsen genomför därför en undersökning av olika aktörers motiv till att delta i eller arrangera skolval och frågar även vad de tycker fungerat bra respektive mindre bra. Undersökningen inbegriper elever, lärare, arrangerande organisationer, politiska ungdomsförbund samt en studie av medierapporteringen i samband med Skolval 2010.

Utvärderingen och slutredovisningen av Skolval 2010 inlämnas till regeringen senast 1 juni 2011.

5 Referenser

Ungdomsstyrelsen (2007). *Skolval 2006, Ungdomsstyrelsens slutrapport*. Stockholm: Ungdomsstyrelsen.

SKOLVAL
2010

Projektredovisning
Skolval 2010

Innehåll

<i>Inledning</i>	<i>sid 3</i>
<i>Projektorganisation</i>	<i>sid 6</i>
<i>Politiska avvägningar</i>	<i>sid 8</i>
<i>Kommunikativa avvägningar</i>	<i>sid 10</i>
<i>Tekniska avvägningar</i>	<i>sid 13</i>
<i>Insatser</i>	<i>sid 15</i>
<i>Inför Skolval 2014</i>	<i>sid 24</i>

Om projektredovisningen

I denna projektredovisning redovisas projektet Skolval 2010. Projektredovisningen utgår från den ansökan som lämnades in till Ungdomsstyrelsen, den projektplan som senare fastställdes och de diskussioner och beslut som togs mellan projektet och Ungdomsstyrelsen. Främst är projektredovisningen inriktad på de insatser som var en del av samordningen av skolvalen, men redovisningen presenterar även de politiska, de kommunikativa och de tekniska överväganden som gjorts av projektet tillsammans

med Ungdomsstyrelsen. I slutet av projektredovisningen följer även reflektioner över projektet och en skiss på hur de ansvariga organisationerna planerar att gå vidare med samordningen av skolvalen inför riksdagsvalet 2014. Med fördel kan läsaren få överblick över projektet genom hemsidan skolval2010.se, som presenterar projektet så som det uppfattats för de elever och lärare som deltagit i det.

Inledning

Politik har inget med ålder att göra. Bland fyrtioåringar diskuteras politik. Bland femtioåringar också. Eller bland personer som är 13–19 år. Politisk debatt äger rum mellan valen men också inför valen. I en sådan debatt deltar människor i alla åldrar, oavsett om de är myndiga eller inte. För vissa är engagemanget i debatten stort och för andra mindre. För vissa står ideologin i centrum och för andra sakpolitiken. För vissa är kommunalvalet det viktigaste och för andra riksdagsvalet. Många tar ställning i frågor de inte tidigare haft en åsikt om eller uttrycker för första gången sin åsikt i en debatt de inte tidigare gett sig in i.

En av de arenor där den politiska debatten är mest intensiv inför valet är skolan. Inför valet 2002 och valet 2006 samordnades en stor mängd skolval runt om i landet genom projekten Skolval 2002 och Skolval 2006. I denna projektredovisning beskrivs samordningen av skolvalen inför valet 2010. Projektet Skolval 2010 drevs av Sveriges Elevråds Centralorganisation – SECO och Sveriges ungdomsråd tillsammans med Ungdomsstyrelsen, Valmyndigheten och Skolverket. Projektets ambition var att stärka den politiska debatten bland ungdomar, öka intresset för politik bland ungdomar och ge fler ungdomar möjlighet att ta ett steg in på den politiska arenan.

Bakgrund

Bakgrunden till projektet ligger i efterfrågan både från elever och från lärare – och i ett intresse från regering och myndigheter.

Först och främst har det funnits ett stort intresse bland elever och lärare för att skolvalen ska samordnas. Från de elevråd och elevkårer som arrangerat skolval ute på sina skolor och som är anslutna till en samarbetsorganisation har det satts press på att organisationerna i fråga ska ta ansvar för samordningen. På så sätt har dessa fungerat som uppdragsgivare för projektet. Det är exempelvis inte omöjligt att de ansvariga organisationerna drivit projektet utan stöd från regering och myndigheter, eftersom trycket underifrån varit så pass stort.

För det andra har det funnits ett intresse från regering och myndigheter att samordna skolvalen, inte bara för att stödja anordnandet av valen utan sannolikt också för att få ut vissa saker från skolvalen, som ett större intresse för politiska frågor bland ungdomar eller ett större engagemang från ungdomars sida inför valet. Därför anslog riksdagen två miljoner kronor i budgeten inför 2010 för att låta integrations- och jämställdhetsdepartementet samordna skolvalen, något som integrations- och jämställdhetsdepartementet senare valde att ge i uppdrag till Ungdomsstyrelsen i samarbete med Valmyndigheten och Skolverket.

Från de ansvariga organisationerna var ambitionen från början att själva ta ansvar för samordningen av skolvalen, med ekonomiskt stöd direkt från integrations- och jämställdhetsdepartementet alternativt Ungdomsstyrelsen. I och med att det fanns flera organisationer som ville samordna skolvalen och det länge var oklart hur mycket pengar som skulle anslås från integrations- och jämställdhetsdepartementet drog denna process ut på tiden. När regeringsuppdraget väl kom till Ungdomsstyrelsen visade det sig att regeringen utgick från att valet skulle samordnas av myndigheter, i samarbete med en eller flera ungdomsorganisationer, snarare än tvärtom. I detta läge var det också mycket lite tid kvar till dess att samordningen skulle sätta igång och de ansvariga organisationerna valde då att inte

driva vidare linjen att organisationerna själva skulle ansvara för samordningen. Istället ansökte olika konstellationer av organisationer om att få samordna projektet tillsammans med Ungdomsstyrelsen, varefter Ungdomsstyrelsen fattade beslut. På det sättet blev det alltså regering och myndigheter som hade makt över samordningen medan de ansvariga organisationerna fick inflytande. Från de ansvariga organisationerna har det funnits en acceptans för detta förhållande under projektets gång, samtidigt som ambitionen att samordna skolvalen på egen hand inför nästa riksdagsval finns kvar.

De konstellationer som ansökte var Sveriges Elevråds Centralorganisation – SECO och Sveriges ungdomsråd, som en konstellation, och Sveriges Elevråd – SVEA, Rädda Barnens Ungdomsförbund och Centrum Mot Rasism. Inom ramen för regeringsuppdrag beviljades båda konstellationerna stöd, men för olika saker. Sveriges Elevråds Centralorganisation – SECO och Sveriges ungdomsråd gavs 1 200 000 kronor för att samordna skolvalen medan Sveriges Elevråd – SVEA, Rädda Barnens Ungdomsförbund och Centrum Mot Rasism fick 600 000 kronor för att genomföra en workshopturné.

Projektbeskrivning

I ansökan slås ett antal grundläggande kriterier fast för projektet, som även redovisas i denna projektbeskrivning. Mer exakt hur olika mål har nåtts har redovisats i en separat redovisning till Ungdomsstyrelsen och nämns även i sammanfattningen till denna projektredovisning. Nedan finns en sammanställning av projektets syfte, idé, mål, effekter, medel och principer, utifrån projektansökan, projektplanen och den varumärkesplattform som fattades beslut om tillsammans med Ungdomsstyrelsen.

Syfte

- Stärka den politiska debatten bland ungdomar.
- Söka intresset för politik bland ungdomar.
- Ge fler ungdomar möjlighet att ta ett steg in på den politiska arenan och stärka de ungdomar som redan finns där.

Idé

- Genomföra val som visar de deltagande personernas åsikter, med aktiviteter före och efter valen.

Mål för valen

- Samordna 1 200 skolval med cirka 350 000 deltagare, varav cirka 500 skolval i gymnasiet och cirka 700 skolval på övre grundskolan.

Mål för aktiviteter

- Se till att förberedande verksamhet, i form av debatter eller hearings, anordnas på 90 procent av de deltagande skolorna.
- Se till att fördjupande verksamhet, exempelvis temadagar, utställningar och föreläsningar, arrangeras på 40 procent av de deltagande skolorna.
- Se till att särskilt fördjupande undervisning om politik bedrivs på 50 procent av de deltagande skolorna.

Kortsiktiga effekter

- Större kunskap om och intresse för politik bland ungdomar, både bland dem som tidigare intresserat sig för politik och dem som tidigare inte intresserat sig.

Långsiktiga effekter

- Fler ungdomar som deltar politiskt, genom att kontakta politiker, överklaga beslut, begära ut allmänna handlingar och lägga medborgarförslag.
- Fler ungdomar som organiserar sig politiskt, genom partipolitiska ungdomsförbund, sakpolitiska organisationer och intresseorganisationer.

Medel för projektet

- svara på frågor
- ha en hemsida
- få fram anmälningar
- ta emot anmälningar
- distribuera valsedlar
- sammanställa och sprida resultatet
- producera och distribuera anmälningsbroschyr
- producera och distribuera material
- genomföra en informations- och utbildningsturné
- genomföra en föreläsningsturné
- genomföra en workshopturné
- ringa runt till arrangörer och kontrollanter
- ge visst utökad stöd till genomförandet på gymnasiet
- lyfta fram skolvalen i traditionell media
- lyfta fram skolvalen i social media
- sköta kontakten med de politiska partierna, de partipolitiska ungdomsförbunden och andra ungdomsorganisationer

Projekt- organisation

Projektet Skolval 2010 drevs av Sveriges Elevråds Centralorganisation – SECO och Sveriges Ungdomsråd. I den här delen av projektredovisningen beskrivs hur projektorganisationen var upplagd.

Styrgrupp

Projektet har under hela projekttiden haft en styrgrupp, med två representanter vardera från respektive organisation, som har fattat de övergripande besluten om projekten och även diskuterat de större och aktuella frågor som dykt upp under projektets gång. I styrgruppen satt Ninni Norlinder (generalsekreterare) och Niklas Delander (nationell chef och projektledare för Skolval 2010) från Sveriges Elevråds Centralorganisation – SECO och Gustav Johansson (vice ordförande) respektive Fredrik Morfeldt (generalsekreterare) från Sveriges ungdomsråd. Ursprungligen var det även samma konstellation som godkände den projektansökan som lämnades in till integrations- och jämställdhetsdepartementet och senare Ungdomsstyrelsen.

Sveriges Elevråds Centralorganisation – SECO

Tidigt i projektet fattades det beslut om att skulle vara anställda från Sveriges Elevråds Centralorganisation – SECO som utförde projektet, eftersom organisationen hade större resurser och mer utrymme att ta sig an projektet än Sveriges ungdomsråd.

Sveriges Elevråds Centralorganisation – SECO har en nationell avdelning och en lokal och regional avdelning. Den lokala och regionala avdelningen arbetar genom anställda, material och utbildningar, i form av drygt tjugofem ombudsmän utplacerade i städer och län över hela Sverige. Den nationella avdelningen arbetar genom områden som politik, juridik, kommunikation, arrangemang, kunskapsarbete samt press och media, i form av drygt femton tjänstemän placerade på organisationens nationella kansli. Förutom dessa avdelningar har organisationen även en administrativ enhet.

Organisationens generalsekreterare fattade tidigt beslut om att Skolval 2010 skulle organiseras som ett projekt inom ramen för organisationens nationella avdelning. I och med att Skolval 2010 inte direkt

anknöt till något av de områden som organisationen arbetar med nationellt placerades det som ett övrigt projekt tillsammans med Operation Dagsverke, en internationell insamlings- och informationskampanj som organisationen även ansvarar för och som varit förebild för hur delar av Skolval 2010 lags upp.

Nationella avdelningen

Precis som alla andra projekt på den nationella avdelningen har projektet haft en projektledare, en projektplan samt en rad projektmedarbetare. För enkelhetens skull agerade Niklas Delander, chef för den nationella avdelningen, som projektledare tillsammans med Mattias Hallberg, som till vardags är pressekreterare för organisationen. Förutom att vara projektledare agerade Mattias även pressekreterare samt turnéledare under projektets gång, genom att exempelvis hålla i informations- och utbildningsturnén som var en del av projektet. Anledningen till att en egen projektledare inte rekryterades var att tiden var för kort samt att dessa personer bedömdes vara mest lämpliga att leda projektet.

Övriga projektmedarbetare var Sara Arvidsson, produktionsledare och redaktör, Carl du Rietz, grafisk formgivare och Jonas Lindeberg, informationssekreterare. I samband med föreläsningsturnén hyrdes även ett antal föreläsare in.

Administrativa enheten och lokala och regionala avdelningen

Förutom organisationens nationella avdelning arbetade även organisationens administrativa enhet samt dess lokala och regionala avdelning med projektet.

Organisationens administrativa enhet ansvarade för all administration inom ramen för projektet, under ledning av organisationens kanslichef Therese Björklund. I projektet arbetade bland annat Kerstin Nilsson, kanslisekreterare, Nesrin Erdal, ekonom, samt Anna Länsberg, som var inhyrd kanslisekreter-

are under tider av hög belastning under projektets gång.

Organisationens lokala och regionala avdelning ansvarade för all kontakt med elevråd och elevkårer på gymnasiet och skötte även viss rundringning till elevråd och elevkårer som är anslutna eller på väg att bli anslutna till organisationen. Inte minst skedde särskilda stödinsatser i början av hösten gentemot de elevråd och elevkårer som var särskilt drivande kring Skolval 2010, som en utökad del av organisationens vanliga medlemsstöd. Arbetet leddes av Silvia Kakembo, som är organisationens Sverigechef. Det kan noteras att kostnaderna för lokala och regionala avdelningens arbete kring Skolval 2010 inte var en del av projektbudgeten för Skolval 2010.

Projektet organiserades på ett liknande sätt som de flesta andra större projekt som organisationen bedriver, där ansvaret ligger på organisationens nationella avdelning, men där all administration sköts av organisationens administrativa enhet och kontakten med elevråden och elevkårerna på gymnasiet sker genom organisationens lokala och regionala avdelning. Exempelvis organiseras redan Operation Dagsverke på detta sätt och även det mesta arbetet inför organisationen nationella och regionala konferenser samt organisationens kongress och årsmöte

Sammanfattning

Sammanfattningsvis ansvarade de olika avdelningarna och enheterna för följande saker:

Nationella avdelningen

- Producera och administrera en hemsida
- Producera en anmälningsskylt
- Producera och distribuera material
- Genomföra en informations- och utbildningsturné
- Genomföra en föreläsningsturné
- Lyfta fram i media att skolvalen anordnas
- Ha kontakt med de politiska partierna, de partipolitiska ungdomsförbunden och andra ungdomsorganisationer

Administrativa enheten

- Svvara på frågor
- Sprida information
- Få fram anmälningar
- Ta emot anmälningar
- Distribuera valseklar
- Sammanställa resultatet
- Ringa runt till arrangörer och kontrollanter

Även administration i samband med informations- och utbildningsturnén samt föreläsningsturnén.

Även administration i samband med att distribuera anmälningsskylt samt allt material .

Lokala och regionala avdelningen

- Ge utökad stöd till genomförandet på gymnasiet

Även arbete med rundringning samt värvning av deltagande elevråd och elevkårer på gymnasiet.

Politiska avvägningar

Projektet har krävt en rad politiska avvägningar. Omkring 360 000 elever deltar i de skolval som samordnas och naturligtvis kan det finnas väldigt olika syn på vad ett skolval är och varför det ska anordnas eller för den delen samordnas. För att hitta en gemensam referensram för skolvalen ute i landet beslutade sig projektledningen för att utgå från fem principer, som formulerades som en del av projektet och skrevs i samråd med Ungdomsstyrelsen, som även ställde sig bakom samtliga principer. I slutet av projektet visade det sig att det fanns en sjätte princip, som beskrivs nedan.

1. Skolval är ett sätt att visa vad man tycker

När projektet diskuterades var utgångspunkten hur skolvalen uppfattades på de skolor där elever anordnade dem. Den kanske viktigaste slutsatsen var att skolvalen på dessa skolor anordnades som ett sätt att ta ställning. Det är intressant och spännande för eleverna på skolan att se vilka åsikter som andra elever har och det känns angeläget för de elever som röstar att göra sin röst hörd. Därför utgick projektet från att ett skolval är ett sätt att ta ställning precis som andra sätt att manifesteras sin åsikt, som att gå i ett demonstrationståg, gå med i en politisk grupp på Facebook eller för den delen debattera politik med andra.

Beskrivning i anmälningsskylten

Har du någon gång gått i en demonstration eller skrivit under en namninsamling? Kanske gått med i en Facebook-grupp? Eller hejat på någon i en partiledardebatt på TV? Tanken bakom ett skolval är den samma: att visa vad man tycker. Ett skolval är inget mer än ett val, där elever tar ställning genom att rösta på ett parti i skolvalet. Efter att alla röstat sammanställs rösterna och resultatet presenteras för alla på skolan. I Skolval 2010 beräknas 360 000 elever delta. Hur många blir det på din skola?

2. Skolval är inte ett riktigt val

En annan viktig sak med skolvalet har varit att göra det tydligt att det inte är ett riktigt val. Förvisso använder sig ett skolval av ungefär samma form som ett riksdags-, landstings- eller kommunalval men det är enbart för att det är ett praktiskt sätt att se till att

de åsikter som förs fram faktiskt ställs samman på ett korrekt vis. Faktumet att man anordnar just ett val har enbart setts som ett av många möjliga sätt att ta ställning – skolvalet blir på sätt ett fiktivt val eller ”mock election” som det heter på engelska. Tanken är att man tar ställning på riktigt, men att själva valet enbart är ett medel för att visa upp sitt ställningstagande.

Beskrivning i anmälningsskylten

Naturligtvis är inte skolvalet ett riktigt val, som riksdags-, landstings- och kommunalvalet eller valet till Europaparlamentet. I gymnasiet har ungefär en fjärdedel av alla elever rösträtt till riksdags-, landstings- och kommunalvalet som äger rum 19 september. Anledningen till att man arrangerar ett skolval som om det vore ett riksdagsval är att det är ett smart sätt att få människor att ta ställning. Men det gör det också möjligt att jämföra resultatet med skolvalet med resultatet i riksdagsvalet. För att ingen ska kunna fuska har man liknande regler som i det riktiga valet.

3. Skolval är inte en del av en lektion

En viktig sak med projektet, vilket också fått stöd från Ungdomsstyrelsen, har varit att göra det tydligt att skolvalen inte är en del av en lektion. Bakgrunden till detta är att väldigt många lärare och rektorer driver skolvalen som en del av undervisningen, genom att skolvalen i praktiken blir ett rollspel i demokrati eller en praktisk övning i hur det går till att rösta. Från projektets sida har vi aldrig förnekat att man lär sig mycket genom att delta i ett fiktivt val, men vi har också velat göra det tydligt att detta är en effekt av skolvalet och inte dess syfte.

Beskrivning i anmälningsskylten

En del lärare menar att ett skolval är en del av en lektion eller av undervisningen. Det både stämmer och stämmer inte. Själva valet kan så klart arrangeras under en lektion och klassen kanske går och röstar tillsammans under en lektion, men skolvalet är inte en del av undervisningen, eftersom det är ett tillfälle då elever tar ställning och själva bestämmer om de vill vara med eller inte.

4. Skolval är ett tillfälle att diskutera politik i skolan

Bara för att ett skolval inte är en del av en lektion innebär det inte att ett skolval inte har ett ämnesinnehåll. En vägledande princip kring skolvalen har varit att skolvalen är ett tillfälle att diskutera politik i skolan, inte nödvändigtvis under lektioner, utan snarare i samband med de föreläsningar, debatter och temadagar som anordnas före och efter skolvalen. I detta har projektet haft inställningen att det inte spelat någon roll om dessa aktiviteter anordnades av elever eller lärare eller om det skedde utanför lektionerna eller under lektionstid, så länge själva skolvalet inte var en del av en lektion.

Beskrivning i anmälningsskylten

Hade vi inte gillat politik så mycket hade vi så klart aldrig arrangerat Skolval 2010. Förhoppningsvis gillar du politik också. Det är roligt med partiledardebatter på TV, att debattera och diskutera, eller lyssna på intressanta föreläsare på en temadag. Ett skolval är inte bara själva valet utan lika mycket aktiviteterna före och efter. Med föreläsningar, debatter och temadagar blir skolorna en annorlunda plats veckan innan valet, med diskussion och debatt i korridorerna och politik på schemat.

5. Skolval är roligt

En annan sak som lyftes upp på de skolor där eleverna själv anordnade skolvalen var att ett skolval i grunden är något roligt. Det är roligt att se vad andra röstat på och att anordna föreläsningar, debatter och temadagar. För många elevråd och elevkårer fungerade också skolvalen som inkörsport till att ordna liknande aktiviteter efter valet eller för den delen till att driva fler frågor och krav mot politiker. På många skolor hade också skolvalen lett till ett ökat intresse för partipolitik och sakpolitik som låg till grund för fler partipolitiska och sakpolitiska skolföreningar.

Beskrivning i anmälningsskylten

Vi hade naturligtvis heller aldrig anordnat Skolval 2010 om vi inte tyckt att skolval är roligt. Det är roligt att styra upp ett val i skolan, roligt att se vilka åsikter andra på skolan har och roligt att ordna temadagar och debatter.

För många elevkårer, skolföreningar och skoltidningar är skolvalet ett startskott för att göra fler saker för eleverna och få fler medlemmar. Om du har en elevkår på skolan så använd skolvalet för att nå ut till och dra med dig fler elever – både de som redan är intresserade av politik och de som inte är det.

6. Skolval är inte ett alternativt val

Projektet listade fem principer skolvalet, men upptäckte i slutet av projektets genomförande att ytterligare en princip varit vägledande för arbetet. Det var också en princip där projektet och Ungdomsstyrelsen verkade ha olika hållning, vilket bland annat ledde fram till olika synsätt på vem som borde vara avsändare för pressmeddelandena där det preliminära och slutgiltiga resultatet presenterades samt representera samordningen av skolvalen i media i samband med valdagen.

Principen var att skolval inte är ett alternativt val. Med detta menas att skolval inte finns till som ett alternativt val för de ungdomar som inte har rösträtt i riksdags-, landstings- eller kommunalvalen. Inte heller finns, enligt projektets mening, ett skolval till för att få fram vilka åsikter som icke-röstberättigade personer har, för att komplettera riksdags-, landstings- eller kommunalval. Det går inte heller, enligt hur projektet ser på skolval, att se skolval som en kompensation för att ungdomar under 18 år inte har rösträtt.

Enligt projektets mening finns det inte heller särskilt många elever som ser skolval på detta sätt. Trots det är antagligen detta den dominerande synen på skolvalen ute bland lärare, rektorer, tjänstemän och politiker – att man ser skolvalen som ett sätt för ungdomar utan rösträtt att rösta bredvid det riktiga riksdagsvalet, snarare än som en av alla andra opinionsyttringar där ungdomar och vuxna säger sin mening. Enligt projektets mening finns det också mycket som tyder på att denna syn även finns i det regeringsuppdrag som regeringen gav till Ungdomsstyrelsen.

Det finns naturligtvis många tankar och funderingar kring varför synen på skolvalen verkar skilja sig åt. Det är också denna bakgrund som ligger bakom slutsatsen från projektets sida att skolvalen bör anordnas av elever och samordnas av organisationer som organiserar elever och ungdomar, eftersom projektets utgångspunkt är att elever i stor utsträckning inte har ett intresse av att delta i ett skolval som ses som ett alternativt val.

Kommunikativa avvägningar

På samma sätt som det funnits politiska och tekniska avvägningar kring Skolval 2010 har det även funnits kommunikativa. Främst har dessa handlat om hur ett skolval ska beskrivas och hur samordningen av skolvalen ska lyftas fram, med inriktning på vilka aktörer som haft vilka roller.

I samband med att projektets togs fram togs därför en kommunikationsplan fram med beskrivningar av de olika aktörernas roller, hur enskilda aktörer skulle kommunicera samt hur de olika turnéerna skulle lyftas fram, med tanke på att en av turnéerna samordnades av andra organisationer än de

som annars hade hand om Skolval 2010. Även en varumärkesplattform togs fram, som innehöll en övergripande beskrivning av skolval och projektet Skolval 2010. Detta sätt att beskriva skolval och Skolval 2010 återspeglades i projektets hemsida, i anmälningsbroschyren och det övriga materialet.

Mer om de olika aktörernas roller

I kommunikationsplanen fanns en beskrivning av olika aktörers roller. På följande sätt betraktades de olika aktörerna under projektets gång:

- Regeringen betraktades som uppdragsgivare.
- Ungdomsstyrelsen betraktades som ansvarig myndighet.
- Valmyndigheten och Skolverket betraktades som samarbetande myndigheter.
- Sveriges Elevråds Centralorganisation – SECO och Sveriges ungdomsråd betraktades som ansvariga organisationer.
- Sveriges Elevråd – SVEA, Rädda Barnens Ungdomsförbund och Centrum Mot Rasism betraktades som samarbetsorganisationer.

I kommunikationsplanen finns även listat hur olika aktörer skulle exponeras. I allmänhet var ambitionen att exponera själva projektet, alltså Skolval 2010 med dess logotyp, snarare än de myndigheter och organisationer som var inblandade i det. Bakgrunden till det var att de ansvariga organisationerna inte hade ett intresse av att exponera sig själva som organisationer, utan snarare ville att projektet skulle lyftas fram i sin egen rätt. I de fall som aktörerna trots allt exponerades gjordes det på följande sätt:

- Hemsidan och anmälningsskylten sågs som officiell information från Skolval 2010 och där exponerades samtliga myndigheter och de ansvariga organisationerna genom logotyper.
- I det fall det fanns specifik information om workshopturnén exponerades samarbetsorganisationerna genom namn eller logotyper.

I instruktioner för valets genomförande, vid rapportering av röster och när det preliminära och slutgiltiga resultatet lyftes fram exponerades projektets logotyp och Ungdomsstyrelsen, eftersom Ungdomsstyrelsen haft en så tydlig roll i att ta fram krav och rekommendationer för hur valen skulle gå till.

Materialproduktionen sköttes av projektet och stämde av med Ungdomsstyrelsen. I de flesta fall fanns dock redan en samsyn kring innehåll, eftersom detta förankrats redan tidigare. Bland annat gick Ungdomsstyrelsen igenom flera dokument med vanliga frågor, som la grund för projektets preliminära hemsida. I allmänhet skickades även alla trycksaker till Ungdomsstyrelsen innan de gick iväg på tryck.

I kommunikationsplanen fanns även en särskild del som handlade om de turnéer som anordnades inom ramen för Skolval 2010. I början av projektet var det inte enkelt att avgöra hur den extra turné som Ungdomsstyrelsen gett stöd till skulle beskrivas och på vilket sätt som samarbetsorganisationerna skulle lyftas fram i förhållande till de ansvariga organisationerna. Inte minst var detta problematiskt efter den extra turnén fått så mycket som hälften av det stöd som getts till att samordna skolvalen och större stöd än övriga turnéer fått. I ett tidigare skede skulle även turnén rikta sig mot mer eller mindre samma målgrupp som de ansvariga organisationerna skulle kommunicera med.

Efter ett antal diskussioner blev lösningen att turnén skulle kallas för workshopturnén och ställas bredvid informations- och utbildningsturnén samt föreläsningsturnén i all officiell kommunikation kring Skolval 2010, men att turnén i praktiken skulle ha sin helt egna grafiska profil och helt egna varumärkesplattform. På så sätt hittade man en lösning där turnén kunde läggas in som en del av Skolval 2010, samtidigt som det inte krävdes någon särskild styrning från projektets sida av hur samarbetsorganisationerna kommunicerade eller ens en skyldighet från samarbetsorganisationerna att kommunicera Skolval 2010. Enligt projektets mening blev denna lösning lyckad, även om proportionerna mellan satsningarna enligt de ansvariga organisationerna kan ifrågasättas. I ett senare skede bytte workshopturnén målgrupp och riktade sig istället till enskilda klasser på grundskolan i vissa områden, snarare än elevråd och elevkårer i hela Sverige.

Mer om varumärkesplattformen

I varumärkesplattformen för Skolval 2010 fanns beskrivningar av skolvalet, av Skolval 2010, av projektets grundläggande syfte och mål samt av de principer som tidigare lyfts fram i denna projektredovisning. Varumärkesplattformen var vägledande för all kommunikation inom projektet och låg även till grund för hur skolval och Skolval 2010 beskrevs i alla material och under informations- och utbildningsturnén samt föreläsningsturnén.

Beskrivning av ett skolval från varumärkesplattformen

- Ett skolval är ett val som arrangeras på en skola, antingen av elever eller av elever och lärare.
- I ett skolval deltar elever.
- Ett skolval kan arrangeras när som helst men arrangeras oftast i anslutning till ett vanligt val, som riksdags-, landstings- eller kommunalvalet eller valet till Europaparlamentet.
- Ett skolval arrangeras på samma sätt som vanliga val, alltså med röstsedlar, valskärmar, röstlistor, valurnor och rösträknare. Efter att valet genomförts sammanställs resultaten och släpps till dem som varit med i valet och till allmänheten.
- Oftast arrangeras någon typ av verksamhet före och/eller efter valet, som debatter, föreläsningar och temadagar eller särskild undervisning om politik. I samband med det är det vanligt att politiska partier och partipolitiska ungdomsförbund medverkar.
- På de skolor där elever arrangerar valen sker det oftast genom elevkårer, elevråd, skolföreningar eller skoltidningar.
- På de skolor där lärare arrangerar valen sker det oftast genom den institution som samlar samhällslärarna på skolan eller genom ett enskilt arbetslag. Nästan alltid arrangeras valet då genom att lärarna hjälper eleverna att arrangera valen.
- På de flesta gymnasieskolor arrangeras valen av elever medan det i årskurs 7–9 är vanligare att valen arrangeras av elever och lärare tillsammans.
- På de allra flesta skolor arrangeras skolvalen eftersom elever och lärare tycker att det är roligt, intressant och spännande att diskutera och debattera politik. Den politiska debatten är ofta livlig och intensiv på skolorna inför riksdagsvalet, bland både elever och lärare.
- För att samla de ställningstaganden som finns bland eleverna avslutas de aktiviteter som skett på skolan inför riksdagsvalet ofta med ett skolval. Genom skolvalet blir elevernas åsikter synliggjorda, samtidigt som resultaten utgör ett ställningstagande från de elever som röstar i skolvalet. På det sättet kan skolvalen liknas vid andra aktiviteter som samlar många människor som tar ställning, som demonstrationer, namninsamlingar eller sak- och partipolitiska grupper på nätet.

Beskrivning av Skolval 2010 från varumärkesplattformen

- Skolval 2010 är ett projekt där enskilda skolvalen ute på skolvalen samordnas.
- Ute på landets skolor har enskilda skolval anordnats ända sedan 1960-talet av elever och lärare. Inför valet 1998 togs det för första gången initiativ till att sammanställa röstsiffrorna från de skolor där skolvalen anordnats. Samma sak gjordes inför valet 2002 och valet 2006. I samband med det började även valsedlar distribueras till alla deltagande skolor, samtidigt som material producerades och olika informations- och utbildningssatsningar sattes in för att göra skolvalen ännu bättre än tidigare.
- Skolval 2010 som projekt anordnas på uppdrag av regeringen. Ungdomsstyrelsen är ansvarig myndighet och samråder med Valmyndigheten och Skolverket. Sveriges Elevråds Centralorganisation – SECO och Sveriges Ungdomsråd är ansvariga organisationer för genomförandet av skolvalet. Sveriges Elevråd – SVEA, Rädda Barnens Ungdomsförbund och Centrum Mot Rasism är samarbetsorganisationer. Sammanlagt har 2 miljoner kronor anslagits för arbetet från regeringens sida. De ansvariga organisationerna har beviljats 1,2 miljoner kronor och samarbetsorganisationerna 0,6 miljoner kronor.
- Skolval 2010 som projekt inleds den 1 mars och avslutas den 1 oktober, med höjdpunkt den 19 september, då riksdags-, landstings- och kommunalvalen äger rum.
- Främst anordnas Skolval 2010 för att skolvalen ska kunna genomföras på ett så bra sätt som möjligt och för att ge möjlighet att sammanställa resultaten från skolvalen från olika skolor. På det sättet kan en enskild elev som deltar i ett skolval inte bara ta ställning inför andra elever på skolan, utan inför 350 000 andra elever och för de säkert upp mot 2–3 miljoner som tar del av resultatet på något sätt.
- År 2006 genomfördes 1379 skolval, med 404 917 deltagande elever, vilket innebar ett valdeltagande på 86,66 procent. I år är målsättningen något lägre ställd, med 1 200 skolval, för att garantera att de skolval som genomförs blir bra och för att förberedelse tiden är kortare denna gång. Mycket talar dock för att fler skolor och fler elever kommer att delta än 2006, inte minst för att landets elevkårer är starkare och bättre samordnade än 2006.

Tekniska avvägningar

Förutom de politiska och de kommunikativa avvägningar fanns även många tekniska avvägningar som handlade om hur instruktionerna för valens genomförande skulle se ut. Dessa togs fram av projektet tillsammans med Ungdomsstyrelsen, där både projektet och Ungdomsstyrelsen var avsändare för instruktionerna och där Ungdomsstyrelsen tydligare än i andra fall hade sista ordet.

De regler och rekommendationer som fanns för deltagande skolor fanns i materialet Instruktioner för valets genomförande som skickades ut till alla skolor som anmält sig. Utgångspunkten för instruktionerna var att varje skola förvisso själva bestämde hur de vill organisera sina skolval men att de var tvungna att möta vissa krav för att kunna få sitt resultat med i sammanställningen av röster.

Följande krav ställdes på skolorna för att komma med i sammanställningen:

- Valet ska arrangeras någon gång mellan 1 och 17 september.
- Valsedlar för samtliga partier som distribueras från Skolval 2010 ska ligga framme i bokstavsordning under hela tiden då vallokalerna är öppna.
- Inga elever ska tvingas att delta i valet.
- Alla elever ska kunna rösta på vilka partier de vill. En röst på ett parti skrivet på en blank valsedel, som uppfyller kriterierna för vad som är en giltig röst, får inte rapporteras som ogiltig.
- Enbart röster från elever i årskurs 7–9 och elever i gymnasiet ska rapporteras in.

En viktig del av instruktionerna och av hur samordningen av Skolval 2010 lades upp var uppdelningen i arrangörer och kontrollanter, något som skilde sig från tidigare gånger som skolvalen samordnats. Uppdelningen fanns till för att på ett tydligare sätt kunna garantera att en oberoende part kontrollerade att allt gick rätt till i själva arrangerandet. Vem som var kontrollant varierade och även hur oberoende denna var från arrangörerna. På de flesta skolor var en lärare var kontrollant, men det förekom även att enskilda elever var kontrollanter, särskilt på skolor där elever själva anordnade skolvalen.

Mer om de krav och rekommendationer som fanns kan du läsa mer om i Instruktioner för valets genomförande, som återfinns längst bak i denna projektredovisning som en bilaga. I stora drag stämmer instruktionerna överens med de krav och rekommendationer som Valmyndigheten ger i samband med riksdags-, landstings- och kommunalvalen. Instruktionerna behandlade förberedelser innan vallokalerna öppnades, röstmottagning samt räkning och redovisning av röster. I de fall avsteg gjordes från Valmyndighetens rekommendationer var det främst i syfte att göra skolvalen praktiskt genomförbara ute på skolorna.

Till instruktionerna för valets genomförande fanns även ett protokoll och ett resultatformulär, som kontrollanten skulle fylla i. I protokollet angavs hur valet hade genomförts. I resultatformuläret angavs antal röster på respektive parti, om kraven från Skolval 2010 hade uppnåtts och hur många elever som deltagit i valet. I princip var resultatformuläret upplagt på samma sätt som inrapporteringen av re-

sultat via hemsidan. Formuläret fylldes i av kontrollanten som en grund för att fylla i samma uppgifter på Internet och sparades därefter på skolan tillsammans med röstlängden, protokollet och valsedlarna.

Några avvägningar kan behandlas mer ingående. Den första avvägningen gällde distribution av valsedlar. I Skolval 2010 distribuerades samma valsedlar som för riksdagsvalet, dvs. valsedlar för riksdagspartier och eventuella partier som fått mer än 1 procent i något av de två senaste riksdagsvalen, något som detta år innebar att även Sverigedemokraternas röstsedlar distribuerades. Projektet ställde som krav att alla valsedlar som distribuerats skulle ligga fram i vallokalen. Bakgrunden till kravet var dels att det i samband med föregående skolval på många skolor funnits lärare och rektorer som inte låtit valsedlar för vissa partier ligga framme, dels att garantera opartiskheten hos arrangörer och kontrollanter av skolvalet.

I instruktionerna för valets genomförande angavs det att andra partier även hade möjlighet att lägga fram sina valsedlar och att de i sådana fall på eget initiativ skulle kontakta skolan. Bakgrunden till denna rekommendation var att samma princip gäller för det vanliga riksdagsvalet, där partier kan komma till vallokalen och lägga ut sina valsedlar. Enda problemet för skolvalet visade sig vara att vissa partier hade svårt att få kontakt med skolor och därmed få veta dag, tid och plats för skolvalet. Inför nästa gång som skolvalen samordnas är det antagligen rimligt att sätta upp en rekommendation som är att skolor ska ta emot valsedlar som är skickade eller inlämnade till skolan innan ett visst datum.

Förutom instruktionen kring valsedlar var ett annat avgörande krav att inga elever skulle tvingas att delta i valet. Bakgrunden till detta återfinns i de principer som varit vägledande för skolvalet, exempelvis att skolvalet inte är en del av en lektion och att skolvalet är ett sätt att visa vad man tycker. Därför har det också varit rimligt att markera elevers yttrandefrihet, där elever själva måste få välja vad de vill ta ställning för eller om de överhuvudtaget vill ta ställning.

Förhoppningsvis har kraven på att det ska vara frivilligt att delta i skolvalet lett till att färre elever tvingats vara med och till att själva skolvalet inte setts som en del av undervisningen. Det har antagligen också hjälpt att projektet skapat ett system med arrangörer och kontrollanter, skrivit handledningar för bägge dessa och ställt krav på att skolor ska rapportera in om de följt de krav som Ungdomsstyrelsen ställt upp. Trots det är det viktigt, enligt projektets mening, att fortsätta kontrollen av att de grundläggande principerna och kraven följs i samband med skolvalen nästa gång som skolvalen anordnas.

Insatser

Utgångspunkten för projektet var att elever och lärare anordnade skolval ute på skolorna, medan Skolval 2010 samordnade de skolval som anordnades. För att göra det tydligt vilken samordning som skulle genomföras fanns sammanlagt femton olika insatser:

- svara på frågor
- ha en hemsida
- få fram anmälningar
- ta emot anmälningar
- distribuera valsedlar
- sammanställa och sprida resultatet
- producera och distribuera anmälningsbroschyr
- producera och distribuera material
- genomföra en informations- och utbildningsturné
- genomföra en föreläsningsturné
- genomföra en workshopturné
- ringa runt till arrangörer och kontrollanter
- ge visst utökat stöd till genomförandet på gymnasiet
- lyfta fram skolvalen i traditionell media
- lyfta fram skolvalen i social media
- sköta kontakten med de politiska partierna, de partipolitiska ungdomsförbunden och andra ungdomsorganisationer

Svara på frågor

Under hela projekttiden arbetade projektet med att svara på frågor via telefon, e-post och fax. På hemsidan för Skolval 2010 fanns även fem längre dokument med vanliga frågor och svar riktat till följande målgrupper:

- arrangörer och kontrollanter
- elever
- lärare, rektorer och tjänstemän
- media och allmänheten
- politiska partier, partipolitiska ungdomsförbund och ungdomsorganisationer

Ha en hemsida

En avgörande del av insatserna för att sprida information inom ramen för projektet var hemsidan skolval2010.se. En första hemsida släpptes redan 1 mars, när projektet blev offentligt och innehöll ett antal dokument med vanliga frågor tillsammans med grundläggande information om projektet. Från 1 april fanns den vanliga hemsidan uppe, samtidigt som det också blev möjligt att anmäla sig till projektet. Hemsidan har i princip varit den samma genom hela projektet, förutom i projektets slutskede, då det preliminära respektive det slutgiltiga resultatet presenterades på en egen förstasida, för att göra resultatet så tillgängligt som möjligt för allmänheten.

På hemsidan har det varit möjligt att få mer information om projektet, läsa mer om turnéer och ladda ned samtliga handledningar och instruktioner. Det har även varit på hemsidan som arrangörer och kontrollanter anmält sig och senare rapporterat in resultat, genom ett databssystem som Ungdomsstyrelsen tillhandahållit. För allmänheten och media har hemsidan sannolikt spelat störst roll vid släppet av resultatet för valet, vilket även syns genom besöksstatistiken. Sedan hemsidan släpptes har den haft mellan 50 och 250 unika besökare varje dag, med 400–500 unika besökare under enskilda dagar. Under valdagen registrerades hela 16 000 unika besökare med 8 000 unika besökare under vardera av de efterföljande två dagarna.

Innehåll på hemsidan

Huvudmeny

- Om Skolval
- Anmäl din skola
- Rapportera valresultat
- Vanliga frågor
- Press
- Kontakta oss

Sidomeny

- Handledningarna

- Instruktionerna för valets genomförande
- Anmälda skolor
- Informations- och utbildningsturnén
- Föreläsningsturnén
- Workshopturnén
- Rundringningen

Fler funktioner

- Twitter
- Nyheter
- Presentation av projektet på förstasidan
- Banners för handledningar
- Logotyper för myndigheter och organisationer

Få fram anmälningar

För att få fram anmälningar från elever och lärare på skolor som ville få sitt skolval samordnat genom Skolval 2010 genomfördes en rad insatser, varav vissa även nämns som separata insatser i denna projektdokumentation.

- En anmälningsbroschyr producerades och distribuerades i sammanlagt 9 000 ex till samtliga grundskolor med årskurs 6–9 och samtliga gymnasieskolor, varav ett ex till elevrådet eller elevkåren på skolan, ett ex till rektor och ett ex till ansvarig samhällslärare. Ytterligare 2 000 exemplar distribuerades av organisationerna till anslutna elevråd och elevkårer samt genom ett mindre samarbete med företaget Utbudet.
- Ett antal faxutskick gick ut till samtliga skolor.
- Ett antal e-postutskick gick ut till samtliga skolor, till mer eller mindre samtliga rektorer samt till de lärare som på olika sätt har kontakt med elevråd och elevkårer och som organisationerna därför har kontaktuppgifter till. I samband med det gick även e-postutskick ut till tjänstemän och politiker i utbildningsförvaltningar samt alla personer som på något sätt beställt material och böcker av organisationerna de senaste åren.
- Mer eller mindre samtliga elevråd och elevkårer på gymnasiet med tillgängliga kontaktuppgifter kontaktades, genom anställda eller genom kompletterande rundringning. I många fall skedde även information om Skolval 2010 när styrelseutbildningar eller aulapresentationer om elevråd och elevkårer genomfördes på skolor.
- Organisationerna arbetade medvetet med att exponera Skolval 2010 i traditionell media och social media, samt genom projektets hemsida. Uppmaningar gick även ut till utbildningsförvaltningar att få sina skolor att genomföra skolval samt att på andra sätt exponera Skolval 2010, vilket ledde till att ett inte obetydligt antal utbildningsförvaltningar länkade eller lade upp puffar till Skolval 2010 på kommunens hemsida.

Ta emot anmälningar

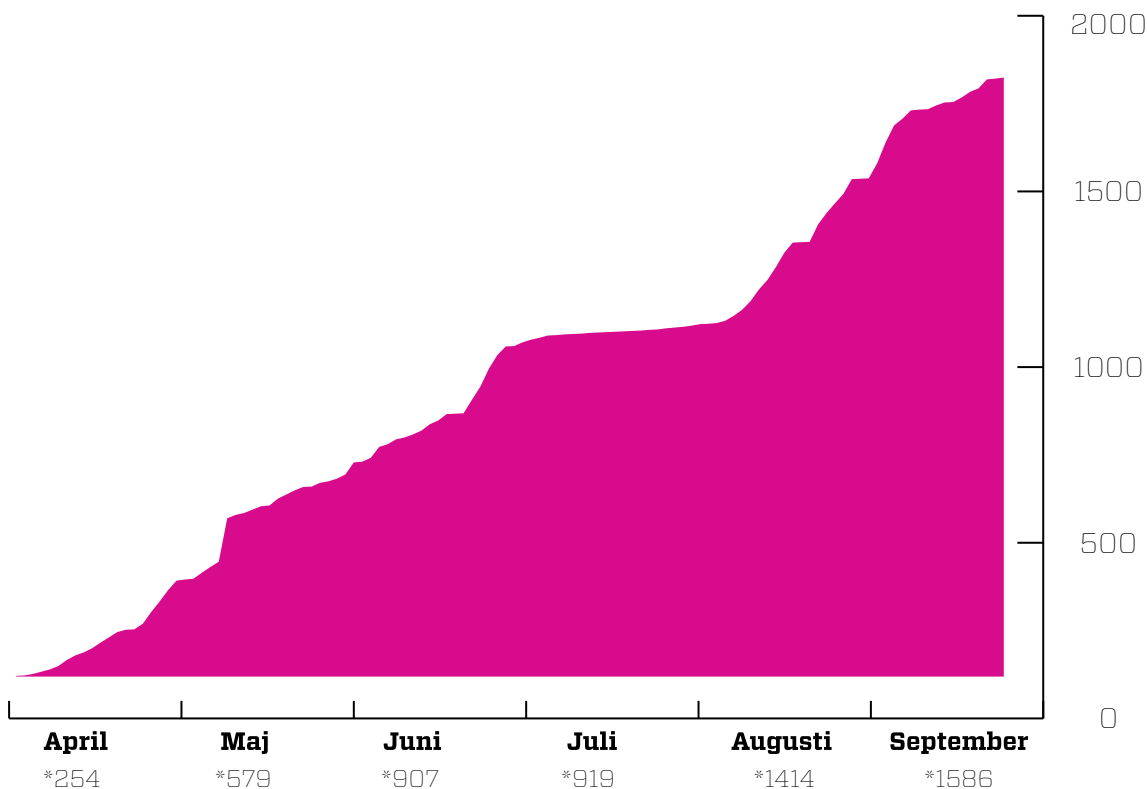
Från och med i början av april fram till en vecka innan riksdagsvalet tog projektet emot anmälningar. Sammanlagt anmälde sig 1 560 skolor till skolvalet. Anmälningarna togs emot genom ett anmälningssystem på hemsidan, som byggdes av Ungdomsstyrelsen tillsammans med de ansvariga organisationerna. Anmälningar togs även emot via anmälningstalongen i slutet av anmälningsschyren och skrevs sedan manuellt in i anmälningssystemet av anställda. Ingen anmälan kunde ske enbart via e-post.

Distribuera valsedlar

Tillsammans med Valmyndighet, med hjälp av Ungdomsstyrelsen och genom företaget Liber distribution distribuerade projektet valsedlar till deltagande skolor. Valmyndigheten ansvarade för att trycka upp valsedlar och göra dessa tillgängliga för Liber distribution, medan projektet ansvarade för att tillhandahålla adressuppgifter till Liber distribution och ta emot eventuella reklamationer eller klagomål på om distributionen inte fungerat. Sammanlagt distribuerades ett ex av alla riksdagspartiers samt sverigedemokraternas valsedlar per elev till skolorna. Själva distributionen påbörjades i början av augusti och avslutades veckan innan riksdagsvalet. Samarbetet med Valmyndigheten och Liber distribuerade i allmänhet bra.

Anmälningstakt

Antal anmälningar

* ackumulerat antal anmälningar

Sammanställa och sprida resultatet

När elever och lärare arrangerat de enskilda skolvalen fanns även möjlighet att rapportera in resultatet från Skolval 2010 och därmed bli en del av den sammanställning som skedde av resultaten från skolvalen. För att resultatet skulle komma med i det preliminära resultat som släpptes under valdagen krävdes att resultatet rapporterades in senast fredagen innan riksdagsvalet. Efter riksdagsvalet hade skolorna ytterligare två veckor på sig att inkomma med sitt resultat för att bli del av sammanställningen av det slutgiltiga valresultatet.

Alla skolor rapporterade in sina resultat via ett formulär som fanns tillgängligt på hemsidan för Skolval 2010, via ett rapporteringssystem som tagits fram av Ungdomsstyrelsen. Viss möjlighet fanns även att faxa in resultatet. När resultaten tagits emot godkändes de av anställda inom projektet, varav tveksamma fall godkändes av Ungdomsstyrelsen, i

de fall då det kunde antas att instruktionerna för valets genomförande inte följts. Efter riksdagsvalet kontaktades även ett antal skolor som ombeddes besvara frågor om hur valen genomförts alternativt skicka in kompletterande uppgifter.

Det preliminära resultatet släpptes genom ett pressmeddelande som skickades när vallokalerna hade stängt och offentliggjordes då samtidigt på hemsidan för Skolval 2010. Det slutgiltiga resultatet offentliggjordes även det i ett pressmeddelande och lades samtidigt upp på hemsidan. Under valdagen spreds även resultatet i TV4:s valvaka, som presenterade resultatet och genomförde ett kortare inslag och samtal i studion om skolvalen.

Totalt antal elever:	448 499 elever
Totalt antal röstande elever:	342 147 elever
Totalt antal giltiga röster:	314 711 röster
Antal ogiltiga och blanka röster:	27 370 röster
Blanka röster:	17 598 röster
Valdeltagande:	76,28 procent

Producera och distribuera en anmälningsskylt

För att informera om Skolval 2010 och få elever och lärare att anmäla sina skolor till Skolval 2010 producerades det en anmälningsskylt. Anmälningsskylten utgjorde tillsammans med hemsidan de officiella informationsmaterialen för Skolval 2010 vilket innebar att de hade alla aktörer som var inblandade i arbetet som avsändare, i detta fall Sveriges Elevråds Centralorganisation, Sveriges ungdomsråd, Ungdomsstyrelsen, Valmyndigheten och Skolverket.

I anmälningsskylten presenterades Skolval 2010. Ungdomsstyrelsens generaldirektör och projektledaren för Skolval 2010 fanns med genom kortare brev till avsändarna. Det lyftes fram hur man kan anordna ett skolval samt hur man kan tänka kring föreläsningar, debatter, hearings, temadagar och särskild undervisning om politik. I anmälningsskylten fanns även särskild information med om informations- och utbildningsturnén, föreläsningsturnén och workshopturnén. I slutet av anmälningsskylten fanns en anmälningstalong.

Anmälningsskylten distribuerades i sammanlagt 9 000 exemplar, varav ett till elevrådet eller elevkåren på skolan, ett till skolans rektor och ett till ansvarig samhällslärare.

Producera och distribuera handledningar

En stödinsats till de elever och lärare som anordnade Skolval 2010 var de handledningar som togs fram. Sammanlagt rörde det sig om fem handledningar samt instruktionerna för valets genomförande. Samtliga handledningar fanns att ladda ned på hemsidan men distribuerades även i tryckt format till skolorna.

Handledning för arrangörer

Handledningen för arrangörer riktade sig till de elever och lärare som fungerade som arrangörer för skolvalen. Handledningen gick igenom de principer som fanns fastslagna för Skolval 2010 och de insatser som skulle ske i samband med att Skolval 2010 samordnades. Handledningen gick även igenom tolv steg för att genomföra ett skolval och gav tips och råd på hur skolvalet kunde anordnas på ett så bra sätt som möjligt. I handledningen fanns även särskilda rekommendationer kring föreläsningar, debatter, hearings, temadagar och särskild undervisning om politik.

Handledning för kontrollanter

Handledning för kontrollanter riktade sig särskilt till de elever, lärare, föräldrar eller andra privatpersoner som fungerade som kontrollanter för skolvalen. Tanken med att ha separata handledningar för arrangörer och kontrollanter var att göra rollerna så tydliga som möjligt. Handledningen gick igenom kontrollantens uppgifter och vad som var viktigt att tänka på som kontrollant. Handledningen gick även särskilt igenom några av de saker som fanns beskrivna i instruktionerna för valets genomförande, bland annat övervakning av valet, sammanräkning av röster samt inrapportering av resultat.

Handledning för moderatorer

Efter förra gången som skolvalen anordnades fick många debatter kritik ute på skolorna för att de var svagt modererade, ofta genom en enskild elev och lärare. I handledningen för arrangörer rekommenderades att ta in en utomstående moderator, exempelvis en journalist från lokaltidningen, men för att stödja de elever och lärare som ändå skulle fungera som moderatorer togs en särskild handledning för moderatorer fram. Handledningen beskrev vilken roll en moderator spelar under en debatt, vad som gör en debatt givande och vad en moderator bör tänka på under och inför sitt uppdrag.

Handledning för lärare

Precis som under som skolvalen anordnades genomfördes särskild undervisning om politik ute på skolorna. Ungdomsstyrelsen och Skolverket tog fram en särskild valbox som behandlade politik i allmänhet, medan projektet Skolval 2010 tog fram en handledning för lärare, som anknöt närmare till skolvalen. Tanken var att handledningen och valboxen skulle komplettera varandra på ett bra sätt. Handledningen innehöll underlag för de lärare som ville föra in diskussioner om ålder och politiskt deltagande i sin undervisning om politik.

Handledning för temadagar

Ett av de mer populära inslagen inför skolvalen har alltid varit temadagar, alltså sammanhållna dagar med föreläsningar, debatter, seminarier och workshoppar. För att öka kvaliteten på temadagarna togs en handledning för temadagar fram. Handledningen gick igenom hur man kunde anordna en temadag och gav praktiska tips inför temadagen, inklusive kontaktuppgifter till organisationer, föreläsare och politiska partier. Tanken var även att handledningen skulle fungera som ett brett stöd för alla de aktiviteter som skedde inför och efter skolvalen.

Instruktioner för valets genomförande

Instruktionerna för valets genomförande fungerade även som en slags handledning, men med regler och rekommendationer som grund snarare än tips och råd. Instruktionerna gick igenom vilka regler och rekommendationer som fanns för genomförandet av skolan, bland annat kring röstmottagning, styrkande av identitet, rösträkning, inrapportering av resultat och andra frågor kopplade till genomförande av valet. Eftersom instruktionerna hade en annan inriktning än handledningarna hade de en annan grafisk form och även en egen länk på hemsidan. Det var även tydligt att både Skolval 2010 och Ungdomsstyrelsen stod bakom instruktionerna.

Genomföra en informations- och utbildningsturné

En viktig stödinsats till de elever och lärare som anordnade Skolval 2010 var informations- och utbildningsturnén. Informations- och utbildningsturnén gick av stapeln i maj och stannade i 17 städer, med sammanlagt 930 deltagande personer. I tabellen här bredvid redovisas vilka städer som besöktes och hur många deltagare som fanns på plats i varje stad. De allra flesta stoppen på turnén genomfördes på skolor och var cirka tre timmar långa.

3 maj	Östersund	18 personer
4 maj	Umeå	34 personer
5 maj	Luleå	18 personer
6 maj	Sundsvall	24 personer
7 maj	Gävle	29 personer
10 maj	Uppsala	53 personer
11 maj	Stockholm	127 personer
12 maj	Västerås	20 personer
17 maj	Linköping	47 personer
18 maj	Örebro	49 personer
19 maj	Karlstad	26 personer
20 maj	Jönköping	23 personer
21 maj	Göteborg	102 personer
24 maj	Malmö	132 personer
25 maj	Helsingborg	87 personer
27 maj	Växjö	60 personer
28 maj	Kalmar	62 personer
Summa		911 personer

Syftet med informations- och utbildningsturnén var att ge en grundläggande introduktion till Skolval 2010. Målgruppen var de elever och lärare som antingen skulle anordna eller var intresserade av att anordna ett skolval. Upplägget tog avstamp i handledningen för arrangörer och kontrollanter samt handledningen för kontrollanter och innehöll

även en grundläggande presentation som utgick från anmälningsbroschyren.

Enligt de utvärderingar som genomfördes i samband med informations- och utbildningsturnén var turnén uppskattad och gav en god introduktion till arrangörerna och kontrollanterna på plats. Mest diskussion fanns om den aktuella debatten om politiska partier och partipolitiska ungdomsförbund i skolan, vilket även gav möjlighet att förmedla juridisk kunskap om rektorers ansvar utifrån regeringsformen och förvaltningslagen kring dessa ärenden.

Genomföra en föreläsningsturné

En annan satsning som skedde inom ramen för projektet var en föreläsningsturné. Föreläsningsturnén gick av stapeln i augusti och september och besökte drygt 40 skolor, där föreläsningar hölls för runt 10 000 personer, de flesta på grundskolan. Bakgrunden till föreläsningsturnén var den del av regeringsuppdraget till Skolval 2010 som hade som inriktning att stärka ungdomars kunskap om och vilja att delta i demokratin. Många elever och lärare efterfrågade även föreläsningar.

Föreläsningsturnén tog avstamp i ett antal material som de ansvariga organisationerna stått bakom.

Ungdomar i demokratin

Först och främst tog föreläsningarna avstamp i rapporten Ungdomar i demokratin som Sveriges ungdomsråd tagit fram. I rapporten visade Sveriges ungdomsråd att många kommuner inte tagit hänsyn till den statistik som Ungdomsstyrelsen tagit fram, där det visar sig att ungdomar vill påverka i samma frågor, på samma sätt och lika mycket eller lika lite som vuxna. I rapporten presenterades även ett antal demokratiska rättigheter som ungdomar har i lika hög grad som vuxna, som att begära ut allmänna handlingar, överklaga beslut och skriva brev till politiker och tjänstemän och få svar.

Hur fungerar kommunen?

Utifrån rapporten Ungdomar i demokratin gick Sveriges ungdomsråd vidare och producerade materialet Hur fungerar kommunen? som är ett kompletterande material till Ungdomsrådsboken, en bok om hur man startar och driver ett ungdomsråd som en självständig förening. Materialet går igenom hur kommunen styrs och förvaltas, vilka lagar och regler som gäller för kommunen och vilka rättigheter som medborgare oberoende av ålder har att påverka politiker och tjänstemän. Utifrån materialet togs även ett motsvarande material i fickformat fram.

Ungdomsrådsboken

Förutom att peka på vilka möjligheter till inflytande som ungdomar har i en kommun tog föreläsningen även upp ungdomars möjlighet att organisera sig, exempelvis genom att starta Facebook-grupper, skriva insändare och debattartiklar, boka möten med politiker, ordna demonstrationer eller manifestationer och på längre sikt att starta en förening eller ett ungdomsråd. Främst utgick dessa delar från boken Ungdomsrådsboken (Elevrörelsens förlag 2009) som skrivits av Sveriges ungdomsråd och pekar just på möjlighet att opinionsbilda och lobba på ett sätt som är oberoende av kommunen.

Guiden – allt elevråd och elevkårer kan göra

I slutet av föreläsningarna presenterades även en rad andra möjligheter att engagera sig, oberoende om engagemanget riktar sig mot kommunen eller inte. Några av de exempel som lyftes upp var möjligheten att engagera sig i en elevkår, en skolförening eller en skoltidning, med inriktningar på partipolitiska och sakpolitiska skolföreningar. Även en rad andra intresseorganisationer och ungdomsorganisationer lyftes fram. Utgångspunkten för presentationen var boken Guiden – allt elevråd och elevkårer kan göra (Elevrörelsens förlag 2009).

Anmälningsbroschyren för Skolval 2010

Förutom möjligheten att påverka kommunen och engagera sig i andra föreningar och organisationer, var ramen för föreläsningen det faktum att eleverna på plats skulle delta i ett skolval på skolan. Det innebär att det i början och slutet av föreläsningarna presenterades vad ett skolval är och vilken poäng det finns att delta i ett sådant. Även projektet Skolval 2010 lyftes upp för att skapa ett sammanhang åt föreläsningen, utifrån anmälningsbroschyren för Skolval 2010.

Upplägg för föreläsningsturnén:

- Diskussioner om hur enkelt eller svårt det är att påverka rektorer, tjänstemän och politiker
- Presentation av Skolval 2010
- Genomgång av hur kommunen styrs och förvaltas
- Genomgång av vilka lagar som gäller för kommunen
- Hur kan man påverka kommunen genom inflytande
- Hur kan man påverka kommunen genom organisering
- Presentation av elevkårer, skolföreningar och skoltidningar

- Presentation av ungdomsorganisationer
- Presentation av politiska partier och partipolitiska ungdomsförbund
- Presentation av intresseorganisationer och ungdomsorganisationer
- Avslutande ord om Skolval 2010

Genomföra en workshopturné

De insatser som erbjöds kopplat till utbildning inom ramen för Skolval 2010 var en informations- och utbildningsturné, en föreläsningsturné och en workshopturné. Av dessa insatser genomförde anställda i projektet de två första medan den sista, workshopturnén, genomfördes av ett antal andra organisationer. I och med att dessa organisationer fick pengar inom ramen för det regeringsuppdrag som regeringen gett till Ungdomsstyrelsen fattades ett beslut att workshopturnén skulle lyftas fram som en satsning inom ramen för Skolval 2010. Det innebär att workshopturnén fanns med i anmälningsbroschyren och på hemsidan, som var de officiella informationsmaterialen för Skolval 2010.

Ringa runt till arrangörer och kontrollanter

Ett nytt sätt för att sprida information och kunskap till arrangörer och kontrollanter var en omfattande rundringning som skedde i två steg under projektet.

Först och främst skedde en rundringning till i princip samtliga kommunala och fristående gymnasieskolor, med undantag för de fristående gymnasieskolor som inte gick att nå. I de allra flesta fall skedde detta genom att anställda kontaktade de elevråd och elevkårer som de redan hade kontakt med, med kompletterande rundringning till elever och lärare på de skolor där en kontakt ännu inte tagits eller där det saknades ett elevråd eller en elevkår. Syftet med rundringningen var att informera om Skolval 2010 och uppmuntra till anmälan till projektet. Sammanlagt nåddes ungefär 700 gymnasieskolor av rundringningen eller kontakten i fråga.

Efter att anmälningar börjat komma in genomfördes även en omfattande rundringning till och kontakt med arrangörer och kontrollanter. På många gymnasieskolor hanterades denna kontakt genom anställda som redan hade kontakt med elevrådet eller elevkåren på skolan, medan det på andra gymnasieskolor och de allra flesta grundskolor skedde genom en rundringning, som riktades in mot de skolor där en lärare var ansvarig arrangör. Bakgrunden till detta var ambitionen att säkerställa att skolvalen i så hög utsträckning som möjligt stämde

överens med de principer som slagits fast för Skolval 2010. Sammanlagt nåddes drygt 800 arrangörer och upp mot 200 kontrollanter på grundskolan av denna rundringning. Dessutom nåddes ca 250 arrangörer på gymnasiet, där kontakten främst skedde via elevråden och elevkårerna.

I samband med rundringningen uppdagades både positiva och negativa aspekter av att lärare stod som arrangörer för skolvalen. På ett stort antal skolor var lärarna positiva till kontakten med Skolval 2010 och uppskattade de material och den information som gått ut inom ramen för projekten. På flera andra skolor fanns lärare som inte var intresserade av att arrangera skolval som stämde överens med de principer som fanns för Skolval 2010 och på andra sätt ville distansera sig från Skolval 2010 eller de förändringar som skett sedan tidigare skolval samordnades. Sammantaget visade sig rundringningen vara ett bra sätt för att få överblick över hur Skolval 2010 hade uppfattats ute på skolorna och på vilka skolor skolval som inte gick i linje med projektets principer skulle anordnas.

Ge visst utökat stöd till genomförandet på gymnasiet

I och med att de ansvariga organisationerna hade kontakt med ett stort antal elevråd och elevkårer på gymnasiet var en insats även att ge ett visst utökat stöd till skolval på gymnasiet. I praktiken innebar det att de tjugofem lokalt och regionalt anställda som fanns hos de ansvariga organisationerna hade kontakt med elevråd och elevkårer och genom samtal spred kunskap om hur ett skolval kunde genomföras på ett bra sätt. Under våren täckte de lokalt och regionalt anställda upp 18 av 21 län och under hösten 21 av 21 län. Upp mot 400 elevråd och elevkårer tog emot samtal om Skolval 2010.

För att ytterligare stödja genomförandet producerade de ansvariga organisationerna var sitt material med titeln Gör något inför valet, varav en riktade sig till elevkårer, skolföreningar och skoltidningar och en mot ungdomsråd. För Sveriges Elevråds Centralorganisation var bakgrunden till materialen att det fanns en efterfrågan bland elevråd och elevkårer på gymnasiet efter fler aktiviteter att anordna i samband med skolvalen. För Sveriges ungdomsråd var bakgrunden att många ungdomsråd ville definiera sin roll inför skolvalen.

Lyfta fram skolvalen i traditionell media

I samband med skolvalen genomfördes även ett antal mindre satsningar på att lyfta fram skolvalen

i traditionella media. Bland annat skrevs ett antal insändare som lyftes in i lokalpress och ett antal mindre pressmeddelanden skickades ut. Kontakt togs även med specialpress som uppmärksammade projektet i den mån det gick, med tanke på långa pressläggningstider under sommaren. Under projektets gång hade Skolval 2010 pressbevakning och följde upp ett antal artiklar. Naturligtvis hanterade projektet även ett stort antal presskontakter, där tidningar, TV och radio ville uppmärksamma skolvalen. Bland annat släpptes resultatet i TV4:s valvaka, med ett kortare inslag om skolvalen.

Lyfta fram skolvalen i sociala medier

I samband med att skolvalen samordnades genomfördes även ett antal mindre satsningar på sociala medier. Först och främst fanns Skolval 2010 som en så kallad fan page på Facebook. För det andra hade Skolval 2010 under hela projektet, med inriktning på tiden under informations- och utbildningsturnén, en Twitter-sida, som även var kopplad till hemsidan för Skolval 2010. Under projektets gång bevakade projektet dessutom vad som skrevs om Skolval 2010 på bloggar och i andra sociala medier.

Ha kontakt med de politiska partierna, de partipolitiska ungdomsförbunden och andra ungdomsorganisationer

En rekommendation som fanns efter att skolvalen samordnades förra gången var att kontakten borde stärkas mellan samordningen av skolvalen och de partipolitiska ungdomsförbunden. För att hantera detta ansvarade anställda under projektets gång för att ha kontakt med samtliga partipolitiska ungdomsförbund, både genom ett möte innan projektansökan hade beviljats och genom enskilda möten efter att projektet satt igång. Projektet tog även kontakt med ett antal av partierna och ett antal ungdomsorganisationer som skulle kunna vara intresserade av projektet. Under projektets gång använde sig de ansvariga organisationerna även av sina vanliga kontakter med de partipolitiska ungdomsförbunden, på så sätt att anställda diskuterade med förbundssekreterare och valsamordnare i de partipolitiska ungdomsförbunden medan förtroendevalda för organisationen även lyfte upp projektet i kontakt med förbundsordförande eller liknande poster hos de partipolitiska ungdomsförbunden.

Mars

1 mars startade projektet

1 mars lade även en första hemsida upp med ett antal vanliga frågor-dokument och information om att den riktiga hemsidan skulle läggas upp 1 april

April

1 april skickades anmälningsbroschyren ut och det var första dag att anmäla sig.

1 april lade även hemsidan upp.

Från och med samma datum svarade även projektet på frågor via telefon, e-post och fax.

Maj

Mellan 1 maj och 31 maj pågick informations- och utbildningsturnén.

Från 1 maj skickades handledningar och instruktioner till alla som anmält sig.

Från 1 maj ringde projektet runt till arrangörer och kontrollanter ute på skolor.

Juni och juli

Mellan 16 juni och 1 augusti hade projektet stängt.

Augusti

Från 1 augusti skulle valsedlar skickas ut till alla skolor som anmält sig, vilket i praktiken skedde en vecka senare, efter överenskommelse med Ungdomsstyrelsen.

Mellan 15 augusti och 15 september pågick föreläsningsturnén.

September

1 september var sista dag att anmäla sig, även om projektet i praktiken tog emot anmälningar fram till 9 september.

1 september var första dag att anordna valet och 17 september sista dag.

Från 1 september var det även möjligt att rapportera in sina resultat via hemsidan.

17 september, vid midnatt, var sista dag att rapportera resultatet från skolvalen om man ville att det skulle komma med i sammanställningen som släpptes på valdagen.

19 september, efter att vallokaler stängt, släpptes det preliminära resultatet.

26 september var sista dag att rapportera röster.

Oktober

1 oktober släpptes det slutgiltiga resultatet.

Inför Skolval 2014

Det kommer antagligen att finnas en stor efterfrågan på att skolvalen ska samordnas även inför riksdags-, landstings- och kommunalvalen 2014. Från de ansvariga organisationernas sida finns det därför en poäng att resonera om hur vi tror att skolvalen bör samordnas då, inte minst sedan diskussioner förts inom våra respektive organisationer kring ämnet i fråga. Frågan har även utretts och våra respektive styrelser har tagit ställning till en rad olika alternativ kring hur samordningen bör ske. Vi har även fört diskussioner i ämnet gentemot våra egna medlemmar. I denna del av projektredovisningen sammanfattar och redovisar vi våra slutsatser.

Det kommer antagligen att finnas en stor efterfrågan på att skolvalen ska samordnas även inför riksdags-, landstings- och kommunalvalen 2014. Från de ansvariga organisationernas sida finns det därför en poäng att resonera om hur vi tror att skolvalen bör samordnas då, inte minst sedan diskussioner förts inom våra respektive organisationer kring ämnet i fråga. Frågan har även utretts och våra respektive styrelser har tagit ställning till en rad olika alternativ kring hur samordningen bör ske. Vi har även fört diskussioner i ämnet gentemot våra egna medlemmar. I denna del av projektredovisningen sammanfattar och redovisar vi våra slutsatser.

Frågan om vem som ska samordna skolvalen i Sverige handlar, enligt vår mening, om vad ett skolval är. Om ett skolval är på ett visst sätt så kommer det att vara mer intressant att elever anordnar det, medan det blir mer intressant att lärare och rektorer anordnar det om det är på ett annat sätt. Det innebär i sin tur att olika aktörer blir intressanta för att sköta samordningen av skolvalen. Om skolvalet är på ett sådant sätt att elever borde anordna dem borde det vara organisationer för elever eller ungdomar som samordnar skolvalen. Om skolvalen däremot är på ett sådant sätt att lärare och rektorer anordnar dem så borde det antagligen vara myndigheter av olika slag som samordnar skolvalen.

Man behöver naturligtvis inte vara alltför kategoriskt när man pratar om skolval som anordnas av elever eller skolval som anordnas av lärare och rektorer. Det finns många exempel på skolval som anordnas av elever tillsammans med lärare, eller lärare tillsammans med elever. Samtidigt är det inte en oviktig fråga vem som faktiskt står som avsändare för ett skolval. Antagligen kommer det att påverka hur en elev uppfattar skolvalet om han eller hon vet att det är lärare eller elever som står

bakom det. Det är också sannolikt så att lärare och elever faktiskt har intresse av att anordna olika slags skolval och av olika anledningar. I någon mening är det antagligen också så att ett skolval som anordnas av lärare och rektorer kommer ovanifrån, medan ett skolval som anordnas av elever kommer underifrån. Samma sak gäller troligen samordningen.

Enligt vår mening har elever respektive lärare och rektorer i många fall olika intressen av att ett skolval anordnas. För elever är ett skolval en del av elevers organisering – man kommer samman och gör något tillsammans, vilket i det här fallet är att anordna ett val och låta eleverna på skolan vara med. För lärare och rektorer finns det ofta mer uppenbara pedagogiska intressen – man vill få till stånd en övning i demokrati, som är en del av undervisningen, där elever får prova på att tycka något.

I någon mening skulle det också kunna gå att se att tjänstemän och politiker har ett intresse av skolval. I sådana fall är det antagligen framför allt aspekten av att ett skolval skulle vara ett alternativt val, alltså ett faktiskt val bredvid det riktiga riksdagsvalet, där syftet från staten eller kommunens sida skulle vara att låta ungdomar komma till tals. I sådana fall skulle det antagligen fortfarande vara intressant för lärare och rektorer att anordna det, men snarare på uppdrag av tjänstemän och politiker än som en del av undervisningen, för att lära sig mer om demokrati eller om hur ett val går till.

Beroende på hur man ser på skolvalen går det alltså att föreslå olika lösningar för vem som bör samordna skolvalen. Det är viktigt att poängtera att skillnaderna i hur man ser på skolvalen inte är teoretisk utan väldigt praktisk. Enligt våra erfarenheter finns uppdelningen vi har gjort på många skolor, antingen genom att elever respektive lärare och rektorer har väldigt olika uppfattning av varför det

Elever anordnar	Lärare och rektorer anordnar
Skolval är ett sätt att visa vad man tycker	Skolval är ett sätt att pröva på att tycka något
Skolval är inte ett riktigt val	Skolval är en övning i demokrati
Skolval är inte en del av en lektion	Skolval är en del av undervisningen
Skolval är ett tillfälle att diskutera politik i skolan	Skolval är ett tillfälle att lära sig mer om politik i skolan
Skolval är roligt	Skolval är varken roligt eller tråkigt
Skolval är inte ett alternativt val	Skolval är ett alternativt val

anordnas ett skolval, eller för att det faktiskt anordnas väldigt olika typer av skolval ute på skolorna, beroende på om det är elever eller lärare och rektorer som anordnar dem.

Nedan finns en presentation av de tre alternativ som vi som ansvariga organisationer ser för vem som skulle kunna samordna skolvalen: att skolvalen samordnas av en myndighet, att skolvalen samordnas av en myndighet i samarbete med elevorganisationer och ungdomsorganisationer eller att skolvalen samordnas enbart av elevorganisationer och ungdomsorganisationer. Efter att alternativen presenterats följer ett antal sammanvägda bedömningar och presentationen av hur våra organisationers respektive styrelser föreslår att våra organisationer går vidare inför samordningen av skolvalen 2014.

Alternativ 1: Skolvalen samordnas av en myndighet

Om en myndighet ska ta på sig ansvaret för att samordna skolval så kommer uppdraget antagligen att komma från regeringen. Om skolvalen framför allt ses som en övning i demokrati och som en del av undervisningen är antagligen Skolverket den mest lämpliga myndigheten och utbildningspolitiken det givna politikområdet. Om skolvalen ses som alternativ val till riksdags-, landsting- och kommunvalen är Ungdomsstyrelsen sannolikt den lämpliga myndigheten. Oavsett om man väljer en utbildningspolitisk eller ungdomspolitisk inriktning – både politikområdena ligger för tillfället inom ramen för samma departement – är det önskvärt Valmyndigheten även finns med bland de ansvariga myndigheterna.

Det ska sägas att det finns en rad olika sätt för Skolverket eller Ungdomsstyrelsen att samordna skolval på. När vi tittat närmare på frågan har det framför allt funnits tre alternativ. Första alternativet är att Skolverket eller Ungdomsstyrelsen väljer att

sköta samordningen helt själva, genom anställda som finns på myndigheten. I ett sådant scenario skulle alltså myndigheterna producera alla material, ta emot alla anmälningar, genomföra alla turnéer och svara på alla frågor. Andra alternativet är att Ungdomsstyrelsen, antingen kring all samordning eller enbart vissa delar, väljer att lägga ut arbetet på ett företag, som skulle ha hand om samordningen mot en viss betalning.

Förutom dessa två alternativ finns naturligtvis även möjligheten att Skolverket eller Ungdomsstyrelsen skulle lägga ut samordningen på en eller flera elevorganisationer eller ungdomsorganisationer. Antagligen skulle detta vara det mest fördelaktiga valet för myndigheten, eftersom kostnaden skulle bli lägre än om myndigheten använde sig av ett företag, och då karaktären på verksamheten bättre skulle passa in hos elevorganisationerna eller ungdomsorganisationerna än hos myndigheten, förutsatt att myndigheten inte annars bedrev verksamhet av det slaget som samordning av skolval innebar. Hur samarbetet skulle se ut med elevorganisationerna eller ungdomsorganisationerna beror i väldigt hög grad på hur man vill att elevorganisationerna eller ungdomsorganisationerna ska vara involverade i arbetet, något som diskuteras under nästa rubrik.

Alternativ 2: Skolvalen samordnas av myndigheter i samarbete med ungdomsorganisationer eller vice versa

Ett andra alternativ är att det finns ett mer eller mindre nära samarbete mellan myndigheter och elevorganisationer eller ungdomsorganisationer. I detta fall samordnar elevorganisationerna eller ungdomsorganisationerna inte skolvalen på uppdrag av myndigheten, som i det förra alternativet, utan det handlar snarare om ett samarbete mellan två eller

flera självständiga aktörer som valt att göra något tillsammans. I princip finns det då två förhållanden som kan vara aktuella.

Det första är att makten över samordningen ligger hos myndigheterna och inflytandet hos elevorganisationerna eller ungdomsorganisationerna. Det är på det sättet som förhållandet sett ut de senaste gångerna som skolvalen samordnas, genom att uppdraget har kommit från regeringen via en eller flera myndigheter och att vissa elevorganisationer eller ungdomsorganisationer därefter valts ut eller själva tagit initiativet till att bli ansvariga organisationer. I allmänhet är detta ett alternativ som gynnar regering och myndigheter, eftersom den avgörande beslutanderätten utgår från regeringsuppdraget och myndighetens ramar.

Det andra alternativet är att makten över samordningen ligger hos elevorganisationerna eller ungdomsorganisationerna medan inflytandet ligger hos myndigheterna. I ett sådant fall skulle uppdraget att samordna skolvalen komma från de elevkårer, skolföreningar och skoltidningar ute på skolorna som ville att skolvalen skulle samordnas, medan en eller flera organisationer skulle kontakta myndigheterna för att få till stånd ett samarbete. I allmänhet är detta ett alternativ som gynnar elevorganisationerna och ungdomsorganisationerna, eftersom den avgörande beslutanderätten utgår från det uppdrag som organisationerna fått från sina medlemmar, snarare än från den vilja som finns hos regeringen eller de ramar som finns hos respektive myndighet.

När man ser på hur skolvalen samordnats de senaste gångerna har framför allt det första alternativet varit aktuellt. Det är inte uteslutet att de aktuella elevorganisationerna eller ungdomsorganisationerna haft ett stort inflytande, eller rent av präglat hur regeringsuppdraget formulerats, men den avgörande makten över projektet har ändå legat hos regering och myndigheter. Även om regeringen och de aktuella myndigheterna inte nödvändigtvis skulle tycka att det vore ett problematiskt förhållande, är det inte helt enkelt att hantera för elevorganisationer och ungdomsorganisationer som i normala fall inte utför regeringsuppdrag, utan svarar under de verksamhetsplaner som antagits på organisationernas årsmöten. Även om det självklart förekommer att organisationer av olika slag samarbetar med myndigheter är det sällan som en organisation inte själva har makten över samordningen av en så grundläggande verksamhet, utan att makten över en verksamhet som organisationerna bedriver istället ligger hos regering och myndigheter.

Alternativ 3: Skolval 2014 anordnas av elevorganisationer och ungdomsorganisationer

Förutom att skolvalen kan samordnas av myndigheter, eller av myndigheter i samarbete med elevorganisationer och ungdomsorganisationer, kan skolval naturligtvis även samordnas av enbart elevorganisationer och ungdomsorganisationer. Ett försök att åstadkomma en sådan lösning togs fram från oss som ansvariga organisationer när vi sökte pengar från integrations- och jämställdhetsdepartementet. Tanken var då att samarbeta med Valmyndigheten, för upptryckning av valseklar och eventuellt också samarbeta med Ungdomsstyrelsen. På grund av tidsbrist och konkurrens mellan olika organisationer kring vem som borde samordna skolvalen blev lösningen senare att myndigheterna ansvarade för samordningen tillsammans med oss som ansvariga organisationer.

Enligt vår mening finns det ingen större problematik med att elevorganisationer och ungdomsorganisationer själva samordnar skolvalen. Möjligen skulle det kunna finnas en problematik om man i väldigt hög grad ville ha skolval som anordnades av lärare och rektorer eller tjänstemän och politiker, på så sätt att man ville att skolvalen skulle vara en del av undervisningen eller att skolvalen skulle ha karaktären av att vara ett alternativt val. I sådana sammanhang skulle det antagligen vara mer befogat att myndigheter hade hand om samordningen. I ett läge där man ändå ser skolvalen som något som elever själva driver, med eller utan samarbete med lärare och rektorer, är det enligt vår mening mer naturligt att det är elevernas och ungdomarnas egna organisationer som har hand om samordningen.

Det som hindrat att elevorganisationer och ungdomsorganisationer själva skött samordningen har i hög grad varit ekonomiska hänsynstaganden. Det kostar pengar att samordna skolval. Årets samordning hade en budget på 1 200 000 kronor, med så många som 1 600 skolval att ta hand om. Pengarna blir än viktigare om organisationen är liten eller behöver extra uppbackning för att kunna hantera ett projekt av den aktuella storleken, som ändå får beskrivas som en ganska omfattande satsning även för en större organisation.

Enligt vår mening har regering och myndigheter ett intresse av att slå an pengar till samordningen av skolval. Även om skolvalen inte bör vara en del av undervisningen eller bör ses som alternativa val, så är skolvalen en viktig verksamhet ute på skolorna och även en satsning som för med sig att den politiska debatten bland ungdomar stärks, att intresset för

politik bland ungdomar ökar och att fler ungdomar får en möjlighet att ta sig in på den politiska arenan. På samma sätt finns det antagligen också ett intresse från exempelvis Valmyndighetens sida, åtminstone som vi som ansvariga organisationer har uppfattat det, att distribuera valsedlar till skolval, oavsett om det är andra myndigheter eller organisationer som samordnar skolvalen i fråga.

Trots det är det de kommande åren inte nödvändigt med extra resurser för att kunna anordna ett skolval. Det är möjligt för oss som ansvariga organisationer att med vår budget och personalstyrka ändå samordna det antal skolval som genomförts i år. I ett sådant läge skulle organisationen själv få lägga ut de personalresurser som behövdes och eventuellt också skjuta till egna pengar för exempelvis tryck, samtidigt som det också skulle vara möjligt att ha en mindre deltagaravgift för skolorna, som exempelvis bekostade tryck och distribution av material. Naturligtvis skulle en lösning där projektet gavs ekonomiska resurser från en myndighet eller annan bidragsgivare vara mest önskvärt, men det skulle även vara möjligt att samordna skolvalen helt på egen hand.

Sammanvägd bedömning

Enligt vår bedömning bör skolvalen 2014 samordnas av elevorganisationer och ungdomsorganisationer. Ett sådant beslut har även fattats av våra respektive styrelser och ett mandat har getts till respektive organisations generalsekreterare att gå vidare med frågan gentemot myndigheter och andra ungdomsorganisationer. Inget utesluter, enligt de beslut som fattats av våra styrelser, att ett kommande projekt samarbetar med myndigheter, och det kommer att vara naturligt att höra sig för med Valmyndigheten om möjligheten att få valsedlar upptryckta och distribuerade till de skolor som deltar, men hållningen från respektive styrelse är ändå att det bör vara elevorganisationer och ungdomsorganisationer som ansvarar för samordningen.

Argumenten bakom beslutet, som även har diskuterats med Ungdomsstyrelsen och andra berörda myndigheter, är i princip de samma som har förts fram på andra ställen i denna projektredovisning.

Först och främst är det vår hållning att ett skolval ska vara något som anordnas av och för elever, ibland i samarbete med lärare och rektorer, men ändå i slutändan av och för elever. Vår erfarenhet är också att de skolval som anordnas på detta sätt blir de bäst genomförda och de mest meningsfulla att delta i för eleverna själva. Vi ser det också som viktigt att ett skolval inte är en del av en lektion eller ses som ett alternativt val, vilket gör att det blir än viktigare att det är elever som anordnar det för att

det ska kunna ha den trovärdigheten.

För det andra tror vi att samordningen av skolvalen kan ske tillräckligt bra av elevorganisationer och ungdomsorganisationer. Naturligtvis har det funnits aspekter av samordningen som sköts i mer eller mindre nära samarbete med Ungdomsstyrelsen och fungerat mycket bra. Några exempel är de tekniska aspekterna kring anmälan och rapportering av resultat, men även den rådgivande roll som Ungdomsstyrelsen haft har varit av värde. Det är inte uteslutet att ett framtida projekt skulle vilja söka sig till myndigheter för att få ta del av detta, men sammantaget är det ändå vår bedömning att det är möjligt för oss och andra organisationer att bära upp de tekniska lösningarna på egen hand, om det skulle vara nödvändigt.

Det ska också sägas att beslutet att samordna skolvalen i grunden är förhållandevis odramatiskt för oss som ansvariga organisationer. Vi hoppas att det går att upprätta ett bra samarbete med de myndigheter som är intresserade av att delta i projektet och räknar även med att kunna knyta till oss fler ungdomsorganisationer till projektet, om intresse skulle finnas. Det är också viktigt att påpeka att det inte är något missnöje med den nuvarande situationen som legat bakom beslutet, utan snarare en naturlig utveckling mot att vilja ha makt över den samordningen. Överhuvudtaget ser vi det som en positiv utveckling att ansvaret för elevers organisering förskjuts från regering och myndigheter till elever och ungdomar själva, något som kanske inte var möjligt de tidigare riksdagsvalen, men som var på gång inför detta riksdagsval och borde vara fullt möjligt att slutföra till nästa riksdagsval.

SKOLVAL
2010

Bilaga 3

Projektarbete elever

Sammanfattning

Denna rapport redogör för det projekt vi har valt att kalla *Skolval 2010*. Projektets huvudsakliga syfte har varit att i skolvalet, på ett så effektivt sätt som möjligt, uppnå ett så ärligt valresultat som möjligt, vilket planerades och genomfördes i form av en debatt som en upptakt inför skolvalet. Tanken var att öka kunskap och skapa politiskt engagemang bland skolans elever genom en debatt mellan ungdomspartierna, vilka hade sitt moderparti etablerade i riksdagen. Skolvalet i sig hade till syfte att vägleda ungdomar in i politikens värld, och därmed ge dem ett bredare perspektiv på samhället nu och samhället i framtiden, för att sedan utifrån sin nya kunskap ha bättre förutsättning att själv utforma egna uppfattningar. Vi började helt enkelt med att planera och schemalägga hela processen, för att utifrån detta schema sedan ge ut information till skolans elever, samt bjuda in utomstående personer till det utsatta datumet för debatt. Avslutningsvis gjordes en enkätundersökning där eleverna fick möjlighet att utvärdera så väl skolvalet som debatten. Genom denna enkät, undersöktes huruvida eleverna hade uppnått det som var vårt huvudsakliga syfte, nämligen att öka kunskapen inom samhälle och politik bland ungdomar. I rapportens avslutande del diskuteras för- och nackdelarna i allt vi har åstadkommit. Där jämförs även våra olika hypoteser med det faktiska resultatet. Resultatet gav många olika slutsatser, varav några stämde överens med teorierna samtidigt som vi även fick en del överraskande slutledningar.

Inledning

1.1 Bakgrund

Under våren 2010 dök möjligheten upp för skolans kommande avgångselever att anordna ett skolval och samtidigt göra det till sitt projektarbete. Då vi redan sedan några år tillbaka hade ett starkt politiskt intresse ansåg vi oss själva lämpade för uppgiften. Vi bestämde oss helt enkelt för att anta utmaningen, och anmälde vårt intresse omgående till den ansvarige för projektet. Vidare hade vi även goda förutsättningar för att lyckas väl med projektet då en utav oss hade kontakter inom ett av de politiska ungdomsförbunden. Men det var inte enbart av praktiska skäl vi valde att anta projektet, utan det var naturligtvis till största del för nöjes skull. Vi tyckte självklart att det var viktigt att välja ett projektarbete som intresserade oss, och som kunde förgylla vardagen i skolans miljö. Därför valde vi helt enkelt att gå på vårt politiska intresse, och följaktligen blev vi lyckligtvis tilldelade denna uppgift.

1.2 Syfte och målsättning

Vårt huvudsakliga syfte med skolvalet och debatten som tillkom var helt enkelt att upplysa skolans elever, och få dem att vilja påverka och förändra. Vi ville uppnå ett starkare politiskt engagemang bland ungdomar, få dem att vilja skapa debatt i samhället, och få dem att inse att deras framtid hänger på deras politiska engagemang. Deras vilja att förändra styr framtiden, och det är precis det vi ville upplysa dem om. Vidare betraktade vi skolvalet som en god gärning, då det är ett enkelt men effektivt sätt att hjälpa ungdomar in i politiken. Genom skolval och debatt kan man enkelt hjälpa eleverna att få mer kunskap om ämnet, och därmed får de även hjälp med att ärligt hitta sina faktiska åsikter.

Vårt mål med projektet var att uppnå ett så seriöst och ärligt valresultat som möjligt. Eleverna skulle ha röstat i skolvalet oavsett om de var politiskt insatta eller inte. De skulle ha röstat i skolvalet bara för att de kan. Dock skulle detta ha gett oss ett falskt resultat, och därmed hade hela projektet i sig genast förlorat sitt syfte. Därför valde vi att satsa på upplysning, i syfte att få eleverna att rösta på det parti de verkligen tror på. Därför kom ett så ärligt valresultat att bli vårt viktigaste mål med projektet *skolval 2010*.

Material och metoder

2.1 Metoder

Den primära metoden för projektet, vilken var nödvändig för att projektet över huvud taget skulle kunna genomföras, var att gå på en föreläsning där vi fick veta precis hur allt skulle genomföras från början till slut. Där fick vi även häften, i vilka det stod beskrivit precis det som de hade föreläst om, i syfte att få extra vägledning genom processen. Denna metod var därför ytterst nödvändig för bästa resultat.

Nästa metod var att vi tog kontakt med involverade personer, vilka var i högsta grad viktiga för att debatten skulle kunna genomföras. Personerna i fråga var representanter från de sju riksdagspartiernas ungdomsförbund, vilka hade till uppgift att diskutera de givna ämnena under debatten. Därför var denna metod nödvändig att tillämpa redan vid påbörjandet av projektet.

En annan metod var helt enkelt själva debatten. Debatten var en metod inför skolvalet, i syfte att öka elevers kunskap och engagemang.

Genom en utvärdering av hela processen som gjordes i form av en enkätundersökning, utfördes därmed även en komparativ studie, då vi jämförde de olika svaren vi fick in från elever med olika förutsättningar. En komparativ studie är i nästintill alla arbeten ytterst nödvändigt, då denna typ av studie verkligen lyfter fram för- och nackdelarna med projektet i helhet. Det var tack vare denna metod som vi kunde dra slutsatser och utvärdera oss själva. Den komparativa metoden är ytterst hjälpsam i rapportens diskussionsdel. Vidare använde vi oss utav den komparativa metoden ytterligare en gång, nämligen då vi skulle fatta beslut av olika slag och överväga för- och nackdelar med de olika alternativen som fanns. Exempelvis insåg vi nackdelen i att välja att bjuda in unga debattörer från ungdomspartierna, då dessa tenderar att vara betydligt mer radikala och vilseledande. Dock tillämpade vi den komparativa metoden och övervägde det positiva med att låta ungdomar debattera mot varandra, då vi trodde att de enkelt kunde nå ut till eleverna, vilket vi ansåg vara huvudsyftet med debatten. Givetvis har vi i rapporten tagit hänsyn till det bortfall som har tillkommit under processen, angående den ytterst begränsade enkätundersökningen samt bortfallet av röstdeltagare.

2.2 Material

Det material vi har använt oss utav är det material vi blev tilldelade av SECO, gruppen som bland annat organiserar skolvalet. Av dem fick vi de mest nödvändiga materialen så som valsedlar, valkuvert och instruktionshäften etc. I övrigt hade vi själva till uppgift att ansvara över övrig utrustning som kunde tillhandahållas på skolans område, så som valbås, röstlängder, valurna och all övrig sammanställning för att resultatet skulle bli en användbar debattsal samt en röstlokal.

Resultat

3.1 Förarbetet

För att uppnå ett så korrekt och genomtänkt skolval som möjligt begav vi oss till en föreläsning där information i detalj gavs om hur man på bästa sätt konstruerar detta event. Den första uppmaningen som gavs var att först och främst bestämma ett datum mellan den 1 och 17 september då skolvalet skulle genomföras. I anpassning till skolan angående schema samt hyrning av aulan, beslutades att skolvalet skulle genomföras den 16 september. En annan sak som poängterades på föreläsningen var att någon form av debatt var nödvändigt inför valet i syfte att väcka elevernas intresse och skapa ett politiskt engagemang bland ungdomar, samt att bidra till ökad kunskap. Alternativt kunde man välja mellan att hyra en föreläsare, arrangera en hearing eller anordna en temadag. Det sista datumet för inrapportering av resultatet från skolvalet var den 17 september eftersom sammanställningen skulle släppas under valnatten.

Därefter var det upp till oss själva att läsa på i häftet om handledning samt att göra upp en planering och ta kontakt med inblandade personer, så som politiker, moderatorer, lärare samt att ge ut information till skolans elever. Det viktigaste var i första hand att komma i kontakt med politikerna vilket vi gjorde ganska omgående. Vi fick svar och bekräftelse på närvaro inom kort av samtliga förbunden, bortsett från muf och cuf, från vilka vi fick svar från så sent som dagen innan debatten. Av personliga skäl och problem inom förbundet dröjde det så pass länge som det gjorde, men det slutade ändå bra och alla representanter dök upp som de skulle.

Meddelandet som skickades ut till ungdomsförbunden innehöll information om mot vilka de skulle debattera, vilka frågor som skulle diskuteras, hur allt var upplagt samt hur mycket tid de hade att disponera för varje moment¹. Dessutom presenterade vi oss själva och vårt syfte med det hela, och erbjöd även dem bokbord på skolan.

Inför debatten och valet hade vi möten med de lärare på skolan, som var inblandade och hjälpte till med arrangemanget, för planering. Efter att ha bestämt datum och bokat aulan för båda dagarna, var nästa steg att nå ut med informationen till skolans elever. I det fallet tog vi hjälp av skolans rektor som i sin tur skickade ut ett meddelande till alla om tid och plats. Utöver det placerade vi själva ut affischer på skolan för extra påminnelse².

Det sista i förarbetet var helt enkelt att göra en slutgiltig förberedelse inför i första hand debatten, vilken krävde mer tid och förberedelse, men även inför själva skolvalet. I god tid efterlyste vi tre medarbetare från vår egen klass som skulle närvara under hela skolvalet och agera kontrollanter tillsammans med oss. Vidare fokuserade vi mest på att garantera en lyckad debatt. Därför var det nödvändigt att skicka ut ytterligare en påminnelse till politikerna ett par dagar innan debattdagen för en slutgiltig bekräftelse på deras närvaro samt kontaktuppgifter på debattörerna i fråga. Det är nödvändigt att på förhand veta namnet på politikerna som partierna väljer att skicka, av både små och stora skäl. Att känna till namnet på debattören inger en trygghetskänsla av att debattören verkligen dyker upp, då kännedom om identitet skapar någon slags närhet. Det blir helt enkelt mer seriöst. Om man dessutom vet vem debattören är, underlättar det om problem skulle uppstå och om man skulle behöva komma i direkt kontakt med personen i fråga. Även i fråga om små detaljer, så som att anordna namnskyltar för publikens och moderatorernas skull, gör det nödvändigt för oss att på förhand känna till debattörernas identitet. Det absolut viktigaste att tänka på i förarbetet inför ett evenemang likt detta, då utomstående personer är inblandade och essentiella för att processen över huvud taget ska kunna genomföras, är helt enkelt att vara ute i god tid med kontakt och information samt en noggrann planering av processen, från början till slut, för att undvika att tappa kontrollen samt att uppnå ett så lyckat resultat som möjligt. Man måste hela tiden ha i åtanke att det är vi, som arrangörer, har huvudansvaret för att det blir genomfört på bästa sätt, inte politikerna!

3.2 Debatt

Två dagar innan valet hölls två debatter, en på förmiddagen och en på eftermiddagen. Den första debatten skulle dra igång kl 10.00 så därför anlände vi arrangörer till aulan, där debatten skulle hållas, redan två timmar innan. Trots att vi var där i god tid blev det aningen stressigt. Det tekniska förarbetet är mer tidskrävande än man kanske förväntar sig, därför är det alltid viktigt att veta precis vad man ska göra innan man kommer dit, och därför hade vi i förväg planerat precis vad som behövde ställas i ordning i själva debattlokalen samt utanför lokalen där partierna skulle hålla sina bokbord. Vi tog hjälp av skolans personal när det gällde att få igång mikrofoner och andra tekniska hjälpmedel så som ljudanläggningar. I övrigt fanns där en del detaljer, som kan verka enkla men som faktiskt tar mer tid än man anar, som vi själva ansvarade för att fixa fram. Exempelvis skulle vi sätta upp namnskyltar, ställa borden på deras rätta platser, hämta vatten samt glas, tidtagarur, anteckningsblock etc. Vidare får man även räkna med oväntade komplikationer eller förändringar, vilket indikerar i att man alltid bör vara ute i god tid!

¹ Se bilaga #1

² Se bilaga #2

Då samtliga elever på skolan hade fått order om att närvara på debatten var det nödvändigt att arrangera två debatter, eftersom att aulan inte ger utrymme för hela skolan samtidigt. Vid båda tillfällena omdebatterades samma tre frågor, nämligen skola, miljö och arbete. Dessutom var det samma ungdomspolitiker som satt i panelen vid båda tillfällena, bortsett från tjejen från moderaterna som byttes ut efter första debatten av personliga skäl. Vi ansåg det vara lämpligt att endast ta med de dåvarande riksdagspartierna och att representanterna skulle vara ifrån ungdomsförbunden, nämligen muf, kdu, luf, cuf, grön ungdom, ssu och ung vänster. Då vi var arrangörer var vår uppgift att observera debatten samt anteckna tid och det som hände under hela processen (se bilaga #1). Tiden var nödvändig att anteckna, då alla moment och frågor skulle stämma överens med tiden vi hade. Vi höll kontakt med moderatorerna i syfte att hjälpa dem att föra debatten framåt. Genom tips från lärare blev två tjejer i vår parallellklass utvalda att agera moderatörer. Deras uppgift var helt enkelt att vägleda debattörerna genom diskussionen, ställa frågor samt upprätthålla ordningen. Moderatorerna inledde debatten med att hälsa alla välkomna så snart publiken hade satt sig till rätta. De gav ordet till den första debattören som fick göra en kort presentation av sitt parti, och likaså gjorde de andra debattörerna. Därpå slängde moderatorerna ut första frågan och debatten var igång.

Även om de båda debatterna följde samma mönster förekom vissa skillnader. Klagomål dök upp från vissa debattörer i pausen om att moderatorerna inte upprätthöll ordningen tillräckligt mycket, vilket ledde till att det emellanåt blev aningen oseriöst och att debatten inte levde upp till åhörarnas förväntan. En stor förbättring skedde inför nästa debatt och det visade sig att en mindre strikt tidtagning från vår sida gjorde debatten bättre då den fick bättre flyt. Dessutom minskade politikernas påhopp på varandra, eftersom att moderatorerna vid andra tillfället hade tagit åt sig av klagomålen och blivit mer bestämda med gränssättningarna i debatten.

Som en avslutning på debatten gavs möjlighet åt publiken att ställa frågor till enskilda politiker. Det visade sig att frågorna var fler än förväntan, därför gavs det mer tid åt frågor vid det andra tillfället. Det gick helt enkelt till så att när en elev räckte upp handen och bad om att få ordet, gick vi själva ut med mikrofonen så att eleven fick chansen att helt fritt ställa en fråga till politikerna, och så fortsatte det fram tills att tiden var förbrukad. När det handlar om skolans elever är det viktigt att tänka på att man agerar så jämlikt som möjligt och ger alla möjligheten att ställa frågor, oavsett var i lokalen de befinner sig, så att man inte fastnar på ett och samma ställe, och endast låter samma personer prata hela tiden.

3.3 Skolval

Det finns en del praktiskt arbete som tillkommer vid konstruktionen av en vallokal, så som att ställa i ordning inredningen på ett precist sätt så att det blir en korrekt imitation av en riktig vallokal och dylikt. För det första är det viktigt att man ser till så att man har de funktionärer som behövs på plats vid valet, vilka är arrangörer, kontrollanter samt röstmottagare och rösträknare. Arrangörerna ansvarar för sammanställningen och förberedelserna inför denna dag, samt för själva genomförandet. Det är helt enkelt deras uppgift att se till så att allt går rätt till. Kontrollanten observerar händelseförloppet och ansvarar för inrapporteringen av resultatet. Antalet röstmottagare är beroende av antalet elever som anländer till vallokalen samtidigt. I vårt fall infann sig fem röstmottagare där vi själva var två av dem.

Röstmottagarna håller koll på röstlängden, vilket innebär att man antecknar vilka som har lämnat sin röst i valurnan så att ingen ska kunna rösta mer än en gång. Röstmottagarna vägleder även eleverna vid röstningen om oklarheter skulle uppstå och står till tjänst för att svara på eventuella frågor. Givetvis är det även röstmottagarnas uppgift att ta emot rösterna och placera dem i urnan. Således ska de även kontrollera att det endast finns en valsedel i varje valkuvert.

Det är nödvändigt att vallokalen ser ut på ett bestämt sätt för att uppnå ett så ärligt valresultat som möjligt, och därför är det viktigt att röstningen sker hemligt. När man kommer in i själva lokalen väljer man så många valsedlar man önskar ta med sig bakom valbåset. Därefter mottager man endast ett kuvert från en röstmottagare, och tar med sig sitt material bakom en valskärm. Väl på denna avskärmade plats är det upp till dig bestämma dig för vilket parti som ska få just din röst, och välja ut endast en valsedel att placera i kuvertet och försegla det. Slutligen lämnar man fram sin röst till en röstmottagare som kontrollerar id-handlingar, antecknar att du har röstat samt placerar din röst i valurnan.

Då skolan har 832 elever krävdes en hel skoldag till godo för genomförandet av valet. Från 8.00 till 16.00 strömmade elever in i vallokalen enligt ett organiserat schema. De anlände klassvis och varje klass fick 20 minuter till sitt förfogande.

Nästa steg i valprocessen är att sammanställa resultatet. För noggrann kontrollering och för en effektiv sammanställning var vi fyra personer som hjälptes åt att räkna rösterna. Vi tömde valurnan och fördelade kuverten jämt. Vi hade ett system som gick ut på att man placerade valsedlarna i olika högar partivis och räknade varje hög för sig när alla kuverten var öppnade. Resultatet antecknades och infördes i ett diagram som senare publicerades på skolan och skickades vidare till Sveriges Elevråds Centralorganisation (SECO)³. Man får inte glömma att ta med i beräkningen hur många elever på skolan som inte har deltagit. I detta fall var det 88 % av skolans elever som hade röstat. I övrigt är det viktigt att komma ihåg att om ett kuvert innehåller mer än en valsedel blir den rösten omedelbart diskvalificerad.

3.4 Utvärdering

Vi ansåg att för att få en så bra utvärdering som möjligt på debatten och skolvalet var det nödvändigt att helt enkelt fråga eleverna om vad de tyckte genom en traditionell enkätundersökning (se bifogad fil)⁴. I syfte att upptäcka skillnader mellan intresset hos en röstberättigad person och en icke röstberättigad person valde vi ut klasserna S3A, S3D samt N1A. Vidare för att upptäcka skillnaderna i såväl kunskap som intresse hos elever vilka har studerat samhällskunskap på gymnasiet, och de som inte har. Vi valde två teorier för att jämföra kunskap och intresse mellan en klass som har mer samhällsorienterade ämnen på programmet än den andra. Därför valdes en samhälle-samhälleklass och en samhälle-språkklass ut. Vår hypotes var att engagemanget i en samhälle-samhälleklass skulle vara större.

Fråga fyra var en öppen fråga där eleverna fick chansen att formulera ett eget svar, nämligen på frågan ”vad har varit bra och vad har varit dåligt med debatten och valet?”. Där fick vi många olika svar från de olika klasserna. En hel del svar visade ett uppriktigt engagemang medan andra var mindre seriösa. Här nedan har vi valt att sammanfatta det genom att lyfta fram de mest väsentliga kommentarerna, vilka är intressanta att reflektera över.

³ Se bilaga #3

⁴ Se bilaga #4

Svar från N1A:

Positivt

- Man fick en bättre inblick i vart varje parti står och därmed en bättre syn på det riktiga riksdagsvalet.
- Ämnena som diskuterades var intressanta, vilket gjorde att man faktiskt lärde sig något.
- Debatten var bra, det var positivt att debattörerna var unga då det blir mer tilltalande för oss, och en del önskade även att skolan skulle arrangera sådana debatter oftare.

Negativt

- Debattörerna var för skrikiga, för mycket personangrepp, likaså var de som ställde frågor efter debatten.
- Publiken borde ha fått delta mer under själva debatten, och publikfrågorna borde ha varit organiserade på förhand.
- Valet kändes oseriöst därför att det ändå inte gör någon skillnad i det riktiga valet.

Svar från S3A:

Positivt

- Allt var organiserat, välskött och dessutom lärorikt eftersom att många partier deltog.
- Skolvalet gör att man blir mer engagerad inför riksdagsvalet och motiverar en ännu mer till att gå och rösta seriöst till riksdagen.

Negativt

- Många tar det oseriöst och alla debattörer var inte engagerade.
- Många ville att Sverigedemokraterna skulle ha varit med i debatten, likaså andra småpartier.
- Vallokalen var inte tillräckligt privat.

Svar från S3D:

Positivt

- Välgenomförd debatt med intressanta diskussionsämnen, samt lärorikt.
- Vid valet var det tydligt hur man skulle gå till väga vid röstandet.
- Allt var i allmänhet bra med det mesta.

Negativt

- Många ville att Sverigedemokraterna och andra småpartier skulle ha deltagit.
- Debattörerna skulle ha varit äldre då de yngre lätt glider över åt det mer extrema hållet.

Vidare valde vi att undersöka sambandet mellan elevernas svar på fråga ett och två, då detta samband tydliggör ytterligare huruvida denna process har varit lärorik eller inte för eleverna på skolan. Om svaret har varit "nej" på fråga ett (visste du vad du skulle rösta på innan debatten?), hur många svarade då "ja" på fråga två? (lärde du dig något nytt under debatten?). Sambandet mellan dessa två frågor bevisar huruvida eleven fick en bättre uppfattning, eller insikt om sina egna åsikter, efter debatten.

N1A: 8

S3A: 0

S3D: 6

Dessutom tog vi även genom enkätundersökningen reda på hur många utav eleverna det var som lärde sig något nytt genom debatten trots att de i förväg redan visste vilket parti de skulle rösta på. Alltså, om svaret har varit ”ja” på fråga ett, hur många lärde sig ändå något nytt under debatten, dvs. svarade även ”ja” på fråga två?

N1A: 11

S3A: 11

S3D: 11

Totala antalet elever i varje klass som över huvud taget lärde sig något nytt under debatten, dvs. totala antalet ”ja” på fråga två:

N1A: 19/30 = 63%

S3A: 11/27 = 41%

S3D: 17/24 = 71%

Diskussion

4.1 Förarbetet

I början, när vi precis hade varit på föreläsningen och fått information om processens upplägg, var det oklart huruvida vi ansåg det vara mest lämpligt att hålla i en debatt eller en hearing. Vi fattade slutligen beslutet om att anordna en debatt då vi trodde att det skulle ge en mer allsidig uppfattning om vart och ett av partierna, då en hearing är beroende av elevernas enskilda frågor. Vi ansåg att en kompromiss, mellan en allsidig bild av varje partis ståndpunkter i tre aktuella frågor samt en stund där möjligheten gavs åt elever att ställa specifika frågor, var den bästa och mest effektiva lösningen i syfte att ge så bred kunskap som möjligt. Dessutom kändes valet av att hålla en debatt som en bra lösning, då vi trodde att det skulle vara enklare för eleverna att komma underfund med sina åsikter i en skolmiljö bland såväl vänner som unga politiker. Hade vi istället visat en debatt från TV eller anlitat en talare, tror vi att effekten av intresse och kunskap skulle ha varit betydligt mindre. Av samma skäl beslutade vi att debattörerna skulle komma från ungdomsförbunden, istället för riksdagen eller kommunen. Med facit i hand vet vi med säkerhet att varken debatten eller skolvalet skulle ha artat sig så väl som det gjorde, om det inte hade varit för att vi var ute med informationen i så pass god tid som vi var. En erfarenhet vi har åstadkommit under detta projekt är att alltid ha respekt för alla former av evenemang där andra personer är inblandade. Trots att vi var ute i god tid och fick respons från samtliga debattörer under sommaren, fanns där ändå två partier vilka vi var nära att mista dagen innan debatten. Man måste alltid ha i åtanke att ingenting är någonsin skrivet i sten, och det kan alltid uppstå olika former av hinder. Vi har dragit nytta utav denna erfarenhet, och lärt oss att man alltid måste ha en reservplan. I detta fall var två partier okontaktable under en lång tid av personliga skäl inom partierna, och därför kunde vi inte påverka detta mycket mer än att hoppas på det bästa. I det läget hade det varit tryggt med en reservplan som fallskärm.

Vidare beslutade att utnyttja datumen 14-16 september för debatten och skolvalet, då syftet var att det skulle hållas så nära riksdagsvalet som möjligt. Vi tänkte att om det låg nära i tid skulle allt fler bli mer intresserade av riksdagsvalet och att eventuellt följa debatterna mellan partiledarna dagarna innan valet.

4.2 Debatt

Vi valde ut tre frågor som skulle diskuteras på debatten. Tre frågor blev det mest rimliga antalet frågor i förhållande till tiden vi hade att disponera, för att varken få en för liten eller för stor bild av partiernas ståndpunkter. Om bilden av partierna blir för stor på en gång kan det bli förvirrande för publiken, och risken ökar för att de ska tappa intresset helt. Frågorna valdes ut med omsorg. Uppenbarligen kändes ”skola” som det mest självklara ämnet då det direkt berör just dessa åhörare. Vidare tänkte vi att ”arbete” skulle vara vår andra prioritet eftersom att de flesta är på väg att ge sig ut i arbetslivet, och en del har till och med redan börjat bekanta sig med det. Miljöfrågan har blivit en ny trend bland många ungdomar som har börjat växa allt mer. Detta hade vi givetvis observerat, och eftersom att vi ville uppnå ett stort engagemang som möjligt bland skolans elever så valde vi att använda denna fråga som vår tredje och sista.

I helhet var vi nöjda med hela debattdagen. Efter första debatten kände vi en viss osämja i luften mellan såväl debattörerna som moderatorerna. Olyckligtvis hade denna debatt innehållit en hel del personangrepp utan skarpa gränssättningar från moderatorernas sida. Där fick vi bekräftat att ”övning ger färdighet” är ett alldeles korrekt uttryck då det andra debattillfället blev betydligt mer lyckat. Vi är övertygade om att denna förbättring var tack vare den konstruktiva kritiken som gavs mellan partirepresentanterna och moderatorerna, och dessutom av det skälet att den första debatten helt enkelt blev mer som en övning inför den andra. Vid andra tillfället visade det sig dessutom fungera mer lättsamt och med mer flyt därför att tidtagningen var mindre kontrollerad. Vi disponerade tiden mer strikt efter en bestämd mall vid första tillfället, då vi trodde att full kontroll var nyckeln till bästa möjliga resultat. Bevisligen blir resultatet bättre genom kontroll blandat med mycket spontanitet, och vi tror att det återigen beror på att det handlar om många andra människor, och andra människor är alltid svåra att kontrollera då oväntade hinder av olika slag ofta uppstår. Några allmänt visa ord vi skulle vilja säga som en slutkommentar angående debatten är att väl på plats ta saker och ting som det kommer, men att alltid ha en noggrann planering som fallskärm. Det är svårt att på förhand bestämma hur lång tid frågestunden efter debatten ska få vara. Antalet frågor är helt och hållet beroende på hur pass bra debatten har varit, och det beror även på hur väl politikerna har lyckats engagera publiken. Vid andra debatten ställdes betydligt fler frågor än vid första tillfället, och därför tror vi även att tiden för frågor bör disponeras beroende på debattens kvalitet. Om möjligheten finns, ge så mycket tid åt frågestunden det bara går!

4.3 Skolval

Vi valde att schemalägga skolvalet så att eleverna på ett organiserat sätt skulle delta i röstningen. Genom att låta eleverna på en utsatt tid gå och rösta tillsammans med den övriga klassen, trodde vi att valdeltagandet skulle bli betydligt större. Om det hade varit fritt röststillfälle under hela dagen för samtliga på skolan skulle valdeltagandet minska betydligt av olika skäl. En del skulle glömma bort att gå dit, andra hade helt enkelt inte tagit det seriöst. Organisation ger helt enkelt ett seriösare intryck. Dessutom tror vi att endast de elever som verkligen är insatta i politik och som faktiskt bryr sig och tycker att det är ett viktigt ämne, hade deltagit i omröstningen. Det krävs helt enkelt att motivera dem för att uppnå någonting som är beroende av deras hjälp och deltagande. Vidare ansåg vi det vara viktigt att vallokalen skulle bli så snarlik en autentisk vallokal som möjligt, då det skulle ge ett mer seriöst intryck.

4.4 Utvärdering

Vi valde att gå ut till de klasserna vi gjorde, då vi trodde att kontrasten mellan just dessa klasser var störst, rent kunskaps – och intressebaserad (se klasser i resultatdelen). Som förväntat var kunskapsnivån högre hos samhällstreorna, men till vår förvåning visade naturettorna ett större intresse för ämnet. Vi tror att det är så för att ämnet i fråga är mer nytt för ettorna än för de rutinerade samhällstreorna. Vidare tror vi även att debatten tilltalade ettorna mer då politikerna var unga och därmed underlättade det för dem att förstå det stora hela. Således, av enkätundersökningen att döma, verkade majoriteten av treorna ha önskat att debattörerna skulle ha varit äldre politiker istället för ungdomspolitiker.

Undersökningen visar även att antalet elever som formade sina politiska åsikter efter debatten, var större bland ettorna än treorna, vilket är ganska logiskt om man ser till respektive kursplan, samt att treorna är röstberättigade. Detta resultat var även vår hypotes på förhand. Däremot förvånades vi över att samhällstrea var den klass där flest elever hade lärt sig något nytt över huvud taget under debatten. Vi tror att det beror på att det redan fanns ett politiskt intresse på förhand i den klassen, och därför har de lyssnat mer engagerat under debatten. Efter detta resultat har vi fått ett bättre perspektiv på hur man utformar en debatt på bästa sätt så att det gynnar samtliga kunskapsmässigt, oberoende av deras olika förutsättningar. Vi har kommit fram till att den bästa debatten skulle ha sett ut på följande vis; *det är viktigt att det är en kombination av debattörer som har förmågan att kommunicera med sin publik på ett väldigt lätt och begripligt sätt, därmed bör de vara unga. De ska även kunna begränsa sina uttryck och partiets åsikter för förenkling. Men samtidigt ska de belysa ämnena som diskuteras ur annorlunda aspekter mot vad "media-politikerna" gör, som kan tänkas vara nya för de lite mer rutinerade treorna. Debattörerna ska även kunna förklara mycket och ge bakgrundsfakta för att eleverna på ett ärligt sätt ska kunna forma sina egna åsikter.* Vi tror att det ovan nämnda är viktiga förutsättningar för att öka kunskapen hos just den här typen av publik, där åhörarna är unga men med förutsättningar som skiljer sig åt. Gällande de mer objektiva sakerna angående såväl skolvalet som debatten (utseende, upplägg etc.) Skiljde sig inte kommentarerna speciellt mycket från de olika klasserna.

Resultatet av undersökningen om hur många som trots att de redan på förhand visste vilket parti de skulle rösta på, ändå lärde sig något nytt under debatten var slående likt. I vardera tillfrågade klass var det 11 personer som hade uppnått ny kunskap trots att de redan var varse om hur de planerade att rösta. Därför antar vi att det mest avgörande för hur envar bemöter debatten, är inte vad de har för tidigare kunskaper, utan snarare är det deras politiska övertygelse som avgör engagemanget. Den här frågeställningen i undersökningen lyfter därför fram de personer som faktiskt är uppriktigt intresserade av ämnet i fråga, vilket visar sig vara lite mindre än hälften i varje klass. Vi tror att resultatet av denna frågeställning är lika i alla klasser därför att när man väl har insett sina åsikter, spelar kunskapsnivån inte längre någon roll. Det är den andra andelen elever, bland vilka intresset är mindre, där kunskapen är av större betydelse, och det är även där som skillnaderna från enkätundersökningen uppstår.

Bilaga 1

Upplägg inför debatterna på S:t Petri gymnasieskola den 14/9-10

1. Varje parti får **1 minut** på sig att hålla en kort presentation av sitt parti.
2. Moderatorerna presenterar första diskussionsämnet, **skola**, och därefter får varje parti **30 sekunder** på sig att redogöra för partiets viktigaste ståndpunkter i frågan.
3. Under **25 minuter** får partierna chansen att debattera med varandra, och ett inlägg får vara i **1 minut**.
4. Moderatorerna presenterar andra ämnet, **arbete**. Även den här gången gäller ovanstående regler, dvs. samma tider för presentation, inlägg och ämnets debattid.
5. Moderatorerna presenterar det sista ämnet, **miljö**. (Ovanstående regler gäller).
6. Under den tiden som är kvar av debattens två timmar ger vi publiken möjlighet att ställa frågor till enskilda partier.

Bilaga 2

Hej!

Tiden går fort, det har redan hunnit bli september och tiden för debatterna på S:t Petri gymnasieskola den 14/9 börjar närma sig. Därför skulle vi vilja att ni så snart som möjligt hör av er och informerar oss om vem som ska representera just ert parti den 14 september. Vi vill gärna ha namn på representanten samt hans eller hennes kontaktuppgifter.
Tack för att ni ställer upp!

Mvh
Emilie Dock & Julia Lind
S:t Petri skola

Ni kan nå Emilie på mejladresserna:
emilie.dockhultberg1@pub.malmo.se
eller
emilie-dock@hotmail.com

Ni kan nå Julia på telefonnumret:
0734-26 68 06

Bilaga 3

Resultat skolval 2010 S:t Petri

1. MODERATERNA	28,9%	
2. SOCIALDEMOKRATERNA		20,6%
3. MILJÖPARTIET	16,6%	
4. FOLKPARTIET	11,5%	
5. VÄNSTERPARTIET	6,3%	
6. BLANKA RÖSTER	4,4%	
7. KRISTDEMOKRATERNA		4,1%
8. SVERIGEDEMOKRATERNA		3,4%
9. ÖVRIGA PARTIER	2,7%	
10. CENTERPARTIET	1,5%	

Resultat skolval 2010 S:t Petri

1. ALLIANSEN	46%
2. RÖDGRÖNA	43,5%

Bilaga 4

Resultat enkätundersökning

N1A

Fråga #1:	JA: 16	NEJ: 14
Fråga #2:	JA: 19	NEJ: 11
Fråga #3:	JA: 27	NEJ: 3

S3A

Fråga #1:	JA: 26	NEJ: 1
Fråga #2:	JA: 11	NEJ: 16
Fråga #3:	JA: 26	NEJ: 1

S3D

Fråga #1:	JA: 28	NEJ: 6	
Fråga #2:	JA: 17	NEJ: 7	
Fråga #3:	JA: 22	NEJ: 0	(NJA: 2)

© **Ungdomsstyrelsen 2011**
projektledare **Per-Erik Jalava**
språkgranskning **Ingrid Bohlin**
omslag **Christián Serrano**

distribution **Ungdomsstyrelsen, Box 17801, 118 94 Stockholm**
webbplats **www.ungdomsstyrelsen.se**
e-post **info@ungdomsstyrelsen.se**
tfn **08-566 219 00**, fax **08-566 219 98**

UNGDOMSSTYRELSEN

är en myndighet som tar fram kunskap om ungas levnadsvillkor.
Vi ger stöd till föreningsliv och kommuner samt till internationellt samarbete.

UNGDOMSSTYRELSEN
www.ungdomsstyrelsen.se